

RP 47/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden samt till lag om ändring av 46 kap. 1 och 12 § i strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att en ny lag om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden stiftas och att strafflagen ändras. Samtidigt upphävs den gällande lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning.

I propositionen är det fråga om sådana nationella kompletterande bestämmelser som behövs till stöd för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en unionsordning för kontroll av produkter med dubbla användningsområden. Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om bland annat tillstånds- och tillsynsmyndigheter, nationella tillståndskrav och underrättelseskyldigheter samt om tillståndsförfaranden och kontroll. Som en ny sak föreslås att det i lagen tas in bestämmelser om en nationell kontrollförteckning. I strafflagen tas dessutom in de bestämmelser om påföljder som förutsätts i förordningen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft hösten 2024.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Beredning	4
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten	4
1.2.2 Beredningen av propositionen	5
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	5
2.1 Regleringens mål	5
2.2 Innehållet i förordningen om exportkontroll	6
2.3 De viktigaste ändringarna i förordningen om exportkontroll jämfört med tidigare reglering	10
3 Nuläge och bedömning av nuläget	12
4 Förslagen och deras konsekvenser	14
4.1 De viktigaste förslagen	14
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	17
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för företagen	17
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	20
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser och konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	21
5 Alternativa handlingsvägar	22
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	22
5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	24
5.2.1 Utnyttjande av handlingsutrymme i medlemsstaterna	24
5.2.2 Sverige	25
5.2.3 Nederländerna	27
5.2.4 Estland	27
5.2.5 Tyskland	28
5.2.6 Frankrike	28
5.2.7 Lettland	29
5.2.8 Spanien	29
5.2.9 Litauen	29
5.2.10 Italien	30
5.2.11 Norge	30
6 Remissvar	31
7 Specialmotivering	33
7.1 Lag om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden	33
7.2 Strafflagen	52
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	55
9 Ikraftträdande	55
10 Verkställighet och uppföljning	56
11 Förhållande till andra propositioner	56
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	56
12.1 Tillståndsplikt	56
12.2 Förstöring av varor	58

12.3 Rätten att få information och utlämnande av sekretessbelagd information.....	58
12.4 Exportkontrolldelegationen	61
12.5 Straffbestämmelser	61
LAGFÖRSLAG.....	64
Lag 1. om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden	64
Lag 2. om ändring av 46 kap. 1 och 12 § i strafflagen	71
BILAGA.....	73
NATIONELL KONTROLLFÖRTECKNING.....	73
BILAGA.....	84
PARALLELTEXT	84
om ändring av 46 kap. 1 och 12 § i strafflagen	84
FÖRORDNINGSUTKAST	87
om exportkontrolldelegationen.....	87

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I propositionen föreslås det kompletterande nationella bestämmelser som behövs till stöd för tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, nedan förordningen om exportkontroll. I propositionen föreslås att en ny lag om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden stiftas och att den gällande lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) upphävs.

Förordningen om exportkontroll ersatte den tidigare EU-förordningen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden från 2009. Den tidigare EU-förordningen var en förordning av rådet, men i och med Lissabonfördraget började ärenden som gäller kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden behandlas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Förordningen om exportkontroll är därmed en förordning av Europaparlamentet och rådet. Enligt förordningen om exportkontroll fattas besluten om bland annat fördelningen av myndighetsansvaren, kontrollåtgärderna, påförandet av påföljder samt vissa omständigheter i samband med tillståndsplikt och underrättelseskyldigheter nationellt.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten

I oktober 2013 lämnade Europeiska kommissionen en rapport om genomförandet av rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden (COM(2013) 710 final) till Europaparlamentet och rådet. I rapporten drogs slutsatsen att EU:s ordning för exportkontroll ger solida rättsliga grunder för kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden, men att systemet måste uppdateras för att kunna möta de nya snabbt föränderliga tekniska, ekonomiska och politiska utmaningarna. Rapporten följdes i april 2014 av kommissionens meddelande (COM(2014) 244 final) med konkreta politiska alternativ för att modernisera exportkontrollpolitiken och anpassa den till de snabbt föränderliga tekniska, ekonomiska och politiska omständigheterna. Utifrån meddelandet lämnade statsrådet E-skrivelsen E 94/2014 rd till riksdagen.

Kommissionen lämnade ett förslag till förordning om exportkontroll (COM(2016) 616 final) i september 2016. Samtidigt offentliggjordes även en konsekvensbedömning (SWD(2016) 315 final) i anknytning till förordningsförslaget samt en sammanfattning av konsekvensbedömningen (SWD(2016) 315 final). Förslaget behandlades av rådets arbetsgrupp för produkter med dubbla användningsområden, som inledde behandlingen i oktober 2016. Behandlingen inföll delvis under Finlands EU-ordförandeskap.

Ett utkast till en U-skrivelse om kommissionens förslag bereddes vid utrikesministeriet och behandlades i oktober 2016 i ett skriftligt förfarande av handelspolitiska sektionen som lyder under kommittén för EU-ärenden. Statsrådets skrivelse (U 59/2016 rd) om förslaget till förordning överlämnades till riksdagen i november 2016. Försvarsutskottet och utrikesutskottet

lämnade utlåtanden till stora utskottet som i enlighet med dem omfattade statsrådets ståndpunkt. Till riksdagen överlämnades också en kompletterande U-skrivelse (UK 11/2018 rd) i maj 2018. Också den skrivelsen lämnade försvarsutskottet och utrikesutskottet utlåtanden till stora utskottet som omfattade statsrådets ståndpunkt i enlighet med dem.

Finland förhöll sig allmänt taget positivt till utveckling av systemet för kontroll av produkter med dubbla användningsområden. Vid förhandlingarna framhöll Finland särskilt vikten av att säkerställa en tydlig lagstiftning, se till effektiva förfaranden för exportkontroll och beakta små och medelstora företags ställning samt att bevara respekten för de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten som viktiga delområden i exportkontrollen. Finland välkomnade kommissionens förslag bland annat om Europeiska unionens nya generella exporttillstånd samt en utvidgning av kontrollen av enskilda ärenden gällande förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden, dock så att man förhåller sig återhållsam till en extraterritoriell tillämpning av dem. Till dessa delar är den nya förordningen nära förenlig med Finlands mål.

Finland motsatte sig förslaget om att upprätta en egen kontrollförteckning som är oberoende av internationella exportkontrollregimer för Europeiska unionen. Finland ansåg att det tidigare förhållningssättet som vilade på internationella regimer hade fungerat väl och att det hade visat sig vara viktigt för både den globala säkerheten och företagets konkurrenskraft. Under förhandlingarnas gång övergav man förslaget om en förteckning på EU-nivå.

I november 2020 kunde man enas om den nya förordningen, och den trädde i kraft i september 2021.

1.2.2 Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid utrikesministeriet. För alla intressentgrupper ordnades två öppna samråd där regeringspropositionens viktigaste teman och frågor presenterades och intressentgruppernas kommentarer hördes. De första samrådet ordnades den 13 december 2022 och det andra den 6 oktober 2023. Dessutom var propositionsutkastet på remiss mellan den 10 november 2023 och den 22 december 2023. Remissmaterialet, lämnade utlåtanden och övriga projekthandlingar finns på statsrådets projektsidor på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=UM008:00/2019>.

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Regleringens mål

Syftet med förordningen om exportkontroll är bland annat att säkerställa att medlemsstaterna och unionen uppfyller sina internationella åtaganden och ansvar, särskilt vad gäller icke-spridning, regional fred, säkerhet och stabilitet och respekt för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. Unionens åtagande för strikta nationella och internationella samordnade exportkontroller betonas till exempel i EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen. Ett annat syfte med förordningen om exportkontroll är att säkerställa att unionen och dess medlemsstater fullt ut beaktar alla relevanta överväganden på området för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Dessa överväganden omfattar till exempel internationella skyldigheter och åtaganden, sanktioner, överväganden som rör utrikes- och säkerhetspolitik samt överväganden om avsedd slutanvändning och risken för avledning. Förordningen om exportkontroll syftar också till att stärka vägledningen till exportörer när det gäller ansvarsfull praxis, dock utan att försämra deras globala konkurrenskraft.

I förordningen om exportkontroll avses med produkter med dubbla användningsområden produkter som kan användas för både civila och militära ändamål. En produkt med dubbla användningsområden kan vara en fysisk produkt eller en immateriell produkt, som till exempel en programvara. I förordningen om exportkontroll begränsas till vissa delar och införs tillståndskrav för export av produkter med dubbla användningsområden till länder utanför EU, förmedling av produkter med dubbla användningsområden från ett tredjeland till något annat tredjeland, tillhandahållande av tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden till ett tredjeland, transitering av produkter med dubbla användningsområden via EU och överföring av produkter med dubbla användningsområden inom EU. Förordningen ålägger exportörer och andra aktörer skyldigheter också i anslutning till dessa funktioner, såsom olika underrättelseskyldigheter. I förordningen om exportkontroll föreskrivs det dessutom om till exempel olika typer av tillstånd, förfaranden för beviljande av tillstånd och genomförandet av regleringen.

Genom ett gemensamt kontrollsystem säkerställs även fri rörlighet för produkter med dubbla användningsområden inom unionens tullområde. Gemensamma förteckningar över produkter med dubbla användningsområden, destinationer och riktlinjer är väsentliga inslag i en effektiv ordning för exportkontroll. Medlemsstaterna har även möjlighet att upprätta nationella kontrollförteckningar, om det anses behövligt, av skäl som hänför sig till den allmänna säkerheten, förebyggandet av terroristhandlingar eller till överväganden rörande mänskliga rättigheter. Kommissionen har getts befogenhet att anta delegerade akter bland annat för att ändra förteckningen över produkter med dubbla användningsområden som är underställda kontroll, när ändringarna är sådana som medlemsstaterna eller unionen har accepterat som medlemmar i de relevanta internationella icke-spridningsavtalen och som medlemmar i multilaterala exportkontrollregimer eller genom ratificering av relevanta internationella fördrag. Syftet är att på detta sätt säkerställa möjligheten att reagera snabbt på ändrade förhållanden samt på den tekniska och kommersiella utvecklingen.

I praktiken används förteckningen över produkter med dubbla användningsområden som är underställda kontroll enligt förordningen om exportkontroll som underlag även i EU:s reglering av sanktioner, där man som en begränsande åtgärd kan förbjuda export av sådana produkter med dubbla användningsområden som definieras i förordningen om exportkontroll till ett visst destinationsland. Också vissa stater utanför EU använder sig av EU-förordningens förteckning över produkter med dubbla användningsområden som är underställda kontroll genom att hänvisa till den i sin nationella lagstiftning.

2.2 Innehållet i förordningen om exportkontroll

Kapitel I i förordningen om exportkontroll omfattar artiklarna 1 och 2 med bestämmelser om förordningens syfte och definitioner. Kapitel II omfattar artiklarna 3–11. Kapitlet innehåller bestämmelser bland annat om olika tillståndskrav och underrättelseskyldigheter. Artikel 3 innehåller en bestämmelse enligt vilken det krävs tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I.

Artikel 4 innehåller ett så kallat catch all-tillståndskrav enligt vilket det krävs tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I, om exportören har informerats av den behöriga myndigheten om att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för en viss slutanvändning som är underställd kontroll. Denna slutanvändning som är underställd kontroll definieras i artikel 4.1 och det hänvisas till den på flera ställen i förordningen. Enligt artikel 4.1 är slutanvändning som är underställd kontroll a) användning i samband med utveckling, produktion, hantering, bruk, underhåll, lagring, detektion, identifiering eller spridning av kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller

andra kärnladdningar, eller utveckling, produktion, underhåll eller lagring av missiler som är i stånd att bära sådana vapen, b) militär slutanvändning om det land som köper produkterna eller destinationslandet är föremål för ett vapenembargo, samt c) användning som delar av eller komponenter till militära produkter som förtecknas i den nationella militära förteckningen och som har exporterats från en medlemsstats territorium utan tillstånd eller i strid med ett tillstånd enligt den medlemsstatens nationella lagstiftning. Militär slutanvändning preciseras dessutom i artikel 4.1 b genom konstaterandet att när detta led tillämpas avses med militär slutanvändning i) införlivande med militära produkter som ingår i medlemsstaternas militära förteckning, ii) användning av tillverknings-, provnings- eller analysutrustning och komponenter till sådan utrustning, för att utveckla, tillverka eller underhålla militära produkter som ingår i medlemsstaternas militära förteckning, eller iii) användning av icke-färdigtillverkade produkter i en anläggning för att tillverka militära produkter som ingår i medlemsstaternas militära förteckning.

Artikel 4 innehåller även exportörens skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten om exportören känner till att de produkter med dubbla användningsområden som denne avser att exportera som inte förtecknas i bilaga I helt eller delvis är avsedda för någon slutanvändning som är underställd kontroll som avses i punkt 1 i artikeln. I artikeln lämnas medlemsstaterna handlingsutrymme på så sätt att de får införa tillståndskrav även då exportören har anledning att misstänka att produkterna är avsedda för någon av de användningar som anges i punkt 1 i artikeln. I praktiken förutsätter ett nationellt genomförande av denna punkt att exportören åläggs skyldighet att underrätta myndigheten om exportören har anledning att misstänka att produkterna är avsedda för sådan användning. Dessutom föreskrivs det i artikel 4 om samarbete mellan myndigheterna när artikeln tillämpas.

Bestämmelserna i artikel 5 motsvarar till strukturen bestämmelserna i artikel 4, men artikeln avser cyberövervakningsprodukter som inte förtecknas i bilaga I. Cyberövervakningsprodukter är enligt artikel 2.20 i förordningen produkter med dubbla användningsområden som är särskilt konstruerade för att möjliggöra dold övervakning av fysiska personer genom monitorering, extraktion, inhämtning eller analys av data från informations- och telekommunikationssystem. Enligt artikeln krävs det tillstånd för export av cyberövervakningsprodukter som inte förtecknas i bilaga I till förordningen om exportören har informerats av den behöriga myndigheten att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för användning i samband med internt förtryck och/eller för att begå allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. På samma sätt som i artikel 4, åläggs även exportören i artikel 5 en skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten om exportören känner till att de cyberövervakningsprodukter som inte förtecknas i bilaga I är avsedda för ovan nämnda användning. Dessutom har medlemsstaterna getts handlingsutrymme med stöd av vilket de kan införa tillståndskrav även när exportören har anledning att misstänka att cyberövervakningsprodukterna är avsedda för nämnda användning. I praktiken förutsätter ett nationellt genomförande av denna punkt att exportören åläggs skyldighet att underrätta myndigheten om exportören har anledning att misstänka att produkterna är avsedda för sådan användning. I artikeln föreskrivs även att kommissionen och rådet ska tillgängliggöra riktlinjer om artikeln för exportörer. Beredningen av dessa riktlinjer pågår.

Artikel 6 avser tillhandahållande av förmedlingstjänster och enligt den krävs det tillstånd för tillhandahållande av förmedlingstjänster för produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I om förmedlaren har informerats av den behöriga myndigheten om att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1. Artikeln föreskriver om förmedlarens skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten om förmedlaren avser att tillhandahålla förmedlingstjänster för produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I och känner till att dessa

produkter helt eller delvis är avsedda för sådan användning. Medlemsstaterna har getts handlingsutrymme så att de kan utvidga möjligheten att införa tillståndskrav även för sådana produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I i förordningen. Dessutom kan tillståndskravet utvidgas nationellt även till situationer när det finns anledning för förmedlaren att misstänka slutanvändning som är underställd övervakning, vilket i praktiken innebär nationella bestämmelser om förmedlarens underrättelseskyldighet i sådana situationer.

Enligt artikel 7 kan en behörig myndighet i en medlemsstat förbjuda transitering av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I eller införa krav på tillstånd för transiteringen om produkterna helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1. I artikeln har medlemsstaterna getts handlingsutrymme på så sätt att medlemsstaten kan utvidga möjligheten att förbjuda eller införa tillståndskrav för transitering till att gälla även sådana produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I i förordningen.

Artikel 8 avser tillhandahållande av tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden. Enligt artikeln ska tillstånd krävas för tillhandahållande av tekniskt bistånd om den behöriga myndigheten har informerat att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1. Om en tillhandahållare av tekniskt bistånd avser att tillhandahålla tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I och känner till att dessa produkter helt eller delvis är avsedda för sådan användning ska tillhandahållaren underrätta den behöriga myndigheten. I artikeln föreskrivs det om vissa undantag från tillämpandet av tillståndskrav och underrättelseskyldigheten. Medlemsstaterna har lämnats nationellt handlingsutrymme på så sätt att de kan utvidga möjligheten att införa tillståndskrav till att gälla även sådana produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I i förordningen. Dessutom får medlemsstaterna införa tillståndskrav om det för tillhandahållaren av tekniskt bistånd finns anledning att misstänka att produkterna är avsedda för användning som avses i artikel 4.1. I praktiken förutsätter ett nationellt genomförande av denna punkt att tillhandahållaren av tekniskt bistånd åläggs skyldighet att underrätta myndigheten om tillhandahållaren har anledning att misstänka att produkterna är avsedda för sådan användning.

Enligt artikel 9 får en medlemsstat förbjuda export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I eller införa tillståndskrav för export med hänsyn till den allmänna säkerheten, inbegripet förebyggande av terroristhandlingar, eller till överväganden rörande mänskliga rättigheter. Medlemsstaten ska genast informera kommissionen och övriga medlemsstater om sådana åtgärder. Åtgärden kan vara att upprätta en nationell kontrollförteckning. Kommissionen offentliggör de åtgärder som anmälts till den i Europeiska unionens officiella tidning. Dessutom offentliggörs en uppdaterad sammanställning av de nationella kontrollförteckningar som är i kraft i medlemsstaterna.

Enligt artikel 10 krävs det tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I om en annan medlemsstat inför tillståndskrav för export av dessa produkter på grundval av en nationell kontrollförteckning över produkter som antagits av den medlemsstaten enligt artikel 9 och offentliggjorts av kommissionen och om exportören har informerats av den behöriga myndigheten om att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för användning som ger anledning till oro avseende den allmänna säkerheten eller överväganden rörande mänskliga rättigheter. Artikeln möjliggör att produkter som förtecknats i en medlemsstats nationella kontrollförteckning också underställs kontroll i andra medlemsstater. I artikeln föreskrivs även om medlemsstaternas skyldighet att underrätta övriga medlemsstater och kommissionen i anslutning till tillämpningen av artikeln.

Enligt artikel 11 krävs det tillstånd för överföring inom unionen av de produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga IV. Dessutom får en medlemsstat utifrån kriterier som anges i artikel 11.2 föreskriva ett tillståndskrav för överföring av andra produkter med dubbla användningsområden från sitt territorium till en annan medlemsstat. Enligt punkt 8 får en medlemsstat genom nationell lagstiftning kräva att den behöriga myndigheten för vissa överföringar inom unionen ska tillhandahållas ytterligare uppgifter om dessa produkter. Enligt artikel 11.9 ska det i de relevanta kommersiella dokument som avser överföring inom unionen av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I tydligt anges att produkterna omfattas av kontroll vid export från unionens tullområde.

Kapitel III omfattar artiklarna 12–16 och gäller tillstånd och beviljandet av tillstånd. Enligt artikel 12 kan exporttillstånd vara individuella exporttillstånd, globala exporttillstånd, nationella generella exporttillstånd och unionens generella exporttillstånd. Enligt artikeln beviljas tillstånden i regel av den behöriga myndigheten i den medlemsstat där exportören är bosatt eller etablerad. I artikeln föreskrivs även bland annat om hur länge tillstånden ska vara giltiga, exportörens skyldighet att förse den behöriga myndigheten med information, kravet på slutanvändningsintyg för individuella exporttillstånd och om ett internt efterlevnadsprogram för globala exporttillstånd. Med stöd av artikeln får den behöriga myndigheten även på vissa villkor förbjuda exportören att använda unionens generella exporttillstånd.

I artikel 13 föreskrivs det om tillstånd för tillhandahållande av förmedlingstjänster och tekniskt bistånd, och i anslutning till dem bland annat om den myndighet som beviljar tillstånden, innehållet i tillstånden och om information som ska lämnas till myndigheterna. I artikel 14 föreskrivs det om tillståndsmyndighetens skyldighet att konsultera myndigheten i en annan medlemsstat om produkterna finns i den berörda medlemsstaten. I artikel 15 föreskrivs om relevanta kriterier som ska beaktas vid tillståndsprövning. Enligt artikeln ska alla relevanta aspekter beaktas vid tillståndsprövningen, av vilka en del förtecknas separat i artikelns icke-uttömmande förteckning.

I artikel 16 föreskrivs det för det första om den behöriga myndighetens möjlighet att vägra att bevilja exporttillstånd samt ogiltigförklara, tillfälligt upphäva, ändra och återkalla ett tillstånd som den en gång har beviljat. De ovan nämnda besluten ska anmälas till de övriga medlemsstaterna och de ska beakta besluten. I artikeln föreskrivs det även om en medlemsstats skyldighet att samråda med myndigheterna i en annan medlemsstat om de har beslutat avslå en i allt väsentligt identisk transaktion som den för vilken tillstånd har sökts.

Kapitel IV omfattar artiklarna 17–20. I kapitlet föreskrivs det om att kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter för att ändra förteckningarna över produkter med dubbla användningsområden och över destinationerna. Enligt artikel 17 ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter för att ändra förteckningarna över produkter med dubbla användningsområden i bilagorna I och IV samt tillämpningsområdena och destinationerna för unionens generella exporttillstånd som det föreskrivs om i bilaga II. Kommissionens befogenhet är emellertid bunden på så sätt att ändringar i bilaga I kan göras i takt med att medlemsstaterna och unionen som medlemmar i de internationella icke-spridnings- och exportkontrollregimerna har godtagit eller ratificerat relevanta internationella fördrag. Om ändringarna i bilaga I gäller produkter med dubbla användningsområden som också förtecknas i bilaga II eller IV ska också dessa bilagor uppdateras. Ändringarna i bilaga II ska dessutom göras i samråd med den samordningsgrupp för produkter med dubbla användningsområden som inrättats i enlighet med förordningen. Artiklarna 18, 19 och 20 avser förfarandena för befogenheten att anta delegerade akter.

Kapitel V omfattar artiklarna 21 och 22 som gäller tullförfaranden. Enligt artikel 21 ska exportören vid fullgörandet av formaliteterna för export framlägga bevis för att nödvändigt exporttillstånd har erhållits. I artikeln föreskrivs det även om andra tullförfaranden och till exempel om en medlemsstats möjlighet att på vissa villkor förhindra export av produkter med dubbla användningsområden från sitt territorium. I artikel 22 föreskrivs om en medlemsstats möjlighet att besluta att tullformalityter för export av produkter med dubbla användningsområden får fullgöras endast vid vissa tullkontor.

Kapitel VI i förordningen omfattar artiklarna 23–25 och gäller administrativt samarbete, genomförande och genomdrivande. Enligt artikel 23 ska medlemsstaterna utan dröjsmål informera kommissionen om reglering som antas för genomförandet av förordningen. I artikeln föreskrivs det även om samarbetet mellan de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna. I artikel 24 föreskrivs det om en samordningsgrupp för produkter med dubbla användningsområden och om dess verksamhet. I artikel 25 förutsätts det att medlemsstaterna säkerställer ett korrekt genomdrivande av förordningen och fastställer sanktioner (påföljder) vid överträdelser av bestämmelserna i förordningen. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. I artikeln föreskrivs det även om en mekanism för samordning av genomdrivandet.

Kapitel VII omfattar artikel 26 och gäller transparens, utåtriktad verksamhet, övervakning och utvärdering. I artikeln föreskrivs det bland annat om tillhandahållandet av riktlinjer och rekommendationer om bästa praxis och om en årlig rapport som ska läggas fram inför Europaparlamentet.

Kapitel VIII omfattar artiklarna 27 och 28 och gäller kontrollåtgärder. I artikel 27 föreskrivs det om skyldigheten för exportörer, förmedlare och tillhandahållare av tekniskt bistånd att föra detaljerade register eller förteckningar över sin export, sina förmedlingstjänster eller tekniskt bistånd. Dessa register ska föras i enlighet med gällande nationell rätt eller praxis i berörd medlemsstat. Enligt artikel 28 ska varje medlemsstat vidta alla de åtgärder som krävs för att dess behöriga myndigheter ska kunna inhämta information om varje order eller transaktion som inbegriper produkter med dubbla användningsområden samt fastställa huruvida exportkontrollåtgärderna tillämpas korrekt. Det här kan enligt artikeln till exempel inbegripa rätt till tillträde till lokaler som tillhör personer som berörs av en exporttransaktion.

Kapitel IX omfattar artikel 29 som gäller samarbete med tredjeländer. Kapitel X omfattar slutbestämmelserna.

Bilaga I till förordningen innehåller en förteckning över de produkter med dubbla användningsområden för vilka det krävs exporttillstånd för export enligt artikel 3. I bilaga II föreskrivs det om unionens generella exporttillstånd med vilka export till vissa destinationer är möjlig. I bilagan ingår även exportörernas rapporteringsskyldigheter om utnyttjandet av generella exporttillstånd. Bilaga III innehåller förslag till formulär för tillstånd. I bilaga IV finns en förteckning över de produkter med dubbla användningsområden för vilka det för överföring inom unionen behövs ett tillstånd i enlighet med artikel 11. Bilaga V innehåller en jämförelsetabell i enlighet med vilken hänvisningar till den upphävda förordningen anses vara hänvisningar till förordningen om exportkontroll.

2.3 De viktigaste ändringarna i förordningen om exportkontroll jämfört med tidigare reglering

Förordningen om exportkontroll ersatte den tidigare rådets förordning (EG) nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden. Medan den tidigare förordningen var i kraft gjordes ett flertal mindre ändringar och uppdateringar i den. Helhetsmässigt fungerade den jämförelsevis väl, men man ansåg allmänt att det fanns behov av en övergripande uppdatering av förordningen. I huvuddrag bibehölls regleringen som den var och inga ändringar i de grundläggande principerna för exportkontroll gjordes. De viktigaste ändringarna som inverkar på regleringen var införandet av ett separat krav på exporttillstånd för cyberövervakningsprodukter, utvidgad kontroll av tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, utvidgad slutanvändning som är underställd kontroll enligt artikel 4.1 i förordningen, bestämmelsen om kontroll av en produkt som ingår i den nationella kontrollförteckningen i en annan medlemsstat samt införandet av vissa nya generella exporttillstånd på EU-nivå.

Bestämmelserna om cyberövervakningsprodukter i förordningen är nya, eftersom det inte fanns några uttryckliga bestämmelser om det i den tidigare förordningen. Med stöd av den nya förordningen får en behörig myndighet införa krav på tillstånd för cyberövervakningsprodukter när exportören enligt sina due diligens-resultat har underrättat den behöriga myndigheten att produkterna är, eller kan vara, avsedda för användning i samband med internt förtryck och/eller för att begå allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. De behöriga myndigheterna får även underrätta en aktör som planerar export om misstankar de känner till. Aktören ska därefter ansöka om exporttillstånd.

Bestämmelserna om tekniskt bistånd i förordningen är också nya jämfört med den tidigare förordningen. I och med Lissabonfördraget är det rättsligt klart att tillhandahållandet av tekniskt bistånd som involverar en gränsöverskridande överföring omfattas av unionens befogenhet. Därför har det tagits in en definition av tekniskt bistånd i förordningen om exportkontroll och preciserats hur tillhandahållandet kontrolleras.

Definitionen av slutanvändning som är underställd kontroll i artikel 4.1 som anknyter till det så kallade catch all-tillståndskravet har utvidgats i jämförelse med den tidigare regleringen. I den tidigare förordningen var den slutanvändning som var underställd kontroll i samband med införandet av tillståndskrav bunden antingen endast till slutanvändning i anslutning till massförstörelsevapen eller mer omfattande även till militär slutanvändning i en stat som är föremål för ett vapenembargo eller till användning som en del i krigsmateriel som utan tillstånd exporterats ur landet. I den nya förordningen jämföras dessa tre former av slutanvändning som är underställda kontroll med varandra, vilket även innebär att bestämmelserna om införandet av olika tillståndskrav utvidgas till att täcka alla de ovannämnda formerna av slutanvändning som är underställda kontroll.

Förordningen om exportkontroll möjliggör för medlemsstaterna att upprätta en nationell kontrollförteckning på samma sätt som den tidigare regleringen gjorde. Nya tillägg i förordningen om exportkontroll är bestämmelserna i artikel 10 som gör det möjligt att införa tillståndskrav för produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen i en annan medlemsstat. Det förutsätts dessutom att kommissionen har offentliggjort den nationella kontrollförteckningen i enlighet med artikel 9.4 och att produkten ger anledning till oro avseende den allmänna säkerheten, inbegripet förebyggande av terroristhandlingar, eller överväganden rörande mänskliga rättigheter.

I bilagorna till förordningen om exportkontroll ingår EU:s generella exporttillstånd med vilka export av tillståndspliktiga produkter med dubbla användningsområden är tillåten utan ett nationellt beviljat exporttillstånd. De generella exporttillstånden syftar till att underlätta de administrativa förfarandena i samband med export när det kan anses att de risker exporten förknippas med är relativt små. I samband med förordningen om exportkontroll trädde två nya generella unionsexporttillstånd i kraft. Det generella exporttillståndet EU007 möjliggör export i koncerninterna produktutvecklingssyften till vissa stater utanför EU, förutsatt att koncernens moderbolag är beläget i EU eller i en stat som omfattas av det generella exporttillståndet EU001. Det generella exporttillståndet EU008 i sin tur tillåter export av viss sedvanlig teknik och programvara som utnyttjar kryptering för civil användning till de flesta staterna i världen med vissa förbehåll.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

Bestämmelser om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden finns i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996). Lagen kompletterar den gällande EU-lagstiftningen och innehåller de nationella bestämmelser som behövs till stöd för tillämpningen av förordningen om exportkontroll. Lagen har ändrats ett flertal gånger och ändringarna har beaktat även de ändringar som skett i EU-lagstiftningen. Lagen innehåller bestämmelser bland annat om tillståndsplikt och förfaranden för att bevilja tillstånd, förhandsbesked, kontroll, förfaranden som gäller tillståndsplikt för transitering samt exportkontrolldelegationen. Dessutom hänvisas det i lagen till 46 kap. i strafflagen där straffbestämmelserna som gäller i saken ingår. Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i lagen om kontroll av produkter med dubbel användning (562/1996) föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift gör sig skyldig till regleringsbrott enligt 46 kap. 1 § i strafflagen. I kapitlets 2 § föreskrivs det om grovt regleringsbrott och i 3 § om lindrigt regleringsbrott. Dessutom föreskrivs det i kapitlets 12 § om försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbel användning.

Lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning innehåller för närvarande en del bestämmelser som överlappar med bestämmelserna i förordningen om exportkontroll. För tydlighetens skull och för undvikande av motstridigheter bör reglering som direkt överlappar med den tillämpliga EU-förordningen slopas. Förordningen om exportkontroll ger medlemsstaterna ett visst handlingsutrymme, till exempel för att införa tillståndskrav och i fråga om underrättelseskyldigheten. Det ingick ett visst handlingsutrymme även i den tidigare EU-lagstiftningen och i den gällande lagen finns bestämmelser om utnyttjandet av handlingsutrymmet. Den nya förordningen om exportkontroll har dock i viss mån utvidgat medlemsstaternas handlingsutrymme, varför det kan finnas behov av nya nationella bestämmelser. Handlingsutrymme finns till exempel i de nya bestämmelserna om cyberövervakningsprodukter och tillhandahållandet av tekniskt bistånd. Förordningen om exportkontroll förutsätter även att medlemsstaterna ska definiera vissa krav i anslutning till rapporteringen och det interna efterlevnadsprogrammet, som det inte finns bestämmelser om i den gällande lagen.

Förordningen om exportkontroll förutsätter att medlemsstaterna ser till genomförandet av regleringen. I samband med detta ska de övervakande myndigheterna få tillräckliga befogenheter för övervakningen. Enligt lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning sköts övervakningen av tullverket, som till sitt förfogande för övervakningen har de befogenheter som det föreskrivs om i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning och i tulllagstiftningen, i vilka befogenheter även befogenheterna enligt tullagen (304/2016) ingår. Regleringen i förordningen om exportkontroll gäller export av såväl materiella som immateriella produkter med dubbla användningsområden, som till exempel

programvara. I fråga om kontrollen av export av immateriella produkter med dubbla användningsområden har det konstaterats att befogenheterna i tullagen inte lämpar sig för kontroll av export av immateriella produkter. Därför bör det i lagstiftningen om kontroll av pexport av produkter med dubbla användningsområden säkerställas att Tullen framöver har tillräckliga befogenheter för övervakningsuppgiften.

Dessutom förutsätter förordningen om exportkontroll att sanktionerna vid överträdelser av bestämmelserna i förordningen ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. För närvarande föreskrivs det om påföljder i 46 kap. i strafflagen där det centrala är kapitlets 1 § som gäller regleringsbrott. I paragrafen om regleringsbrott hänvisas det till lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning, men i paragrafen anges det inte exakt vilka skyldigheter enligt förordningen om exportkontroll som varit avsedda att kriminaliseras i händelse av överträdelser. Därmed finns det anledning att i fråga om kriminaliseringen i paragrafen om regleringsbrott räkna upp de skyldigheter i förordningen om exportkontroll där kriminalisering är ändamålsenlig vid överträdelse av dem. Straffregleringen behöver förtydligas på så sätt att påföljdsbestämmelserna separat preciserar de skyldigheter i den nationella lagen och förordningen om exportkontroll för vilka straff ska utdömas vid överträdelser. Framöver är det viktigt att se till att de nationella bestämmelserna om påföljder är tillräckligt heltäckande även i fråga om överträdelser av direkt tillämpliga skyldigheter i förordningen om exportkontroll.

Största delen av bestämmelserna i förordningen om exportkontroll är direkt tillämpliga och behöver inte nationell kompletterande reglering som stöd för att tillämpas. Sådana är till exempel alla sådana tillståndskrav och underrättelseskyldigheter i kapitel II i förordningen där det inte uttryckligen har lämnats nationellt handlingsutrymme åt medlemsstaterna. Likaså är största delen av bestämmelserna i kapitel III i förordningen direkt tillämpliga utan nationell kompletterande reglering. För tillämpningen av förordningens kapitel IV behövs ingen nationell kompletterande reglering alls eftersom kapitlet handlar om kommissionens befogenhet att anta delegerade rättsakter. Till stöd för artikel 21 i kapitel V om tullförfaranden behövs ingen nationell reglering, men enligt artikel 22 får medlemsstaterna i sin egen lagstiftning besluta om bemyndigandet av tullkontor. I kapitel VI i förordningen förutsätts det att medlemsstaterna ser till genomförandet av förordningen och till exempel sanktionerna. I övrigt kräver det samarbete med övriga medlemsstater och kommissionen som det föreskrivs om i kapitlet ingen ny nationell kompletterande reglering, eftersom 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan offentlighetslagen, gör det möjligt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till myndigheter i andra medlemsstater och till kommissionen. Artikel 26 i kapitel VII i förordningen förutsätter inte stöd av nationell kompletterande lagstiftning, men i artiklarna 27 och 28 i kapitel VIII lämnas det åt medlemsstaterna att nationellt föreskriva om rapporteringspraxis och myndigheternas befogenheter. För tillämpningen av kapitel IX och X behövs nödvändigtvis ingen nationell kompletterande reglering. Artikel 29 gäller dock samarbete och dialog som medlemsstaterna och kommissionen kan föra med tredjeländer. Detta samarbete och denna dialog innebär nödvändigtvis inte att sekretessbelagd information lämnas ut till myndigheter i tredjeländer, men i vissa fall av exportkontroll behövs det i praktiken tillräckliga befogenheter att lämna ut sekretessbelagd information även till tredjeländer för att samarbetet ska vara effektivt.

I anslutning till den gällande lagstiftningen har det även identifierats vissa behov av att ändra lagstiftningen av nationella skäl. Behovet av ändringar i lagstiftningen har först och främst att göra med regleringens tydlighet och aspekter i anslutning till rättsskyddet. I lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning föreskrivs det för närvarande om förhandsbesked som en exportör eller annan aktör kan ansöka om hos utrikesministeriet. Utrikesministeriet kan på ansökan ge ett förhandsbesked om förutsättningarna för beviljande av

tillstånd. För närvarande är det också möjligt att lämna en förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll, på vilken utrikesministeriet framför sin åsikt om huruvida en viss produkt är förtecknad i förteckningen i bilaga I till förordningen om exportkontroll. För närvarande finns det ingen uttrycklig reglering om denna förfrågan. För tydlighetens skull är det motiverat att även förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll tas in i en egen bestämmelse i lagen. Samtidigt behöver regleringens nuläge förtydligas på så sätt att det i lagen uttryckligen konstateras att både utrikesministeriets svar och förhandsbesked samt förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll är beslut som den sökande även har rätt att söka ändring i.

I den gällande lagen föreskrivs det för närvarande även om förfaranden som ska iakttas vid omhändertagande av transitgods, ansökan om tillstånd och handläggning av ärendet. Bestämmelserna finns i 7 a–7 d § i lagen om export av produkter med dubbel användning. Bestämmelserna behöver till vissa delar förtydligas och uppgifterna mellan utrikesministeriet och Tullen fördelas på ett ändamålsenligt sätt så att förfarandet även för dem som transiterar blir tydligare än tidigare.

Också bestämmelsen om exportkontrolldelegationen behöver uppdateras eftersom dess verksamhet inte längre i praktiken har motsvarat den uppgift som det föreskrivs om i lagen. Lagen saknar även för närvarande en bestämmelse om ändringssökande.

Artikel 9 i förordningen om exportkontroll gör det möjligt för en medlemsstat att med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till överväganden rörande mänskliga rättigheter förbjuda eller kräva tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I. En sådan åtgärd kan även vara att upprätta en nationell kontrollförteckning. I den gällande lagen föreskrivs det inte om myndighetens befogenhet att i ett enskilt fall införa krav på tillstånd med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till överväganden rörande mänskliga rättigheter eller till följd av den nationella kontrollförteckningen. Sådan reglering är dock nödvändig framöver för att effektivt uppnå målen med exportkontrollen och säkerställa den nationella säkerheten.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det stiftas en ny lag om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden och att den gällande lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning samtidigt upphävs. Bestämmelserna i den nya lagen motsvarar i huvudsak principerna och de centrala elementen i den gällande lagen. Det behöver dock göras ändringar i lagens struktur, och det är därför tydligast att lagen revideras i sin helhet. En viktig ändring i bestämmelserna är att de bestämmelser som överlappar och ställvis strider mot den direkt tillämpliga förordningen om exportkontroll ska slopas i lagen. Till den del det i förordningen om exportkontroll föreskrivs om till exempel tillståndsplikt, underrättelseskyldigheter och andra skyldigheter för verksamhetsutövare samt om till exempel tillståndsprövning är avsikten att bestämmelserna inte ska finnas också i den nationella lagen. Avsikten är att lagen samtidigt ska ändras så att det säkerställs att målen för exportkontroll nås effektivt, och med anledning av detta föreslås det att en nationell kontrollförteckning ska upprättas.

I 1 kap. i den nya lagen föreslås det bestämmelser om tillämpningsområde, definitioner, förhållande till annan lagstiftning samt myndigheter. Vad gäller definitionerna föreslås det att definitionerna i förordningen om exportkontroll ska användas när lagen tillämpas, utöver vilket det föreslås vissa andra definitioner. Myndighetsuppgifter som gäller kontroll av export av

produkter med dubbla användningsområden ska även i fortsättningen skötas av utrikesministeriet och Tullen.

Bestämmelser om ärenden som gäller tillstånd och verksamhetsutövares skyldigheter föreslås i 2 kap. i den föreslagna lagen. Enligt förslaget ska 5 § innehålla bestämmelser om exportörens och förmedlarens underrättelseskyldigheter. Bestämmelser om verksamhetsutövares underrättelseskyldigheter finns i huvudsak i förordningen om exportkontroll, men förordningen möjliggör att underrättelseskyldigheterna utvidgas nationellt till vissa delar. Det föreslås att detta handlingsutrymme ska utnyttjas så att exportörens och förmedlarens underrättelseskyldigheter utvidgas nationellt på det sätt som anges i förordningen. I den gällande lagen finns det också mer omfattande bestämmelser om exportörens och förmedlarens underrättelseskyldigheter än de direkt tillämpliga bestämmelserna i förordningen om exportkontroll. I 6 § föreslås det bestämmelser om nationella tillståndskrav och om förbud mot transitering, det vill säga om sådana möjligheter att införa tillståndskrav och förbjuda transitering som det inte föreskrivs om i förordningen om exportkontroll. Bestämmelser om tillståndskrav och förbud mot transitering finns i huvudsak i förordningen om exportkontroll, men på vissa villkor som anges i förordningen är det möjligt att nationellt utvidga tillståndskraven och förbudet mot transitering. De tillståndskrav som föreslås i paragrafen är så kallade catch all-tillståndskrav, det vill säga tillståndskrav som i enskilda fall kan införas när vissa villkor uppfylls. Också bestämmelserna om förbud mot transitering är förenade med bedömning som görs i enskilda fall. De föreslagna tillståndskraven gäller förmedling samt överföring inom unionen av produkter som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning samt export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning, i situationer där produkten är, eller kan vara, avsedd för användning som avsevärt äventyrar den allmänna säkerheten eller Finlands nationella säkerhet. Också i de gällande bestämmelserna har tillståndskraven i fråga om förmedling, överföring inom unionen och transitering utvidgats nationellt jämfört med bestämmelserna i förordningen om exportkontroll.

I 7 § föreslås det bestämmelser om en nationell kontrollförteckning. Enligt paragrafen ska det i fortsättningen krävas exporttillstånd för export från Finland till en destination utanför Europeiska unionens tullområde av produkter med dubbla användningsområden som nämns i den nationella kontrollförteckning som föreslås utgöra bilaga till lagen. Utrikesministeriet är tillståndsmyndighet och på beviljandet av tillstånd ska i tillämpliga delar tillämpas förordningen om exportkontroll och lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden.

Det har ansetts behövt att en nationell kontrollförteckning införs, eftersom det tidigare tillvägagångssätt som grundat sig på internationella överenskommelser inte fungerar på lämpligt sätt i det nya internationella läget. Den vitbok som kommissionen offentliggjorde den 24 januari 2024 lyfter fram samma problem. Samtidigt kräver den snabba tekniska utvecklingen och ökningen av olika hybridhot ett effektivt exportkontrollsystem och förmåga att fatta nationella beslut i frågor som anses vara viktiga för den övergripande nationella säkerheten. För att stödja en jämlik verksamhetsmiljö för företagen strävar Finland efter att också andra länder fattar liknande beslut. Finland stöder även i fortsättningen arbetet med internationella överenskommelser om exportkontroll och deltar aktivt i dem. Syftet med de nationella åtgärderna är att stödja arbetet med överenskommelserna och förverkligandet av målen.

Bilagan föreslås innehålla produkter som hänför sig till kvantteknik, produkter som hänför sig till teknik för tillverkning av avancerade halvledare samt materialteknisk utrustning och teknik. Den ovannämnda tekniken har tydliga kopplingar till den utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska utvecklingen. Dessa produkter och tekniker är alla antingen föremål för

sanktionerna mot Ryssland eller stöder landets forskning och utvecklingen av dess militära kapacitet. Utan nationella krav på exporttillstånd kan dessa produkter exporteras från Finland utan övervakning och det finns en risk för att sanktionerna kan kringgås via tredjeländer.

Oönskad användning av dessa produkter kan förhindras genom att produkternas slutanvändning och slutanvändare bedöms på förhand i den process för behandling av ansökningar om exporttillstånd som avses i artikel 15 i förordningen om exportkontroll. När den nationella kontrollförteckningen upprättas ska det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikel 9 i förordningen om exportkontroll utnyttjas. Medlemsstaterna får enligt den artikeln upprätta en nationell kontrollförteckning med hänsyn till den allmänna säkerheten eller mänskliga rättigheter. I 8 § föreslås det bestämmelser om nationella generella exporttillstånd som utrikesministeriet beviljar. Bestämmelser om nationella generella exporttillstånd finns i förordningen om exportkontroll, men förordningen innehåller inga bestämmelser om vilken aktör som kan bevilja nationella generella exporttillstånd. I 9 § föreslås det bestämmelser om att exportörer som använder globala exporttillstånd är skyldiga att årligen rapportera om användningen av det globala exporttillståndet. Det ska i paragrafen dessutom finnas ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om innehållet i vissa dokument som enligt bestämmelserna om exportkontroll förutsätts av verksamhetsutövare får utfärdas genom förordning. Enligt förordningen om exportkontroll ska medlemsstaterna fastställa rapporteringskrav avseende användningen av globala exporttillstånd, och dessutom föreskrivs det om andra dokumentkrav direkt i förordningen om exportkontroll. Genom de föreslagna bestämmelserna utvidgas inte de ovannämnda krav som anges i förordningen om exportkontroll.

I 10 § föreslås det bestämmelser som kompletterar artikel 15 i förordningen om exportkontroll och som gäller de aspekter som ska beaktas vid tillståndsprövningen. Det föreslås att 2 mom. ska innehålla en bestämmelse enligt vilken utrikesministeriet kan förena ett tillstånd med de villkor som behövs för tillståndet och för att säkerställa att verkställandet motsvarar tillståndsgrunderna. I 11 § föreslås det bestämmelser om förhandsbesked som utrikesministeriet på ansökan ger verksamhetsutövare. Det föreslås att 12 § ska innehålla en bestämmelse om förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll, enligt vilken utrikesministeriet på ansökan meddelar verksamhetsutövaren beslut om huruvida den produkt som specificeras i ansökan är en produkt med dubbla användningsområden enligt unionens kontrollförteckning eller den nationella kontrollförteckningen. Bestämmelser om förhandsbesked eller förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll finns inte i förordningen om exportkontroll, utan de grundar sig på nationella bestämmelser. Verksamhetsutövaren är inte skyldig att ansöka om förhandsbesked eller göra förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll, men detta kan vara till nytta för verksamhetsutövaren när denne planerar till exempel sin affärsverksamhet avseende produkter med dubbla användningsområden.

Bestämmelser om myndigheternas befogenheter föreslås i 3 kap. Enligt artiklarna 25 och 28 i förordningen om exportkontroll ska medlemsstaterna säkerställa ett korrekt genomförande av förordningen och myndigheternas befogenheter. Bestämmelserna om befogenheterna ska genomföras nationellt och medlemsstaterna har handlingsutrymme när det gäller närmare bestämmelser om befogenheterna. Den föreslagna 13 § gäller utlämnande av sekretessbelagd information mellan myndigheter och utvidgar den krets av myndigheter med vilka sekretessbelagd information kan utbytas. De förutsättningar under vilka det är möjligt att lämna ut information ska samtidigt skärpas. Information får lämnas ut mellan vissa myndigheter, om det är nödvändigt för de i paragrafen angivna uppgifterna i anslutning till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Befogenheten behövs för att säkerställa ett effektivt genomförande av kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Den föreslagna 14 § gäller utrikesministeriets befogenhet att lämna ut viss sekretessbelagd

information också till utländska myndigheter och internationella organ, om det är nödvändigt för att genomföra internationellt exportkontrollsamarbete. Den föreslagna 15 § gäller utrikesministeriets och Tullens rätt att få för skötseln av sina uppgifter nödvändig information av verksamhetsutövaren och andra fysiska eller juridiska personer som har samband med den verksamhet som är föremål för kontroll. Den föreslagna 16 § gäller Tullens befogenheter som det föreskrivs om i tullagen. Det föreslås att det i paragrafen för tydlighetens skull sägs att som en i tullagen avsedd vara betraktas också en produkt med dubbla användningsområden enligt förordningen om exportkontroll och denna lag. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att Tullen har tillräckliga befogenheter också vid kontroll av immateriella produkter med dubbla användningsområden.

Bestämmelser om transitering föreslås i 4 kap. och bestämmelserna motsvarar i stor utsträckning bestämmelserna i 7 a–7 d § i den gällande lagen. I kapitlet finns det bestämmelser om förfarandena vid omhändertagande av varor som transiteras och vid beslutsfattande om transitering, om returnering eller förstöring av varor som transiteras samt om skyldigheten för den som transiterar att ersätta kostnaderna för förvaring, returnering och förstöring av varor som transiteras. I förordningen om exportkontroll föreskrivs det om förbud mot transitering och om tillståndsplikt, men förordningen innehåller inga bestämmelser om hur man ska förfara i dessa situationer. Det är därför behövligt att nationellt föreskriva om de förfaranden som ska tillämpas på åtgärder som gäller transitering av produkter med dubbla användningsområden. Det föreslås att förfarandena till vissa delar ändras i förhållande till de gällande bestämmelserna för att förfarandena bättre ska motsvara bestämmelserna i förordningen om exportkontroll.

Det föreslagna 5 kap. innehåller särskilda bestämmelser. Enligt den föreslagna 20 § ska det i anslutning till utrikesministeriet finnas en exportkontrolldelegation som tillsätts av statsrådet och som har till uppgift att främja myndighetssamarbetet vad gäller exportkontroll samt kontakterna med näringslivet. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning, uppgifter och tillsättande utfärdas genom förordning av statsrådet. Den föreslagna 21 § innehåller bestämmelser om vite. Det ska vara möjligt att förena verksamhetsutövarens skyldighet enligt 15 § 2 mom. att lämna information eller rapporteringsskyldigheten enligt 9 § 1 mom. med vite. I 22 § ska det föreskrivas om ändringssökande och paragrafen innehåller en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Dessutom ska paragrafen innehålla en bestämmelse enligt vilken ett beslut som fattats med stöd av artikel 16.1 i förordningen om exportkontroll och ett beslut som meddelats en verksamhetsutövare med stöd av artikel 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 7.2, 8.1 eller 10.1 i förordningen om exportkontroll eller med stöd av 6 § i denna lag ska iakttas trots ändringssökande, om inte den myndighet där ändring söktes bestämmer något annat. Med stöd av artikel 16.1 i förordningen om exportkontroll får utrikesministeriet till exempel ändra eller återkalla ett beviljat tillstånd. Den föreslagna 23 § innehåller en informativ hänvisning till strafflagen. Bestämmelser om ikraftträdandet samt övergångsbestämmelser finns i den föreslagna 24 §.

Dessutom föreslås det i detta sammanhang vissa ändringar i bestämmelserna i 46 kap. i strafflagen. Enligt förordningen om exportkontroll ska medlemsstaterna fastställa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. De nationella bestämmelserna om påföljder finns i nuläget i 46 kap. i strafflagen, och enligt förslaget ska detta vara fallet också i fortsättningen. Det föreslås att i 46 kap. 1 § 1 mom. 8 punkten, som gäller regleringsbrott, ska nämnas inte bara den nya lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden utan också förordningen om exportkontroll. Detta beror på att avsikten i detta sammanhang är att i den nationella lagen slopa de bestämmelser som överlappar förordningen om exportkontroll, och därför ska i fortsättningen bestämmelser om vissa skyldigheter finnas endast i den direkt tillämpliga förordningen om exportkontroll. Samtidigt utvidgas tillämpningsområdet för 8 punkten något jämfört med nuläget. Dessutom är det behövligt att föreslå i huvudsak tekniska

ändringar i 46 kap. 12 § i strafflagen, eftersom bestämmelserna om de skyldigheter som nämns i den paragrafen i fortsättningen finns i andra paragrafer. Ändringarna har beretts så att paragrafens tillämpningsområde i den utsträckning det är möjligt inte ändras jämfört med nuläget. Paragrafens tillämpningsområde utvidgas inte nämnvärt.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för företagen

De föreslagna bestämmelserna bedöms ha konsekvenser för företagens verksamhet. Huvudsakligen ingår regleringen om företagens skyldigheter i anslutning till lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning och annan reglering som påverkar företagen i förordningen om exportkontroll. Den nationella kompletterande reglering som föreslås i det här sammanhanget har emellertid vissa konsekvenser för företagen. I första hand gäller konsekvenserna verksamheten i företag som är verksamma som exportörer av produkter med dubbla användningsområden. Dessutom kan exportören av en produkt med dubbla användningsområden vara någon annan aktör än ett företag, till exempel ett universitet, varvid konsekvenserna även gäller sådana aktörer. Vissa konsekvenser förekommer även för verksamheten i sådana företag och för övriga aktörer som är verksamma som förmedlare, inom transitering, som överförare inom unionen eller tillhandahållare av tekniskt bistånd avseende produkter med dubbla användningsområden. Det bedöms att det för alla verksamhetsutövare uppkommer vissa kostnader för att sätta sig in i den nya regleringen.

Hur stor aktörgruppen är kan bedömas genom att granska antalet verksamhetsutövare som under de senaste åren har ansökt om exporttillstånd. Totalt ansökte 72 exportörer i Finland under åren 2020–2023 om exporttillstånd för produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i unionens kontrollförteckning. Export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning är i princip inte tillståndspliktig, varför det inte går att lägga fram en lika exakt uppskattning av antalet sådana exportörer. Exportörerna åläggs inte lika långtgående skyldigheter som exportörer av produkter med dubbla användningsområden som ingår i unionens kontrollförteckning, men även exportörer av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning ska till exempel underrätta utrikesministeriet om exportören känner till eller har anledning att misstänka att produkten är avsedd för en viss slutanvändning. Exportörens underrättelsesyldighet utvidgas inte i det här sammanhanget utan den motsvarar den gällande bestämmelsen. Det föreslås att underrättelsesyldigheten för förmedlare av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning utvidgas något i den nationella lagstiftningen. Utvidgningen beror på att den slutanvändning som är underställd kontroll i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll har utvidgats jämfört med den tidigare förordningen. I praktiken innebär utvidgningen att förmedlare i fortsättningen ska underrätta utrikesministeriet även om de har anledning att misstänka att produkten är avsedd för militär slutanvändning i en stat som är föremål för vapenembargo. Utvidgningen bedöms inte öka arbetsbördan i någon större utsträckning för förmedlare av produkter med dubbla användningsområden, som redan nu åläggs liknande underrättelsesyldigheter.

Med stöd av den föreslagna paragrafen om nationella tillståndskrav kan utrikesministeriet införa tillståndskrav för förmedling av produkter med dubbla användningsområden om produkterna helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1. I praktiken utvidgar det i någon mån möjligheten att införa tillståndskrav för produkter med dubbla användningsområden som inte ingår i unionens kontrollförteckning. Ändringarna bedöms dock inte få några betydande konsekvenser. Hittills har det i Finland inte införts tillståndskrav för förmedling av produkter med dubbla användningsområden.

Enligt den föreslagna regleringen får utrikesministeriet förbjuda transitering av de produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknats i unionens kontrollförteckning, om produkterna befinner sig i Finland och de helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1 i den förordningen. Enligt den gällande regleringen har utrikesministeriet befogenhet att i motsvarande situationer införa tillståndskrav för transitering av produkter. Den nya förordningen gör det inte längre möjligt att föreskriva om motsvarande införande av tillståndskrav, utan endast om att förbjuda transitering. Dessutom beror den delvisa utvidgningen av tillståndspliktig slutanvändning på att den slutanvändning som anges i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll utvidgas. De övriga ändringarna i den nationella lagstiftningen om transitering föreslås för att förtydliga förfarandet i dessa situationer. Den gällande nationella regleringen om förfarandena för tillståndsplikt och förbud för transitering är inte helt förenlig med förordningen om exportkontroll och avsikten är att förtydliga och smidigare göra det här förfarandet. De nya bestämmelserna om förfarandet ingår i 4 kap. i den föreslagna lagen. Möjligheten att förbjuda transitering utvidgades med den nya regleringen jämfört med tidigare, men ändringen bedöms inte vara betydande. Regleringen om förfarandena vid transitering i det föreslagna 4 kap. förtydligar däremot förhållandet mellan förordningen om exportkontroll och nationell lag och underlättar därmed även för dem som transiterar. Totalt sett bedöms konsekvenserna av ändringarna inte vara betydande för den som transiterar, eftersom införda tillståndskrav eller förbud mot transitering är sällsynta. Bestämmelser om transitering har ingått i den nationella lagen sedan 2011 och medan den har varit i kraft har de tillämpats endast några gånger.

Utöver bestämmelsen om tillståndsplikt för överföring inom unionen får utrikesministeriet bestämma att överföring av produkter med dubbla användningsområden från Finland till en annan medlemsstat i Europeiska unionen är tillståndspliktig, om villkoren i artikel 11.2 i den förordningen uppfylls. Den föreslagna regleringen om tillståndskrav för överföringar inom unionen gör det möjligt att införa tillståndskrav i mer begränsade situationer än i den gällande nationella lagen. Ändringen behövs eftersom förordningen om exportkontroll inte lämnar medlemsstaterna större handlingsutrymme än så. Ändringen förtydligar den nationella regleringens förhållande till förordningen om exportkontroll och gör regleringen mer förutsebar även för verksamhetsutövarna. I praktiken är konsekvenserna för verksamhetsutövarna inte betydande, eftersom det sedan regleringen gällt har införts endast några tillståndskrav för överföring inom unionen.

Som en ny bestämmelse i lagen föreslås att utrikesministeriet kan bestämma att export av de produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknats i unionens kontrollförteckning är tillståndspliktig, om produkterna helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för användning som avsevärt äventyrar Finlands nationella säkerhet eller den allmänna säkerheten. Bestämmelsen bedöms ha vissa konsekvenser för exportörer av produkterna. Eftersom det genom bestämmelsen inte införs något allmänt tillståndskrav, utan tillståndskravet införs per produkt endast i sådana fall där förutsättningarna i bestämmelsen uppfylls, leder det inte till konsekvenser för alla verksamhetsutövare som exporterar produkter med dubbla användningsområden. Den börda tillståndsplikten och tillståndsförfarandet vid export föranleder enskilda företag kan beroende på situation vara antingen ringa eller betydande för företaget i fråga. Totalt sett bedöms bestämmelsens konsekvenser för företagsfältet inte bli betydande, eftersom bedömningen är att det kommer att finnas endast några fall om året när bestämmelsen tillämpas och tillståndskrav införs endast på mycket allvarliga grunder.

Ett nytt förslag i lagen är bestämmelser om en nationell kontrollförteckning. Den föreslagna regleringen har konsekvenser för de företag och andra aktörer som bedriver export av sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen från Finland till stater utanför Europeiska unionens tullområde. Exporten

av sådana produkter har inte varit tillståndspliktig tidigare, men framöver ska exportörerna ansöka om exporttillstånd. Endast export av dilutionskylare som föreslås i den nationella kontrollförteckningen är redan nu tillståndspliktig när dilutionskylaren innehåller isotopen helium-3. Olika tillståndspraxis i EU-länderna kan ha konsekvenser för företagens verksamhet. Man försöker påverka detta genom att utveckla både de internationella exportkontrollregimerna och samarbetet mellan EU-länderna.

För närvarande uppskattas det finnas färre än fem företag i Finland som är verksamma som exportörer av produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen. Totalt sett är uppskattningen att dessa företag behöver kring tio exporttillstånd om året för produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen. Ansökningarna om tillstånd behandlas vid utrikesministeriet, liksom även ansökningarna om exporttillstånd för övriga produkter med dubbla användningsområden. Utrikesministeriets genomsnittliga tid för handläggning av ansökningar om exporttillstånd för produkter med dubbla användningsområden är cirka tre veckor från att behövliga uppgifter för handläggningen av tillståndsansökan erhöles. Handläggningstiderna varierar och längden beror bland annat på hur heltäckande de lämnade uppgifterna är och de uppskattade risker exporten är förknippad med. Vid tillståndsprövningen beaktas de aspekter som föreskrivs i artikel 15 i förordningen om exportkontroll och 10 § i den föreslagna lagen, och ett exporttillstånd avslås endast om dessa aspekter förutsätter att tillståndet avslås. Om exporttillstånd inte beviljas, kan den planerade exporten inte genomföras, vilket har konsekvenser för exportörens affärsverksamhet. Om exporttillstånd beviljas, utgörs de ekonomiska konsekvenserna för exportören huvudsakligen av det administrativa arbetet i samband med dels upprättandet av tillståndsansökan, dels handläggningsprocessen.

Det föreslås en ny bestämmelse i lagen enligt vilken exportören ska rapportera om utnyttjandet av globala exporttillstånd till utrikesministeriet årligen. Kravet på rapportering gäller alla exportörer som utnyttjar globala exporttillstånd och medför en regleringsbörda för exportörerna i fråga. I praktiken har det redan nu begärts rapportering från fall till fall av exportörer som utnyttjar globala exporttillstånd, men framöver grundar sig skyldigheten direkt på lagstiftningen. Under 2020–2023 utnyttjade totalt 11 exporterande företag globala exporttillstånd. Exportörer ska föra detaljerade register eller förteckningar över sin export enligt artikel 27 i förordningen om exportkontroll. Eftersom exportörerna redan nu har detaljerade register eller förteckningar över exporten, bedöms rapporteringen inte medföra tilläggsarbete i någon betydande grad. Totalt sett kan kravet på rapportering uppskattas medföra årliga kostnader på sammanlagt 3 000 euro för finska företag, om det uppskattas att varje företag som utnyttjar globalt exporttillstånd använder en sakkunnig arbetsdag per år för rapportering. Det är allmänt taget ett lättare förfarande för exportören att utnyttja ett globalt exporttillstånd än individuella tillstånd.

Befogenheterna att utfärda förordning i 9 § i den föreslagna lagen möjliggör mer ingående bestämmelser om förfarandena. Skyldigheterna gällande dessa förfaranden ingår med undantag av det ovan beskrivna kravet på rapportering i förordningen om exportkontroll. Det följer således inte nya skyldigheter av en eventuell reglering på förordningsnivå, men regleringen förtydligar och förenhetligar förfarandena och underlättar därmed för verksamhetsutövare att efterleva skyldigheterna. Också den uttryckliga bestämmelse som föreslås i lagen om förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll förtydligar förfarandet för verksamhetsutövarnas del. Om det är oklart om en produkt omfattas av kontroll eller inte, är det ett enklare förfarande för en verksamhetsutövare att göra en förfrågan om detta än att ansöka om tillstånd. Verksamhetsutövare är inte skyldiga att lämna förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll, varför det inte leder till någon administrativ börda för dem om verksamhetsutövaren inte anser att förfrågan är nödvändig.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Den föreslagna regleringen har i fråga om myndigheterna i första hand konsekvenser för utrikesministeriets och Tullens verksamhet. Utrikesministeriet är tillståndsmyndighet, sköter de uppgifter som åläggs den behöriga myndigheten i förordningen om exportkontroll och handlägger övriga ärenden som gäller exportkontrollen av produkter med dubbla användningsändamål som inte ingår i någon annan myndighets behörighet. Det föreslås att bestämmelserna om utrikesministeriets uppgifter förtydligas i detta sammanhang, men att uppgifterna i praktiken fortsatt motsvarar nuläget. Tullens uppgift är att vara tillsynsmyndighet och Tullens uppgifter motsvarar i fortsättningen nuläget inom exportkontrollen av produkter med dubbla användningsområden.

I det här sammanhanget föreslås det att myndigheternas befogenheter att lämna ut sekretessbelagd information till andra myndigheter till vissa delar utvidgas. Bestämmelserna om utlämnade av information möjliggör utlämnade endast i särskilt angivna situationer, om det är nödvändigt för det ändamål som anges i bestämmelsen. I fortsättningen blir det möjligt att utbyta information med en större myndighetskrets, vilket bedöms effektivisera skötseln av exportkontrolluppgifterna. Dessutom föreslås det att utrikesministeriet ges befogenhet att lämna ut viss information trots sekretessbestämmelserna även till utländska myndigheter och internationella organ, vilket bedöms effektivisera det internationella samarbetet inom exportkontrollen och därmed även genomförandet av regleringen om exportkontroll även nationellt. Tillräckliga befogenheter för informationsutbyte möjliggör till exempel en effektivare handläggning av exporttillstånd och stöder myndighetsarbetet för att förhindra att sanktioner kringgås.

En viktig ändring till följd av den föreslagna regleringen med tanke på Tullens befogenheter gäller kontrollen av export av immateriella produkter med dubbla användningsområden. I nuläget har det varit oklart om Tullen utövar befogenheterna enligt tullagen även vid kontrollen av immateriella produkter med dubbla användningsområden. I det här sammanhanget föreslås det en uttrycklig bestämmelse enligt vilken alla produkter med dubbla användningsområden vid exportkontrollen av produkter med dubbla användningsområden betraktas som en vara som avses i tullagen. Genom bestämmelsen blir det klart att Tullen vid kontrollen av exporten av immateriella produkter med dubbla användningsområden har till sitt förfogande motsvarande befogenheter som vid övrig kontroll. Även om Tullens uppgifter förblir desamma som för närvarande, möjliggör den föreslagna regleringen en effektivare kontroll av immateriella produkter med dubbla användningsområden. I praktiken betyder det här även att Tullen bör utveckla nya arbetssätt för kontrollen av immateriella produkter med dubbla användningsområden, vilket kan bedömas öka Tullens arbete, i synnerhet till en början då de nya befogenheterna utövas.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser och konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Exportkontrollen syftar till att förebygga användningen av produkter med dubbla användningsområden för massförstörelsevapen, oönskad militär användning eller annars användning i strid med Finlands eller mer utvidgat EU:s intressen och mål, vilket inbegriper även beaktandet av de mänskliga rättigheterna. Ett annat mål är att säkerställa tillgången till utländska produkter med dubbla användningsområden i Finland och finska företags tillträde till den internationella teknologimarknaden. Ett ytterligare syfte med regleringen om exportkontroll är bland annat att säkerställa att internationella åtaganden vad gäller icke-spridning, regional fred, säkerhet och stabilitet och respekt för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt, uppfylls. Den föreslagna regleringen bedöms ha positiva konsekvenser när det gäller att

genomföra en effektiv exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden och därigenom för att uppnå målen med hela regleringen om exportkontroll. Genom införandet av en nationell kontrollförteckning främjas även uppnåendet av dessa mål, eftersom man genom att införa den nationella kontrollförteckningen kan ta hänsyn till de krav att uppdatera förteckningen över produkter med dubbla användningsområden som är underställda kontroll som följer av teknikens utveckling.

Inom exportkontrollen tas det i tillståndsprövningen hänsyn bland annat till exempelvis respekten för de mänskliga rättigheterna och efterlevnaden av internationell humanitär rätt i det slutliga destinationslandet, destinationslandets situation i fråga om spänningar och väpnade konflikter samt skyddet av territoriell fred, säkerhet och stabilitet. Dessutom beaktas till exempel det köpande landets uppträdande gentemot det internationella samfundet i synnerhet i fråga om dess attityd till terrorism, arten av dess allianser och dess respekt för internationell rätt. Också risken för att produkterna hamnar annanstans i det köpande landet eller återexporteras på icke önskvärda villkor beaktas när beviljandet av exporttillstånd prövas. I artikel 15 i förordningen om exportkontroll föreskrivs om andra kriterier som ska beaktas vid tillståndsprövningen och det föreslås att regleringen kompletteras även nationellt. Dessa kriterier som ska beaktas vid tillståndsprövningen kan anses vara sådana centrala intressen som man försöker skydda genom exportkontrollen av produkter med dubbla användningsområden, men beskriver även regleringens viktigaste mål. Det kan antas att dessa mål framöver uppfylls mer effektivt när det blir möjligt att utöva mer omfattande befogenheter i informationsutbytet och kontrollen av immateriella produkter vid tillståndsprövningen och kontrollen.

Den föreslagna lagstiftningens konsekvenser för de mänskliga rättigheterna påverkar huvudsakligen destinationsländerna för exporten av produkter med dubbla användningsområden eftersom respekten för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt i det slutliga destinationslandet beaktas vid tillståndsprövningen. Dessutom föreslås att utrikesministeriet ska ges möjlighet att införa tillståndskrav om produkten helt eller delvis är, eller kan vara, avsedd för användning som avsevärt äventyrar den allmänna säkerheten eller Finlands nationella säkerhet. Den här bestämmelsen påverkar genomförandet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna i Finland eftersom man genom preciseringen av bestämmelsen mer effektivt kan ingripa i export som avsevärt äventyrar den allmänna säkerheten eller Finlands nationella säkerhet. I praktiken begränsas främjandet av de mänskliga rättigheterna genom bestämmelserna om exportkontroll av den begränsade information som finns tillgänglig för den behöriga myndigheten. Även om det föreslås att bestämmelserna om utlämnande av information utvidgas i vissa avseenden, är det inte säkert att all nödvändig information finns tillgänglig för att bedöma vilken betydelse exporten i fråga har för exempelvis den nationella säkerheten eller de mänskliga rättigheterna vid tillståndsprövningen eller övervägandet av att införa tillståndskrav.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

I beredningen har man också bedömt andra handlingsvägar framför allt till de delar där medlemsstaterna har handlingsutrymme enligt förordningen om exportkontroll. Bedömningen har bland annat gällt verksamhetsutövarnas underrättelseskyldigheter och de nationella tillstånds-kraven samt införandet av begäran om omprövning och administrativa påföljdsavgifter.

När det gäller underrättelseskyldigheter föreslås det att exportörer av produkter med dubbla användningsområden på motsvarande sätt som i nuläget också i fortsättningen, inom de ramar

som förordningen om exportkontroll tillåter, ska vara skyldiga att underrätta utrikesministeriet, om de har anledning att misstänka att produkten är avsedd för användning enligt artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll. Här är det således fråga om att exportören har anledning att misstänka att den exporterade produkten kan komma att användas i samband med massförstörelsevapen, få en militär slutanvändning i en stat som är föremål för ett vapenembargo eller användas som del av en olagligt exporterad militär produkt. En annan handlingsväg är att slopa exportörens underrättelseskyldighet i sådana situationer. En inskränkning av underrättelseskyldigheten från nuläget skulle leda till en situation, där en finländsk exportör kan leverera sina produkter till mottagarna även när exportören misstänker ovan beskrivna slutanvändning, vilket skulle kunna leda till att Finlands centrala intressen äventyras. På motsvarande grunder ska enligt förslaget bestämmelser som till stor del motsvarar nuläget bevaras i fråga om förmedlarens underrättelseskyldighet.

I detta sammanhang föreslås inte att det införs lika omfattande underrättelseskyldigheter i de övriga situationer som förordningen tillåter. Enligt artikel 5 i förordningen om exportkontroll är det möjligt att nationellt utvidga underrättelseskyldigheten när det gäller cyberövervakningsprodukter och enligt artikel 8 när det gäller tillhandahållande av tekniskt bistånd. I fråga om dessa situationer innehåller de gällande nationella bestämmelserna inte mer långtgående underrättelseskyldigheter än förordningen om exportkontroll, och det har inte noterats orsaka några problem. När det gäller cyberövervakningsprodukter och tillhandahållande av tekniskt bistånd är det fråga om ny reglering, som är rätt omfattande redan i den form som förutsätts enligt EU-förordningen. En ytterligare utvidgning av kraven kan resultera i en avsevärd regleringsbörda för exportörer och tillhandahållare av tekniskt bistånd, i synnerhet när det ännu inte finns etablerad praxis eller myndighetsanvisningar om dessa nya och omfattande krav.

Under beredningen har också utnyttjandet av det nationella handlingsutrymmet övervägts i fråga om nationella tillståndskrav. I detta sammanhang föreslås det att utrikesministeriet i huvudsak på samma sätt som i nuläget ska ha möjlighet att införa tillståndskrav för produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning när det gäller tillhandahållande av förmedlingstjänster och överföring inom unionen samt förbjuda transitering när föreskrivna villkor uppfylls. Enligt den gällande lagen kan utrikesministeriet i fråga om förmedling, överföring och transitering under de förutsättningar som anges i lagen införa tillståndskrav för produkter som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning. Vissa ändringar i lagstiftningen behövs på grund av förordningen om exportkontroll. Förordningen möjliggör inte på motsvarande sätt som i nuläget att tillståndskrav införs för transitering, utan endast att transitering förbjuds, och dessutom har kriterierna för tillståndsplikt ändrats något i förordningen om exportkontroll också i fråga om förmedling och överföring inom unionen. Med beaktande av dessa ändringar som krävs enligt förordningen om exportkontroll föreslås det att bestämmelserna ska bevaras liknande som i nuläget. Möjligheten att införa tillståndskrav för produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning när kriterier som centralt anknyter till målen i förordningen om exportkontroll uppfylls har i praktiken konstaterats vara nödvändig för att effektivt skydda de intressen för vilka exportkontroll utförs. Därför föreslås det inte i detta sammanhang att de nationella tillståndskraven ska slopas. Det är viktigt att Finland eller finskt territorium inte utnyttjas i verksamhet som anknyter till utveckling av massförstörelsevapen eller för militär användning i länder som omfattas av ett vapenembargo. När det gäller tillståndskrav för tillhandahållande av tekniskt bistånd har det ansetts att bestämmelserna i förordningen om exportkontroll är tillräckliga, och möjligheten att införa tillståndskrav behöver inte utvidgas till att gälla tekniskt bistånd i anslutning till produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens förteckning. Det tillståndskrav för teknik och andra immateriella produkter med

dubbla användningsområden som får införas med stöd av artikel 4 i förordningen har bedömts vara tillräckligt.

I beredningen bedömdes dessutom tillämpningen av tillståndskrav enligt artikel 9 i förordningen om exportkontroll. Enligt artikel 9.1 i förordningen om exportkontroll får en medlems-stat med hänsyn till den allmänna säkerheten, inbegripet förebyggande av terroristhandlingar, eller till överväganden rörande mänskliga rättigheter, förbjuda eller kräva tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning. I praktiken kan det innebära bestämmelser om att en myndighet under vissa förutsättningar enligt lag har möjlighet att införa tillståndsplikt för en enskild export eller införa bestämmelser om en nationell kontrollförteckning.

Kravet på myndighetstillstånd för att utöva ett arbete, ett yrke eller en näring innebär en inskränkning i den i 18 § 1 mom. i grundlagen garanterade näringsfriheten. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis ansett att grundlagen utgår från att näringsfrihet ska råda, men att tillstånd i undantagsfall kan krävas för näringsverksamhet (se exempelvis GrUU 13/2014 rd, s. 2). En reglering där näringsverksamhet blir beroende av tillstånd måste ske genom lag, och lagen måste också uppfylla övriga allmänna krav på en lag som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna. Inskränkningar i näringsfriheten ska vara exakta och noga avgränsade, och inskränkningarnas omfattning och förutsättningarna för dem ska framgå av lagen. Införandet av en nationell kontrollförteckning innebär en inskränkning i näringsfriheten, eftersom exporten av vissa produkter då blir tillståndspliktig. Under beredningen bedömdes möjligheten att införa bestämmelser om en nationell kontrollförteckning i statsrådets förordning. Om produkterna i den nationella kontrollförteckningen definieras i en förordning av statsrådet, förutsätter det med beaktande av grundlagsutskottets utlåtandepraxis att bemyndigandet att utfärda förordning i lagen är exakt och noggrant avgränsat, och dessutom ska omfattningen av och förutsättningarna för en inskränkning i näringsfriheten framgå av lagen. I praktiken är en så noggrant avgränsad utformning av bemyndigandet att utfärda förordning mycket krävande, med hänsyn exempelvis till den snabba tekniska utvecklingen. För att omfattningen av och förutsättningarna för en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna ska framgå av lagen, är det motiverat att ta in exakta definitioner av innehållet i tillståndskraven i lagen. Det föreslås därför att den nationella kontrollförteckningen ska ingå som bilaga till lagen.

Under beredningen bedömdes möjligheten att införa begäran om omprövning som första instans för ändringsökande. I bedömningen har man tagit hänsyn till att de förvaltningsbeslut som fattas i samband med exportkontroll, såsom beslut om exporttillstånd, till sin natur är sådana att ärendet utreds synnerligen ingående redan inför det ursprungliga förvaltningsbeslutet. Beslutet grundar sig i regel på bland annat en utrikes- och säkerhetspolitisk bedömning, om vilken föreskrivs i artikel 15 i förordningen om exportkontroll. På grund av den ingående utredningen i anslutning till beslutsprocessen har det vid beredningen inte ansetts motiverat att foga bestämmelser om begäran om omprövning till lagen. Besluten kan således överklagas genom besvär på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Under beredningen bedömdes också möjligheten att införa en administrativ påföljdsavgift vid överträdelser av de skyldigheter som omfattas av bestämmelserna om exportkontroll. I bedömningen måste hänsyn också tas till påföljdssystemet som helhet och principen om att överlappande reglering med strafflagen ska undvikas vid föreskrivandet om administrativa sanktioner. Överträdelser i anslutning till bestämmelserna om exportkontroll ska också i fortsättningen i huvudsak omfattas av tillämpningsområdet för regleringsbrott enligt bestämmelserna i 46 kap. 1–3 § i strafflagen. Rekviritet för regleringsbrott förutsätter att det är fråga om brott mot en regleringsföreskrift. Begreppet regleringsföreskrift har förklarats i regeringens proposition om revidering av strafflagen (RP 66/1988 rd) enligt vilken

regleringsföreskrifter kan gälla både lagens substantiella syfte och förfaringssätten. Begreppet regleringsföreskrift är således mycket omfattande, vilket innebär att överträdelser av de olika skyldigheter som ingår i bestämmelserna om exportkontroll redan till stor del omfattas av tillämpningsområdet för regleringsbrott. Tillämpningsområdet för administrativa påföljdsavgifter är således mycket snävt, om strävan är att undvika överlappande reglering med strafflagen. Bland annat av denna anledning föreslås det i detta sammanhang inte att en administrativ påföljdsavgift införs.

5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

5.2.1 Utnyttjande av handlingsutrymme i medlemsstaterna

Kommissionen publicerade den 15 juni 2023 i C-serien av Europeiska unionens officiella tidning en sammanställning av utnyttjandet av det handlingsutrymme som medlemsländerna har enligt förordningen om exportkontroll (C 208/19). Enligt sammanställningen har handlingsutrymmet enligt artikel 4.3 i förordningen om exportkontroll att införa tillståndskrav för export av produkter med dubbla användningsområden, om exportören har anledning att misstänka att produkterna är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1 utnyttjats av Belgien, Danmark, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Nederländerna, Österrike, Rumänien, Slovenien, Finland och Sverige.

Artikel 6.3 i förordningen om exportkontroll gäller möjligheten att utvidga kravet på tillstånd för tillhandahållande av förmedlingstjänster till att omfatta produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning. Detta handlingsutrymme har utnyttjats av Bulgarien, Tjeckien, Estland, Grekland, Spanien, Kroatien, Italien, Lettland, Luxemburg, Ungern, Nederländerna, Österrike, Finland och Sverige. Samma medlemsstater och Rumänien har också enligt sammanställningen utnyttjat handlingsutrymmet enligt artikel 6.4 som gäller införandet av tillståndskrav för tillhandahållande av förmedlingstjänster, om förmedlaren har anledning att misstänka att produkterna är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1.

Artikel 7.3 i förordningen om exportkontroll gäller medlemsstaternas möjlighet att utvidga möjligheten att förbjuda transitering också till att omfatta produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning. Detta handlingsutrymme har utnyttjats av Belgien, Tjeckien, Estland, Grekland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Italien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Ungern, Nederländerna, Österrike, Finland och Sverige.

Artikel 9 i förordningen om exportkontroll gäller medlemsstaternas möjlighet att kräva tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning med hänsyn till den allmänna säkerheten och till överväganden rörande mänskliga rättigheter. Ett sådant förfarande kan i praktiken innebära upprättande av en nationell kontrollförteckning eller annan befogenhet att införa tillståndskrav för export. Enligt sammanställningen har Tyskland, Frankrike, Lettland, Nederländerna och Spanien en nationell kontrollförteckning. Bulgarien, Tjeckien, Estland, Irland, Luxemburg, Österrike, Rumänien, Litauen och Slovenien har enligt sammanställningen infört befogenhet för annan myndighet att införa tillståndskrav.

Artikel 11.2 i förordningen om exportkontroll gäller medlemsstaternas möjlighet att införa tillståndskrav för överföring inom unionen av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga IV, om villkoren enligt artikeln uppfylls. Detta handlingsutrymme har enligt sammanställningen utnyttjats av Bulgarien, Tjeckien, Tyskland, Estland, Grekland,

Luxemburg, Ungern, Nederländerna, Slovakien och Sverige. Det handlingsutrymme som medlemsländerna enligt artikel 11.8 i förordningen har att kräva uppgifter om vissa överföringar inom unionen har utnyttjats endast av Bulgarien och Luxemburg. Nationella generella exporttillstånd som avses i artikel 12 i förordningen om exportkontroll har enligt sammanställningen beviljats av Tyskland, Grekland, Frankrike, Italien, Nederländerna och Österrike.

5.2.2 Sverige

Sverige har med anledning av förordningen om exportkontroll infört ändringar i sin nationella lagstiftning om exportkontroll. Ändringarna i Sveriges nationella lag om exportkontroll (Lag (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd) och den förordning som utfärdats med stöd av den lagen (Förordning (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd) trädde i kraft i augusti 2022.

I lagen om exportkontroll ingår bestämmelser om tillståndsmyndigheter samt om att lämna över ett ärende till regeringens prövning, om ärendet har principiell betydelse eller annars är av särskild vikt. Enligt lagen kan genom förordning meddelas föreskrifter om de flesta frågor för vilka EU-förordningen lämnar nationellt handlingsutrymme. Regeringen har i lagen getts befogenhet att meddela föreskrifter om de åtgärder som föreskrivs i artikel 9.1 i förordningen om exportkontroll, inbegripet en nationell kontrollförteckning. I Sverige används för närvarande emellertid inte någon nationell kontrollförteckning, men införandet av en nationell kontrollförteckning utreds. Dessutom kan den behöriga myndigheten meddela kompletterande föreskrifter om exporttillstånd. Behörig myndighet är Inspektionen för strategiska produkter (ISP) eller någon annan myndighet som regeringen bestämmer.

I Sveriges nationella lag ingår en uttrycklig bestämmelse om att exporttillstånd i enskilda fall kan förenas med villkor. I lagen finns också bestämmelser om myndigheternas befogenheter vid kontroll, som bland annat omfattar rätt att få upplysningar och rätt att få tillträde till lokaler. Rätten till tillträde till lokaler kan inte utsträckas att gälla utrymmen som utgör någons bostad.

I lagen ingår också straffbestämmelser, enligt vilka den som uppsåtligen brutit mot skyldigheterna i EU-förordningen eller lagen döms till böter eller fängelse i högst två år, eller om gärningen är att anse som grov, till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Dessa bestämmelser gäller exempelvis export utan tillstånd eller överträdelse av ett förbud mot transitering. Den som av grov oaktsamhet bryter mot dessa skyldigheter döms till böter eller fängelse i högst två år, om gärningen inte är ringa. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot vissa skyldigheter i anslutning till lämnandet av uppgifter, krav på handlingar och underrättelseskyldighet döms till böter eller fängelse i högst sex månader, om gärningen inte är ringa. Den som bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen kan dömas till böter, om gärningen inte är ringa. Dessutom ingår det i lagen bestämmelser om vite, som kan förenas med framför allt skyldigheten att lämna uppgifter och underrättelseskyldigheten.

Till vissa delar har regleringen i Sverige överförs till bestämmelser på lägre nivå än lag. Genom förordning utfärdas i flera avseenden bestämmelser exempelvis om utnyttjandet av det nationella handlingsutrymmet enligt EU-förordningen. Förordningen innehåller bestämmelser om exportörens anmälningsskyldighet i fråga om produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I samt cyberövervakningsprodukter, om exportören har anledning att misstänka att de är avsedda för slutanvändning som är underställd kontroll. Genom dessa bestämmelser utnyttjas det handlingsutrymme som medlemsländerna har enligt artikel 4.3 och artikel 5.3 i EU-förordningen. Dessutom innehåller förordningen bestämmelser om möjligheten

att kräva tillstånd för förmedling av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I och påföra tillhandahållaren av förmedlingstjänster skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten, om det finns anledning att misstänka att produkten är avsedd för slutanvändning som är underställd kontroll. Genom denna bestämmelse utnyttjas handlingsutrymmet enligt artiklarna 6.3 och 6.4 i EU-förordningen. I förordningen ingår också möjlighet för myndigheten att förbjuda transitering av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I. Genom denna bestämmelse utnyttjas det handlingsutrymme som medlemsländerna har enligt artikel 7.3 i EU-förordningen. Förordningen innehåller bestämmelser om myndighetens möjlighet att kräva tillstånd för tillhandahållandet av tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I samt att påföra tillhandahållaren av tekniskt bistånd skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten, om tillhandahållaren har anledning att misstänka att produkterna är avsedda för slutanvändning som är underställd kontroll. Genom denna bestämmelse utnyttjas handlingsutrymmet enligt artiklarna 8.4 och 8.5 i EU-förordningen. Dessutom krävs det enligt förordningen tillstånd för överföring av produkter med dubbla användningsområden inom unionen, om myndigheten har informerats om att de förutsättningar som anges i EU-förordningen är uppfyllda. Genom denna bestämmelse utnyttjas handlingsutrymmet enligt 11.2 i EU-förordningen.

Tillståndsmyndigheterna har enligt förordningen befogenhet att meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som ska ingå i ansökan om tillstånd. Dessutom kan tillståndsmyndigheten till vissa delar meddela föreskrifter om rapporteringskrav.

5.2.3 Nederländerna

I Nederländerna har bestämmelserna i EU-förordningen kompletterats med ett beslut om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden (Besluit strategische goederen), som meddelats med stöd av den allmänna tullagen. Beslutet meddelades 2008 och har ändrats flera gånger efter det. Beslutet gäller endast fysiska produkter, för vilkas del bestämmelser som kompletterar EU-förordningen ingår i beslutet. När det gäller immateriella produkter med dubbla användningsområden har bestämmelser som kompletterar EU-förordningen getts med en separat lag om strategiska tjänster (Wet strategische diensten). Lagen utfärdades 2011 och har ändrats flera gånger efter det.

I beslutet om export av fysiska produkter föreskrivs det om så kallade catch all-tillståndskrav i enlighet med EU-förordningen. Dessutom gäller i dessa situationer ett nationellt föreskrivet krav att underrätta myndigheterna, om dessa produkter exporteras till en annan slutdestination. Utrikesministeriet har dessutom befogenhet att införa tillståndskrav med hänsyn till den allmänna säkerheten och till överväganden rörande mänskliga rättigheter också för sådana produkter som inte förtecknas i kontrollförteckningen. Besluten om exporttillstånd kan enligt de nationella bestämmelserna förenas med villkor. När det gäller immateriella produkter är regleringen till stor del överensstämmande. Också enligt lagen om strategiska tjänster ska myndigheterna underrättas om en ny exportmarknad för produkterna, om ett så kallat catch all-tillståndskrav har införts för export av produkterna.

Tillståndsmyndighet är Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU), som i vissa situationer är skyldig att rådgöra med utrikesministeriet om beviljandet av tillstånd. Tillsynsmyndighet är Precursoren, oorsprong, strategische goederen, sanctiewetgeving (POSS), som verkar i anslutning till tullmyndigheten. POSS verkar både som tillsynsmyndighet och som förundersökningsmyndighet. Utöver brottsundersökning fokuserar POSS i tillsynen på att utföra kontroller i företag och öka kännedomen om bestämmelserna. Kontroller görs i alla företag med

verksamhet inom tillämpningsområdet för bestämmelserna, men intervallet för och omfattningen av kontrollerna varierar enligt riskbaserat övervägande.

Nederländerna har genom en föreskrift av den 23 juni 2023 (Regeling geavanceerde productieapparatuur voor halfgeleiders) utfärdad av ministern för utvecklingssamarbete och utrikeshandel till den nationella kontrollförteckningen fogat avancerad utrustning, programvara och teknik konstruerad för tillverkning av halvledare i enlighet med 4 § i den nationella förordningen om strategiska produkter (Besluit strategische goederen). Nederländernas nationella kontrollförteckning trädde i kraft den 1 september 2023.

5.2.4 Estland

Estland har utfärdat nationella bestämmelser om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden genom en lag om strategiska produkter (Strateegilise kauba seadus). Lagen utfärdades 2011 och har ändrats flera gånger. Med strategiska produkter avses i lagen militära produkter, produkter som kan användas för brott mot mänskliga rättigheter samt produkter med dubbla användningsområden. Lagen tillämpas således utöver på produkter med dubbla användningsområden också på övriga produkter som definierats som strategiska.

Lagen innehåller bestämmelser i anslutning till typ av tillstånd, ansökan om tillstånd och uppgifter som ska lämnas med ansökan om tillstånd. Tillståndsansökan ska i princip handläggas inom 30 dagar och tillståndet får förenas med villkor. Handläggningen av tillståndsansökan avslutas, om sökanden inte lämnar de begärda uppgifterna inom utsatt tid.

Lagen innehåller också bestämmelser om tillsynsmyndigheter och deras befogenheter. Enligt lagen om strategiska produkter har det inrättats en kommission som består av företrädare för olika myndigheter och ansvarar för vissa tillstånds- och tillsynsmyndighetsuppgifter. Relevanta myndigheter i fråga om produkter med dubbla användningsområden är därtill säkerhetspolisen och skatte- och tullmyndigheten. I lagen ingår också bestämmelser om påföljder vid överträdelser av olika skyldigheter som är förenade med bötesstraff.

5.2.5 Tyskland

I Tyskland har bestämmelserna i EU-förordningen kompletterats med en lag om utrikeshandel och utlandsbetalningar (Außenwirtschaftsgesetz – AWG) och en förordning om utrikeshandel och utlandsbetalningar (Außenwirtschaftsverordnung – AWV). Den ursprungliga lagen utfärdades 1961, varefter den har ändrats flera gånger.

Tyskland har upprättat en nationell exportkontrollförteckning i enlighet med artikel 9.1 i förordningen om exportkontroll. Enligt 8 § 1 mom. 2 punkten i Tysklands förordning om utrikeshandel och utlandsbetalningar (Aussenwirtschaftsverordnung – AWV) krävs det tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I till förordningen om exportkontroll, om produkten nämns i Tysklands exportkontrollförteckning. Exportkontrollförteckningen ingår som bilaga 1 till den tyska lagen om utrikeshandel och utlandsbetalningar (AWG). I avsnitt A i bilagan förtecknas krigsmateriel (vapen, ammunition och upprustningsmaterial), vars export kräver tillstånd. Avsnitt B i bilagan innehåller en nationell kontrollförteckning över produkter med dubbla användningsområden (den s.k. 900-serien), vars export till vissa länder omfattas av tillstånd. Tysklands nationella exportkontrollförteckning innehåller olika produkter, såsom övervakningssystem, vissa anordningar avsedda för hantering av kemiska ämnen, radarutrustning, landfordon och basstationer. En del av produkterna omfattas av kontroll endast vid export till särskilt känsliga stater.

Behörig myndighet i Tyskland är det tyska förbundskontoret för ekonomi och exportkontroll (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle – BAFA).

5.2.6 Frankrike

Frankrike har kompletterat EU-förordningen om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden i form av en nationell förordning nr 2011-1992. Förordningen utfärdades i december 2001, varefter den har ändrats. Enligt artikel 1 i förordningen kan Frankrikes regering genom det franska organet för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (SBDU) bevilja, tillfälligt upphäva, ändra eller återkalla tillstånd med stöd av nationella förordningar.

I enlighet med Frankrikes nationella förordning nr 2010-292 (Décret n° 2010-292 du 18 mars 2010) kan tillståndsplikt för eller förbud mot export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I till EU-förordningen införas med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till överväganden rörande mänskliga rättigheter.

Frankrike har också en nationell kontrollförteckning, i vilken det ingår helikoptrar och delar till dem (utfärdad genom föreskrift av ministeriet den 31 juli 2014) samt tårgas och andra agenser för kravallhantering (utfärdad genom föreskrift av ministeriet den 31 juli 2014). Frankrike meddelade den 10 februari 2024 om utvidgning av kontrollförteckningen till att omfatta vissa halvledare och kvanttekniska produkter från och med den 1 mars 2024.

Behörig myndighet är ekonomiministeriets enhet för produkter med dubbla användningsområden (Le Service des biens à double usage – SBDU). De mest känsliga begärandena behandlas av en organöverskridande kommission för produkter med dubbla användningsområden (Commission Interministérielle des Biens à Double Usage – CIBDU).

5.2.7 Lettland

Lettland har kompletterat bestämmelserna i EU-förordningen med en nationell lag om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden (Stratēģiskas nozīmes preču aprites likums), som trädde i kraft i juli 2007. Enligt 3 § 1 mom. i lagen kan landets ministerkabinett införa tillståndsplikt för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I till förordningen om exportkontroll i form av en nationell kontrollförteckning. I enlighet med lagen fastställdes en nationell förteckning över strategiska produkter och tjänster genom ministerkabinettets förordning nr 645 (Noteikumi par Nacionālo stratēģiskas nozīmes preču un pakalpojumu sarakstu) av den 25 september 2007. Den nationella kontrollförteckningen omfattar sammanlagt sju produktkategorier, i vilka det ingår övervakningsteknik, vapen, delar till luftfartyg, utrustning för mörkerseende, truppinor och militära tjänster.

Tillståndsmyndighet är kontrollkommittén för strategiska produkter som lyder under utrikesministeriet.

5.2.8 Spanien

Spanien har kompletterat EU-bestämmelserna med en lag om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden (Ley 53/2007) som trädde i kraft i januari 2008 och med en förordning (Real Decreto 679/2014) som utfärdades den 1 augusti 2014 och som har ändrats efter detta. De behöriga myndigheterna har enligt den nationella lagen om exportkontroll

befogenhet att utfärda nödvändiga bestämmelser för verkställande och utveckling av den nationella lagen om exportkontroll.

Spanien har upprättat en nationell kontrollförteckning i enlighet med artikel 9.1 i EU-förordningen som har utfärdats genom en nationell föreskrift (Orden ICT/534/2023 av den 26 maj 2023) och som trädde i kraft den 7 juni 2023. Genom föreskriften uppdateras bilagorna till den nationella förordningen om exportkontroll (Real Decreto 679/2014), av vilka den nationella kontrollförteckningen finns i bilaga III.5. I den nationella kontrollförteckningen har det införts en ny 900-serie, i vilket inkluderats bland annat följande tekniker: kvantdatorer och därmed sammanhörande elektroniska sammansättningar, kvantbitutrustning och kvantbitkretsar, kvantkontrollkomponenter och kvantmätutrustning, elektronmikroskoputrustning som är konstruerad för att generera bilder av halvledarenheter eller integrerade kretsar, utrustning som är konstruerad för isotropisk och anisotropisk torretsning och teknik för utveckling eller produktion av integrerade kretsar eller enheter.

För exportens verkställande och kontroll ansvarar i huvudsak industri-, handels- och turistministeriet (Dirección General de Comercio Internacional e Inversiones) i egenskap av behörig myndighet.

5.2.9 Litauen

Litauen har genom en resolution av den 28 juni 2023 (beslut av Litauens regering nr 512 av den 28 juni 2023) meddelat införandet av en nationell kontrollförteckning enligt artikel 9.1 i förordningen om exportkontroll, varmed förbjuds export av produkter som förtecknas i kontrollförteckningen från Litauen till tredjeländer, när exporten, inbegripet återexport, sker via gränsövergångsställen i Litauen vid gränsen mot stater utanför Europeiska unionen.

Den nationella kontrollförteckningen har upprättats i enlighet med förordningen om exportkontroll, artikel 8(5) i Litauens nationella lag om exportkontroll (Lietuvos Respublikos strateginių prekių kontrolės įstatymas) samt parlamentets resolution (resolution av litauiska parlamentet XIV-930 av den 24 februari 2022).

Litauens nationella förteckning omfattar bland annat följande produkter: filter- eller saneringsmaskiner och filter- eller saneringsutrustning för vätskor, delar till filter- eller saneringsmaskiner och filter- eller saneringsutrustning för vätskor eller gaser, mönsterkort, elmotstånd, elektriska anordningar avsedda för koppling eller skydd av strömkretsar eller för sammanfogning av strömkretsar (t.ex. brytarenheter, säkringar) med en spänning över 1 000 V.

Behörig myndighet i Litauen i ärenden som gäller exportkontroll är ekonomi- och innovationsministeriet (Ekonomikos ir inovacijų ministerija).

5.2.10 Italien

Italien har kompletterat bestämmelserna i EU-förordningen genom utrikesministeriets förordning av den 10 juli 2023 (DECRETO 10 luglio 2023 Il Ministro degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale), varmed tillståndskrav påförs aktörer inom luftfarten som avser exportera kolvar eller förbränningsmotorer eller delar till dem – eller tillhandahålla förmedlingstjänster och tekniskt bistånd – från Italien till Armenien, Iran, Kazakstan och eller Kirgizistan. Italiens meddelade nationella åtgärd gäller i tre år.

Italien har genom förordningen uppgett att landet tillämpar tre av EU-förordningens catch all-artiklar (4, 6 och 8) och samtidigt också artikel 9 i förordningen.

Tillämpningsområdet för den nya åtgärden omfattar wankelmotorer med gnisttändning (förbränningsmotorer), som kan användas inom luftfarten (flygplan, obemannade luftfarkoster, helikoptrar, gyrokoptrar, hybridflygplan eller radiostyrda modeller) samt delar som kan identifieras som avsedda för dylika motorer.

5.2.11 Norge

I Norge baserar sig exportkontrollen på en nationell lag om exportkontroll och en förordning om exportkontroll som utfärdats i december 1987 (Lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v.), som Norges utrikesministerium förvaltar i egenskap av behörig myndighet. Bilagorna till den nationella förordningen om exportkontroll som definierar de produkter som omfattas av kontroll har uppdelats på två förteckningar: förteckning I innehåller försvarsrelaterade produkter och förteckning II produkter med dubbla användningsområden.

Bestämmelserna i den norska lagen om exportkontroll är relativt generella och ger utrikesministeriet befogenheter att utfärda mer detaljerade förordningar och föreskrifter. Utrikesministeriet har utfärdat mer detaljerade bestämmelser genom en förordning om export av försvarsrelaterade produkter, produkter med dubbla användningsområden, teknik och tjänster (förordning om exportkontroll – Forskrift om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester) som utfärdats i juni 2013. I förordningen beskrivs i detalj bestämmelserna om exportkontroll av försvarsrelaterade produkter och produkter med dubbla användningsområden samt föreskrivs om utrikesministeriets rättsliga ram i anslutning till exportkontroll. Norge har för närvarande inte någon nationell kontrollförteckning.

Lagstiftningen i Norge påminner om regleringen i EU:s förordning om exportkontroll, men det förekommer skillnader exempelvis i fråga om ”catch all”-klausulen. I 7 § i den norska nationella förordningen om exportkontroll definieras fyra fall, där krav på tillstånd kan införas för sådana produkter som inte förtecknas i bilaga I eller II, dvs. så kallade generalklausuler eller ”catch all”-bestämmelser. 7 § i den norska nationella förordningen innehåller delvis samma villkor som ”catch all”-bestämmelsen i artikel 4 i EU:s förordning om exportkontroll. En skillnad är att den norska ”catch all”-bestämmelsen också innehåller en punkt som kräver tillstånd för produkter, teknik och tjänster avsedda för militär användning inom områden som omfattas av ett vapenembargo som Förenta nationernas säkerhetsråd har infört med stöd av kapitel VII i Förenta nationernas stadga. Dessutom krävs tillstånd för tillhandahållande av produkter, teknik och tjänster avsedda för militär användning till områden med krig eller hot om krig, eller till länder med inbördeskrig. Slutligen förutsätter 7 § i förordningen tillstånd för tillhandahållande av produkter, teknik eller tjänster, som direkt kan utveckla de militära resurserna i en stat på ett sätt som står i strid med Norges centrala säkerhets- och försvarsintressen.

En annan skillnad är att Norges nationella förordning om exportkontroll avviker från EU-förordningen inte innehåller en separat artikel om cyberövervakningsprodukter.

6 Remissvar

Utrikesministeriet begärde den 10 november 2023 utlåtanden om utkastet till regeringens proposition (utlåtande.fi: diarienummer VN/26656/2022; Projektportalen: UM008:00/2019). Remisstiden för finskspråkiga utlåtanden i ärendet var från den 10 november 2023 till den 22 december 2023. Utlåtanden begärdes av 31 remissinstanser och sammanlagt 27 utlåtanden lämnades in. Ett sammandrag av utlåtandena har publicerats i projektportalen.

På basis av utlåtandena anses syftena med propositionen huvudsakligen vara värda att understöda och ett steg i rätt riktning. Det är viktigt att lagen från 1996 uppdateras och att ändringarna i och med EU-förordningen från 2021 beaktas. Iakttagelser lyftes fram i fråga om lagförslagets lagstiftningsteknik, bestämmelserna om informationsutbyte, definitionsprocessen i anslutning till immateriella produkter med dubbla användningsområden och den nya nationella kontrollförteckningen. Preciseringar efterlystes också i avsnittet om straffrätt. I utlåtandena betonades det att formuleringarna i lagen inte får lämna rum för oklarheter, så att tydligheten både i tolkningen av lagen och i tillämpningen av den ska kunna säkerställas. Det föreslogs också att de tekniska definitionerna ses över och att en del slopas, så att de inte inverkar på den tekniska utvecklingen och verksamheten hos företagen inom branschen. När det gäller utbytet av information uttryckte vissa remissinstanser en oro för att exempelvis information i anslutning till företagshemligheter inte delas och att detta bör kopplas till definitionen av nationellt intresse.

I den fortsatta beredningen fästes särskild uppmärksamhet vid lagstiftningstekniken i lagförslaget, slopades onödiga och överlappande bestämmelser, preciserades lagens förhållande till övrig lagstiftning och definierades bestämmelserna om straffrätt.

I myndigheternas utlåtanden framhövdes åsikten att en uppdatering av lagen och inkluderandet av en nationell kontrollförteckning som bilaga till lagen är av central betydelse för att trygga utgångspunkterna för den nationella säkerheten. Det nationella handlingsutrymmet ansågs vara viktigt. Företrädarna för näringslivet och den akademiska sektorn förhåller sig mer avvaktande till en ny nationell kontrollförteckning. Som utmaningar sågs en eventuell splittring på marknaden, en försämrad konkurrenskraft hos företagen och en ojämlig behandling i de olika medlemsstaterna inom Europeiska unionen. Dessa utmaningar beaktas och avsikten är att stärka samarbetet mellan EU-länderna och andra likasinnade länder för att möjliggöra ett enhetligt ramverk för kontroll. Detta är också syftet med vitboken för exportkontroll som kommissionen publicerade den 24 januari 2024. Samtidigt fokuserar åtgärderna på att stödja arbetet inom ramen för internationella exportkontrollregimer, så att de ska kunna fungera på ett sätt som möjliggör godkännandet av gemensamma kontrollförteckningar. Det önskades en översyn av den nationella kontrollförteckningen vartannat år och en regelbunden granskning av den nationella förteckningen kommer att beaktas i kommande praxis.

I remissvaren fästes det uppmärksamhet vid den medicinska användningen av vissa produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen och det föreslogs att det slutliga användningsändamålet ska inkluderas som kontrollgräns. Att inkludera det slutliga användningsändamålet i produktbeskrivningen är emellertid problematiskt med tanke på det praktiska genomförandet av exportkontrollen, eftersom exempelvis en tulltjänsteman inte kan fastställa att det slutliga användningsändamålet uppfylls i samband med export. Vid valet av fysikaliska kontrollgränser har särskild uppmärksamhet ägnats åt att utesluta slutliga medicinska användningsändamål från kontrollen. Samtidigt gör inkluderandet av en beståndsdel som är underställd kontroll i en annan produkt inte denna andra produkt föremål för exportkontroll, såvida inte produkten i enlighet med anmärkning 2 i de allmänna anmärkningarna i bilaga I till förordning (EU) 2021/821 utgör huvudbeståndsdel av enheten. Vid bedömningen av huruvida en beståndsdel ska betraktas som huvudbeståndsdel kan som referensvärde användas att huvudbeståndsdelens värde ska utgöra minst 35 procent av hela enhetens värde, såvida inte särskilda faktorer i anslutning till kvantitet eller tekniskt kunnande eller andra särskilda omständigheter ger anledning att konstatera något annat.

Ökat nationellt samarbete föreslogs som stöd för upprättandet av kontrollförteckningen och den regelbundna översynen av den. Dessa förslag beaktades i propositionen, i motiveringen och i den kommande behandlingen av exportkontrolldelegationen. Skyddspolisens lyfte i sin tur fram att den nationella kontrollförteckningen vid behov måste kunna uppdateras i snabb ordning, om

det behövs mot bakgrund av den tekniska utvecklingen. För närvarande finns ingen information om användningen och behovet av att uppdatera den nationella kontrollförteckningen, varför praxis kommer att ses över i ett senare skede.

I utlåtandena framfördes flera iakttagelser som gällde definitionen och kontrollen av immateriella produkter med dubbla användningsområden. Båda ansågs vara utmanande. Universiteten och forskningsinstituterna anser att kraven i förordningen om exportkontroll tillsammans med preciseringarna i propositionen ställer ett svårgenomförbart krav på forskningsaktörerna vad gäller att identifiera en immateriell produkt (tekniskt bistånd, teknik, programvara) som en produkt med dubbla användningsområden som är underställd exportbegränsningar. Eftersom frågan inte är entydig belastar den forskarna och universitetens serviceenheter, och starkare stöd och dialog efterlyses från myndighetshåll. Detta efterlyses också när det gäller frågorna om den nationella säkerheten, vilka kan ha konsekvenser med tanke på tillståndsplikt och tillståndsprövning. Dessa iakttagelser ska beaktas av tillståndsmyndigheten i den kommande verkställigheten av förordningen och den nya lagen genom effektivare dialog och utbildning. För att skapa klarhet i tolkningen i fråga om definitionen av nationell säkerhet fogades det till motiveringen att definitionen ska behandlas i enlighet med vad som anförts i RP 198/2017 rd. Tullen framförde i sitt utlåtande resursfrågorna i anslutning till kontrollen av produkter med dubbla användningsområden och föreslår att det bör övervägas att i framtiden införa nya verksamhetsätt.

Justitieministeriet och justitiekanslersämbetet fäste i sina utlåtanden uppmärksamhet vid att lagförslaget, till skillnad från 5 § i den gällande lagen inte innehåller bestämmelser om återkallelse av tillstånd. Detta har i beredningen och den fortsatta beredningen behandlats omsorgsfullt. Enligt artikel 16 i förordningen om exportkontroll har den behöriga myndigheten rätt att vägra att bevilja ett exporttillstånd samt rätt att ogiltigförklara, tillfällig upphäva, ändra eller återkalla ett exporttillstånd som den en gång har beviljat. I artikel 16 föreskrivs det dessutom om vissa skyldigheter till samråd mellan staterna i dessa situationer. I beredningen av lagförslaget var slutsatsen att artikel 16 i förordningen om exportkontroll inte lämnar något nationellt handlingsutrymme och att den bland annat möjliggör återkallelse av tillstånd när den behöriga myndigheten handlar i enlighet med förordningen. Således har det inte ansetts nödvändigt att införa en bestämmelse om återkallelse i lagförslaget.

Justitieministeriet och justitiekanslersämbetet har i sina utlåtanden också fäst uppmärksamhet vid uppfyllandet av de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna i 6 § och 10 § i lagförslaget, såsom kravet på exakthet och noggrann avgränsning. I den fortsatta beredningen fästes uppmärksamhet vid att kravet på exakthet och noggrann avgränsning uppfylls i fråga om paragraferna som begränsar näringsfriheten. I den fortsatta beredningen har paragraferna preciserats också med beaktande av syftet med och innehållet i förordningen om exportkontroll. Dessutom betonades i utlåtandena den straffrättsliga legalitetsprincipen enligt 8 § i grundlagen, kravet på proportionalitet samt ultima ratio-principen när det gäller straffbestämmelser. I den fortsatta beredningen ägnades särskild uppmärksamhet åt det krav på exakthet och noggrann avgränsning som krävs av straffrätten. Därtill har straffbestämmelsernas proportionalitet med hänsyn till helheten beaktats i den fortsatta beredningen.

Företrädarna för civilsamhällesorganisationerna betonade behovet att öka öppenheten i beslut som gäller export av produkter med dubbla användningsområden och att beakta människorätsfrågorna i besluten. FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter bör tas in i regeringens proposition. Förhoppningen var att Finland utifrån dessa utgångspunkter deltar aktivt i utvecklandet av exportkontrollen både nationellt och

internationellt. I det fortsatta arbetet för att utveckla praxis inom exportkontroll kommer dessa iakttagelser att tas upp till behandling.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde. Enligt den föreslagna bestämmelsen om tillämpningsområde ska lagen innehålla bestämmelser om skyldigheter, befogenheter och förfaranden som kompletterar förordningen om exportkontroll. Förordningen om exportkontroll är direkt tillämplig EU-lagstiftning och till stöd för tillämpningen av den behövs till vissa delar nationella kompletterande bestämmelser. Lagen ska först och främst innehålla bestämmelser om skyldigheter, såsom bestämmelser om underrättelseskyldigheter och tillståndskrav, som kompletterar till förordningen om exportkontroll. Dessutom föreslås det bestämmelser om behöriga myndigheter och deras befogenheter vid exportkontroll. Utöver dessa ska lagen också innehålla bestämmelser om andra förfaranden i anslutning till exportkontroll, såsom om kriterier för tillståndsprövning som kompletterar förordningen om exportkontroll, om förbud mot transitering och förfaranden i anslutning till tillståndsplikt och om exportkontrolldelegationen.

2 §. Definitioner. I paragrafen föreskrivs det om de definitioner som ska tillämpas vid tillämpningen av lagen. Enligt 1 mom. ska definitionerna i artikel 2 i förordningen om exportkontroll tillämpas också vid tillämpningen av den nationella lagen. Detta är motiverat med tanke på tydligheten i regleringen, eftersom EU-förordningen och den nationella lagen ska tillämpas parallellt. En upprepning av definitionerna i den nationella lagen är inte motiverad på grund av det stora antalet definitioner. Även om alla begrepp som definieras i artikel 2 i förordningen om exportkontroll inte används i den nationella lagen, föreslås det att en hänvisning till definitionerna i förordningen införs i den nationella lagen.

I 2 mom. ingår sådana definitioner som det inte föreskrivs om i förordningen om exportkontroll, men som behövs för tillämpningen av den nationella lagen. Enligt 2 mom. 1 punkten avses med unionens kontrollförteckning den förteckning som finns i bilaga I till förordningen om exportkontroll. I förteckningen förtecknas de produkter med dubbla användningsområden vars export kräver exporttillstånd i enlighet med artikel 3 i förordningen om exportkontroll. Också övriga tillståndskrav och underrättelseskyldigheter avviker till vissa delar för sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i unionens kontrollförteckning.

Enligt 2 mom. 2 punkten avses med den som transiterar en fysisk eller juridisk person för vilken det med stöd av artikel 7.2 i förordningen om exportkontroll kan beslutas om tillståndskrav som gäller transitering. I artikel 7 i förordningen om exportkontroll föreskrivs det om möjligheten för den behöriga myndigheten att förbjuda transitering och införa tillståndskrav för transitering. I artikel 7.2 föreskrivs det också om för vilken aktör tillståndskravet i fråga kan införas. Med tanke på tydligheten i de nationella kompletterande bestämmelserna som gäller transitering är det motiverat att för dessa aktörer i lagen använda benämningen den som transiterar.

Enligt 2 mom. 3 punkten avses med verksamhetsutövare exportörer, förmedlare, tillhandahållare av tekniskt bistånd, de som transiterar samt sådana fysiska eller juridiska personer som överför produkter med dubbla användningsområden inom Europeiska unionen. För tydlighetens skull är det motiverat att använda en gemensam benämning för alla de aktörer som utövar verksamhet som omfattas av bestämmelserna om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Definitionerna av exportör, förmedlare och tillhandahållare

av tekniskt bistånd finns i artikel 2 i förordningen om exportkontroll. Den som transiterar definieras i föregående punkt i momentet. När det gäller överföring inom unionen har ingen bestämd benämning använts för den aktör som genomför överföringar inom unionen, och det är inte heller nödvändigt att använda en sådan benämning i den nationella lagen. Därför föreslås det att definitionen av verksamhetsutövare utöver exportörer, förmedlare, tillhandahållare av tekniskt bistånd och de som transiterar också ska gälla sådana fysiska eller juridiska personer som överför produkter med dubbla användningsområden inom Europeiska unionen.

3 §. Förhållande till annan lagstiftning. I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken en bestämmelse om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden i någon annan lag som avviker från denna lag ska tillämpas i stället för denna lag. Denna lag ska tillämpas i andra hand, dvs. endast när kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden inte omfattas av någon annan lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Bestämmelserna om lagens subsidiaritet motsvarar i sak nuläget.

I 2 mom. ingår en hänvisning till lagen om export av försvarsmateriel. Lagen i fråga innehåller bestämmelser om kontroll av och kontrollförfarandet för export, överföring, förmedling och transitering av försvarsmateriel. I 3 mom. ingår en hänvisning till skjutvapenlagen, som innehåller bestämmelser om kontroll av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler inklusive kontroll av export av sådana. I 4 mom. ingår en hänvisning till kärnenergilagen, som innehåller bestämmelser om kontroll av och kontrollförfarandet för export, överföring, förmedling och transitering av kärnteknikprodukter.

4 §. Myndigheter. I paragrafen föreskrivs det om de myndigheter som utför uppgifter som fastställs i denna lag och i förordningen om exportkontroll. I förordningen om exportkontroll överläts det till medlemsstaterna att utse de myndigheter som är de behöriga myndigheter eller tillsynsmyndigheter som avses i förordningen om exportkontroll. I förordningen om exportkontroll föreskrivs det om flera uppgifter som medlemsstaternas behöriga myndigheter sköter direkt med stöd av förordningen. Den behöriga myndigheten i en medlemsstat kan exempelvis enligt bestämmelserna i kapitel II i förordningen införa tillståndskrav för export eller andra åtgärder, och underrättelseskyldigheterna enligt kapitel II uppfylls genom att den behöriga myndigheten i medlemsstaten underrättas. Dessutom beviljar den behöriga myndigheten bland annat tillstånden i enlighet med förordningen och har hand om flera uppgifter i anslutning till tillståndprocessen. Enligt 1 mom. är utrikesministeriet den behöriga myndighet som avses i förordningen om exportkontroll och behörig myndighet enligt denna lag och har därmed hand om de uppgifter som enligt förordningen om exportkontroll hör till den behöriga myndighetens uppgifter. Även om största delen av utrikesministeriets myndighetsuppgifter grundar sig på bestämmelserna i förordningen om exportkontroll, behöver det föreskrivas om utrikesministeriets behörighet att också sköta sådana uppgifter i anslutning till kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden som det inte föreskrivs om direkt i förordningen om exportkontroll. Det ska exempelvis vara möjligt att hos utrikesministeriet ansöka om förhandsbesked eller göra förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll. Dessutom kan utrikesministeriet också behandla andra ärenden som hänför sig till kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden. Syftet med bestämmelserna är inte att ändra gällande praxis, där utrikesministeriet är behörig myndighet och tillståndsmyndighet i Finland. En uttrycklig bestämmelse om utrikesministeriets behörighet bidrar till att förtydliga bestämmelserna.

I 2 mom. föreskrivs det om tillsynsmyndighet. Enligt bestämmelsen övervakar Tullen export, transitering och överföring av produkter med dubbla användningsområden samt tillhandahållandet av förmedlingstjänster och tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden. Tullens övervakningsuppgift omfattar således övervakning av att

skyldigheterna och kraven i anslutning till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden uppfylls. Tullens övervakning gäller alla produkter med dubbla användningsområden, Tullen är alltså tillsynsmyndighet i fråga om både fysiska och immateriella produkter med dubbla användningsområden. I övervakningen har Tullen tillgång till de befogenheter som föreskrivs i tullagen (304/2016) och i denna lag. Bestämmelserna om Tullens roll som tillsynsmyndighet motsvarar i huvudsak nuläget. I de gällande bestämmelserna nämns inte övervakning i anslutning till tillhandahållande av tekniskt bistånd.

2 kap. Tillstånd och verksamhetsutövers skyldigheter

5 §. Nationella underrättelseskyldigheter. Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs om sådana underrättelseskyldigheter i anslutning till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden som grundar sig på nationella bestämmelser. I förordningen om exportkontroll föreskrivs det om flera underrättelseskyldigheter för verksamhetsutövare. Enligt bestämmelserna i förordningen om exportkontroll har olika verksamhetsutövare i vissa situationer skyldighet att underrätta den behöriga myndigheten i medlemsstaten, om verksamhetsutövarna känner till att en viss produkt med dubbla användningsområden är avsedd för en slutanvändning enligt definitionen i artikel 4.1 i förordningen eller för någon annan separat definierad slutanvändning enligt vad som föreskrivs om underrättelseskyldighet. Utöver dessa underrättelseskyldigheter lämnar förordningen om exportkontroll medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme att utsträcka underrättelseskyldigheterna till att omfatta också sådana situationer där verksamhetsutövaren har anledning att misstänka att en produkt med dubbla användningsområden är avsedd för en viss slutanvändning. I paragrafen föreskrivs det om dessa underrättelseskyldigheter när verksamhetsutövaren har anledning att misstänka att en produkt med dubbla användningsområden är avsedd för en viss slutanvändning. De underrättelseskyldigheter som föreslås i paragrafen motsvarar till stor del underrättelseskyldigheterna enligt gällande lagstiftning.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken exportören ska underrätta utrikesministeriet, om den har anledning att misstänka att produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning och som är föremål för export helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll. Genom bestämmelsen utnyttjas det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikel 4.3 i förordningen om exportkontroll. I början av momentet ingår en hänvisning till artikel 4.2 i förordningen om exportkontroll som föreskriver om exportörens underrättelseskyldighet, när exportören känner till att en produkt med dubbla användningsområden är avsedd för någon av de användningar som avses i artikel 4.1. Hänvisningen behövs för att exportören genom att läsa bestämmelsen ska kunna bilda sig en helhetsuppfattning om det inbördes förhållandet mellan underrättelseskyldigheter som hänförs till samma sak. Bestämmelsen i momentet kompletterar den underrättelseskyldighet som föreskrivs i förordningen om exportkontroll.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken förmedlaren ska underrätta utrikesministeriet, om den har anledning att misstänka att produkter med dubbla användningsområden som är föremål för förmedlingstjänster är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll. Genom bestämmelsen utnyttjas det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikel 6.4 i förordningen om exportkontroll. I början av momentet ingår en hänvisning till artikel 6.2 i förordningen om exportkontroll som föreskriver om förmedlarens underrättelseskyldighet, när förmedlaren känner till att en produkt med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I är avsedd för någon av de användningar som avses i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll. Hänvisningen behövs för att förmedlaren genom att läsa bestämmelsen ska kunna bilda sig en helhetsuppfattning om

det inbördes förhållandet mellan underrättelseskyldigheter som hänför sig till samma sak. Den underrättelseskyldighet som föreslås i momentet ska gälla alla produkter med dubbla användningsområden, dvs. underrättelseskyldigheten är till denna del mer omfattande än den underrättelseskyldighet som föreskrivs i artikel 6.2 i förordningen om exportkontroll. Bestämmelsen i momentet kompletterar den underrättelseskyldighet som föreskrivs i förordningen om exportkontroll.

6 §. Nationella tillståndskrav och förbud mot transitering. I paragrafen föreslås det bestämmelser om sådana så kallade catch all-tillståndskrav i anslutning till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden som grundar sig på nationella bestämmelser. I förordningen om exportkontroll föreskrivs det om flera tillståndskrav. Enligt artikel 3 i förordningen om exportkontroll krävs det tillstånd för export av vissa produkter. Dessutom kan den behöriga myndigheten i vissa situationer kräva tillstånd av olika aktörer, om den behöriga myndigheten konstaterar att en viss produkt med dubbla användningsområden är, eller kan vara, avsedd för en slutanvändning enligt definitionen i artikel 4.1 i förordningen eller för någon annan separat definierad slutanvändning enligt vad som föreskrivs om tillståndskrav. Utöver dessa bestämmelser om tillståndskrav lämnar förordningen om exportkontroll medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme för att utvidga myndighetens befogenheter att införa tillståndskrav så att de är mer omfattande än vad som fastställs i förordningen. Till stor del hänför sig det nationella handlingsutrymmet till att tillståndskrav kan utsträckas att också gälla produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning. I paragrafen föreskrivs det om dessa tillståndskrav. Med undantag av 4 mom. motsvarar de föreslagna bestämmelserna i huvudsak gällande lagstiftning. De föreslagna bestämmelserna i 1–3 mom. avviker något från nuläget, eftersom villkoren för införande av tillståndskrav enligt förordningen om exportkontroll har ändrats. När det gäller 1 och 2 mom. hänvisas det till användningar som avses i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll, vilket innebär något mer omfattande förutsättningar för införande av tillståndskrav än under den tidigare EU-förordningen. När det gäller 3 mom. och överföring inom unionen har dessutom villkoren i förordningen om exportkontroll kopplats till vad som föreskrivs i artikel 11.2, vilket också avviker något från gällande bestämmelser. Ändringarna beror på ändringar i förordningen om exportkontroll och dess handlingsutrymme, inte på nationella lösningar.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken det krävs tillstånd för tillhandahållande av förmedlingstjänster för de produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning, om förmedlaren har informerats av utrikesministeriet om att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll, såsom kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller andra kärnladdningar, eller för militär slutanvändning i ett land som omfattas av ett vapenembargo, eller för användning som delar av eller komponenter till militära produkter som förtecknas i den nationella militära förteckningen och som har exporterats från en medlemsstats territorium utan tillstånd eller i strid med ett tillstånd enligt den medlemsstatens nationella lagstiftning. Genom bestämmelsen utnyttjas det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikel 6.3 i förordningen om exportkontroll. I början av momentet ingår en hänvisning till artikel 6.1 i förordningen om exportkontroll som föreskriver om den behöriga myndighetens befogenhet att införa tillståndskrav för tillhandahållande av förmedlingstjänster för produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i unionens kontrollförteckning. Hänvisningen behövs för att förmedlaren genom att läsa bestämmelsen ska kunna bilda sig en helhetsuppfattning om bestämmelserna om tillståndskrav. Bestämmelsen i momentet kompletterar den befogenhet att införa tillståndskrav för tillhandahållande av förmedlingstjänster som föreskrivs i förordningen om exportkontroll.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken utrikesministeriet förbjuder transitering av de produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning, om produkterna befinner sig i Finland och de helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll, såsom kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller andra kärnladdningar, eller för militär slutanvändning i ett land som omfattas av ett vapenembargo, eller för användning som delar av eller komponenter till militära produkter som förtecknas i den nationella militära förteckningen och som har exporterats från en medlemsstats territorium utan tillstånd eller i strid med ett tillstånd enligt den medlemsstatens nationella lagstiftning. Genom bestämmelsen utnyttjas det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikel 7.3 i förordningen om exportkontroll. I början av momentet ingår en hänvisning till artiklarna 7.1 och 7.2 i förordningen om exportkontroll som föreskriver om den behöriga myndighetens befogenhet att förbjuda transitering av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i unionens kontrollförteckning och att införa tillståndskrav för transitering av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i unionens kontrollförteckning. Hänvisningen behövs för att den som transiterar genom att läsa bestämmelsen ska kunna bilda sig en helhetsuppfattning om bestämmelserna om tillståndskrav. Bestämmelsen i momentet kompletterar den befogenhet att förbjuda transitering och införa tillståndskrav för transitering som föreskrivs i förordningen om exportkontroll. I momentet ingår dessutom en hänvisning till 4 kap. i lagen som innehåller bestämmelser om förfaranden i anslutning till förbud mot transitering och tillståndsplikt.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken utrikesministeriet beslutar att överföring av produkter med dubbla användningsområden från Finland till en annan medlemsstat i Europeiska unionen är tillståndspliktig, om villkoren i artikel 11.2 i förordningen om exportkontroll uppfylls. Artikel 11.2 i förordningen gäller andra än i bilaga IV till förordningen förtecknade produkter med dubbla användningsområden, och tillståndskrav kan införas, om de villkor som anges i bestämmelsen som gäller produktens slutdestination, tillståndskrav som införts i en annan medlemsstat och behandling eller bearbetning av produkten uppfylls. Genom den föreslagna bestämmelsen utnyttjas det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikel 11.2 i förordningen om exportkontroll. I början av momentet ingår en hänvisning till artikel 11.1 i förordningen om exportkontroll som föreskriver om tillståndsplikt för överföring av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga IV till förordningen. Hänvisningen behövs för att man genom att läsa bestämmelsen ska kunna bilda sig en helhetsuppfattning om tillståndskraven i anslutning till överföring inom unionen. Bestämmelsen i momentet kompletterar det tillståndskrav för överföring inom unionen av produkter med dubbla användningsområden som föreskrivs i förordningen om exportkontroll.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken utrikesministeriet beslutar att export av de produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning är tillståndspliktig, om produkterna helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för användning som avsevärt äventyrar den allmänna säkerheten eller Finlands nationella säkerhet. Begreppet allmän säkerhet har förklarats exempelvis i regeringens proposition om revidering av utlänningslagen (RP 28/2003 rd, s. 41), enligt vilken till allmän ordning och säkerhet hänförs all sådan verksamhet som strävar efter att garantera samhällsmedborgarna en trygg och trivsamt livs- och närmiljö, bekämpa och utreda brott och rättskränkningar samt förebygga och eliminera störningar. I regeringens proposition om ändring av 10 § i Finlands grundlag (RP 198/2017, s. 36) förstås i sin tur med nationell säkerhet ett yttre hot om våld som omedelbart eller indirekt riktas mot den kollektiva säkerheten hos människorna. Enligt grundlagsutskottet avses med hot mot den nationella säkerheten verksamhet som hotar den demokratiska stats- och samhällsordningen, grundläggande samhällsfunktioner, ett stort antal människors liv eller hälsa eller internationell fred och säkerhet (GrUB 4/2018 rd). I de gällande bestämmelserna ingår inte motsvarande befogenhet, men befogenheten har ansetts nödvändig för att det ska vara möjligt

att ingripa i sådana kända situationer där export av en produkt med dubbla användningsområden avsevärt äventyrar den nationella säkerheten. Enligt artikel 9 i förordningen om exportkontroll har medlemsstaterna med hänsyn till den allmänna säkerheten, inbegripet förebyggande av terroristhandlingar, eller till överväganden rörande mänskliga rättigheter, möjlighet att förbjuda eller kräva tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning. Genom den föreslagna bestämmelsen utnyttjas delvis det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikeln i fråga på så sätt att möjligheten att i enskilda fall kräva tillstånd införs. Förfarandet motsvarar övriga i förordningen om exportkontroll föreskrivna och i denna paragraf föreslagna så kallade catch all-beslut. Villkoret för att införa tillståndskrav hänför sig till att den allmänna säkerheten eller Finlands nationella säkerhet äventyras. Utrikesministeriet kan vid övervägandet av tillståndskrav samarbeta med andra myndigheter med ansvar för den nationella säkerheten, såsom myndigheterna för civil och militär underrättelseinhämtning.

7 §. Nationell kontrollförteckning. I paragrafen föreskrivs det om den nationella kontrollförteckning som ska ingå som bilaga till lagen. Enligt paragrafen krävs det exporttillstånd för export från Finland till en destination utanför Europeiska unionens tullområde av de produkter med dubbla användningsområden som avses i bilagan. Export av de produkter som förtecknas i förteckningen utan exporttillstånd är därmed förbjuden. I paragrafen utnyttjas det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikel 9 i förordningen om exportkontroll och som möjliggör upprättande av en nationell kontrollförteckning.

Den nationella kontrollförteckningen kompletterar unionens kontrollförteckning i bilaga I till förordningen om exportkontroll. Export av produkter som förtecknas i unionens kontrollförteckning från vilket område som helst i EU till en destination utanför unionens tullområde förutsätter exporttillstånd. Export av produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen förutsätter däremot enligt paragrafen exporttillstånd endast när produkterna exporteras från Finland till en destination utanför EU:s tullområde. Den nationella kontrollförteckningen kan inte genom nationell lagstiftning utsträckas till att gälla export från hela EU, men artikel 10 i förordningen om exportkontroll möjliggör under vissa förutsättningar också det att en annan medlemsstat inför tillståndskrav för export av produkter som förtecknas i Finlands nationella kontrollförteckning.

Export från Finland tolkas omfatta följande situationer: 1) produkterna har hänförts till exportförfarande i Finland; 2) produkterna lämnar unionens tullområde via Finland; 3) exportören är finsk, men produkten befinner sig någon annanstans inom EU än i Finland och 4) produkten befinner sig eller får sina egenskaper som är underställda kontroll när tillståndsansökan görs i Finland, men den kommer inte att hänföras till exportförfarande i Finland, eller exporteras utanför unionens tullområde från Finland, utan i ett annat EU-land. En vid tolkning är viktig för att uppnå syftet med den föreslagna paragrafen, så att möjligheterna att kringgå den nationella kontrollförteckningen utesluts så uttömmande som möjligt.

I paragrafen föreslås det bestämmelser om att utrikesministeriet i samtliga fall är tillståndsmyndighet i fråga om den nationella kontrollförteckningen. Utrikesministeriet är tillståndsmyndighet vid export av produkter med dubbla användningsområden som är underställda kontroll på grundval av förordningen om exportkontroll. Genom den föreslagna bestämmelsen görs undantag från bestämmelserna i artikel 12.2 första och andra stycket, som föreskriver om myndigheternas befogenhet på grundval av i vilken medlemsstat exportören är bosatt eller etablerad. Alla ansökningar om exporttillstånd för produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen behandlas av utrikesministeriet. Avvikande från exporttillstånd för produkter som förtecknas i unionens kontrollförteckning behandlas ansökningar om exporttillstånd för produkter som förtecknas i den nationella

kontrollförteckningen i Finland, oavsett i vilken medlemsstat det företag som ansöker om tillstånd är etablerat.

Tillståndsmyndighetens roll i anslutning till den nationella kontrollförteckningen är i stort lika som i förordningen om exportkontroll. Största delen av bestämmelserna om tillståndsprövning och beviljande av tillstånd tillämpas också på tillståndsprövning på grundval av den nationella kontrollförteckningen. Sådana bestämmelser finns exempelvis i artiklarna 12.1, 12.3 och 12.4 och i artikel 15. Samtidigt är exempelvis bestämmelserna om skyldighet till samråd i artikel 14 i förordningen om exportkontroll, eller bestämmelserna i artikel 21.4 inte tillämpliga på den nationella kontrollförteckningen. Dessa föreslås utgöra undantag från tillämpningsområdet för förordningen om exportkontroll, utöver ovan konstaterade artikel 12.2 första och andra stycket.

Vid verkställigheten av lagen är syftet att utrikesministeriet beviljar ett i 8 § avsett generellt exporttillstånd, som omfattar de produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen och till sitt innehåll i övrigt motsvarar EU:s generella exporttillstånd EU001 som ingår i bilaga II till förordningen om exportkontroll och mer exakt i del A i bilagan.

8 §. Nationellt generellt exporttillstånd. I paragrafen föreslås det en bestämmelse enligt vilken utrikesministeriet kan bevilja nationella generella exporttillstånd som avses i artikel 12 i förordningen om exportkontroll. I fråga om andra typer av tillstånd innehåller förordningen om exportkontroll direkt tillämpliga bestämmelser om tillståndsmyndighet. Med stöd av artikel 12.2 i förordningen om exportkontroll ska individuella och globala exporttillstånd beviljas av den behöriga myndigheten i den medlemsstat där exportören är bosatt eller etablerad. I artikel 13.1 i förordningen finns motsvarande bestämmelse om tillstånd för tillhandahållande av förmedlingstjänster och tekniskt bistånd. När det gäller generella nationella exporttillstånd föreskriver förordningen inte om till vilken myndighets befogenheter beviljandet av tillstånd hör, utan ärendet faller under det nationella handlingsutrymmet. Den föreslagna bestämmelsen om utrikesministeriets befogenhet motsvarar nuläget. Enligt 3 § 1 mom. i den gällande lagen är export av produkter med dubbel användning som omfattas av kontroll tillåten bland annat med utrikesministeriets generella tillstånd. I artikel 15 i förordningen om exportkontroll föreskrivs det om de kriterier som ska beaktas vid beslut om beviljande av tillstånd. Dessutom anges krav för nationella generella exporttillstånd i artikel 12.6 i förordningen samt i del C i bilaga III.

Enligt 8 § 2 mom. delges ett nationellt generellt exporttillstånd genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i 62 a § i förvaltningslagen. Offentlig kungörelse är ett motiverat sätt för delgivning av ett nationellt generellt exporttillstånd, eftersom tillståndet fritt kan användas av alla finländska exportörer. I praktiken är alla som beslutet ska delges inte kända när tillståndet beviljas. Offentlig kungörelse kan i denna situation också bedömas vara ett effektivare och mer motiverat delgivningssätt än en offentlig delgivning som avses i 62 § i förvaltningslagen, eftersom den handling som kungörs vid offentlig kungörelse publiceras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet. Enligt 62 a § 2 mom. i förvaltningslagen ska handlingen hållas offentligt tillgänglig på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet i 14 dygn. Avsikten är att ett nationellt generellt exporttillstånd hålls tillgängligt på myndighetens webbplats också efter denna tid, permanent, eftersom det är viktigt att exportörerna enkelt hittar information om ett nationellt generellt exporttillstånd också efter tidsfristen på 14 dygn för den offentliga kungörelsen.

9 §. Rapportering, register och förteckningar samt internt efterlevnadsprogram. I 1 mom. föreslås det bestämmelser om exportörens skyldighet att årligen rapportera om användningen av det globala exporttillståndet till utrikesministeriet. Enligt artikel 12.4 i förordningen om exportkontroll ska medlemsstaterna fastställa rapporteringskrav avseende användningen av globala exporttillstånd. Den gällande nationella lagstiftningen innehåller ingen uttrycklig

bestämmelse om rapportering av användning av globala exporttillstånd och i praktiken har utrikesministeriet från fall till fall begärt rapportering av exportörerna. Genom den föreslagna bestämmelsen i 1 mom. förenhetligas praxis på så sätt att varje exportör som har ett giltigt globalt exporttillstånd ska rapportera till utrikesministeriet årligen.

I 2 mom. föreskrivs det om bemyndigande att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om innehållet i en rapport som avses i 1 mom., innehållet i ett internt efterlevnadsprogram som avses i artikel 2.21 i förordningen om exportkontroll, innehållet i ett register eller en förteckning som avses i artikel 27 i förordningen om exportkontroll samt innehållet i underrättelser och rapporter som gäller användningen av unionens generella exporttillstånd som avses i bilaga II till förordningen om exportkontroll får utfärdas genom förordning av utrikesministeriet. Genom förordning av utrikesministeriet kan det exempelvis utfärdas bestämmelser om de uppgifter som minst ska ingå i de handlingar eller underrättelser som avses i momentet. Exempelvis föreskrivs det i artikel 27 i förordningen om exportkontroll vilka uppgifter de register eller förteckningar som avses i artikeln särskilt ska innefatta och genom förordning av utrikesministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om saken. Genom förordning av utrikesministeriet utfärdas inte preciserande bestämmelser om behandlingen av personuppgifter.

10 §. Tillståndsprövning. I paragrafen föreslås det bestämmelser om tillståndsprövning som komplement till förordningen om exportkontroll. Enligt artikel 15 i förordningen om exportkontroll ska medlemsstaterna vid beslut om beviljande av tillstånd eller förbud mot transitering enligt förordningen beakta alla relevanta aspekter. Dessutom innehåller artikel 15 en förteckning över flera sådana aspekter som ska beaktas i bedömningen, men förteckningen är inte uttömmande. I 1 mom. föreslås det bestämmelser om sådana aspekter som utrikesministeriet också ska beakta vid tillståndsprövning utöver de aspekter som förtecknas i artikel 15. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis bestämmelserna i 4 a § i den gällande lagen. I denna paragraf förtecknas de situationer där utrikesministeriet kan vägra tillstånd. Förteckningen är delvis överlappande med förteckningen i artikel 15 i förordningen om exportkontroll, och dessutom har förteckningen formulerats uttömmande, varför den också delvis står i strid med artikel 15 i förordningen om exportkontroll som förutsätter beaktande av alla relevanta aspekter. Det som ska beaktas vid tillståndsprövning ska enligt förordningen om exportkontroll inte enbart begränsas till de förtecknade aspekterna. Den föreslagna paragrafen om tillståndsprövning avviker således från 4 a § i den gällande lagen, eftersom syftet är att föreslå bestämmelser som inte är överlappande eller i strid med artikel 15 i förordningen om exportkontroll.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. ska utrikesministeriet för det första beakta säkerställande av en obehindrad tillgång till sådana utländska produkter som omfattas av strategisk exportkontroll eller iakttagande av de villkor som gäller tillgången till dessa produkter. Motsvarande aspekt ingår också i förteckningen i 4 a § i den gällande lagen, men aspekten har inte uttryckligen nämnts i artikel 15 i förordningen om exportkontroll. Aspekten kan tillämpas på sådana situationer där leverantören av utländska produkter eller den stat varifrån produkterna har levererats har anmält att en produkt eller know-how i anslutning till den inte får exporteras vidare exempelvis för ett specifikt ändamål eller en specifik användning. I sådana situationer kan det vara motiverat att vägra exporttillstånd, om beviljandet av exporttillstånd äventyrar en obehindrad tillgång till produkterna eller iakttagandet av de villkor som gäller tillgången till dem.

Som andra aspekt i förteckningen nämns begränsningar av eller förbud mot återexport av en vara eller tjänst. Med detta avses sådana begränsningar som har införts för vidare export av produkter med dubbla användningsområden i samband med tidigare leverans. Sådana begränsningar är typiska exempelvis inom kärnteknik. Utöver de kriterier som anges i den

föreslagna paragrafens 1 mom. ska utrikesministeriet vid tillståndsprövning i enlighet med artikel 15 i förordningen också beakta alla andra relevanta aspekter.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken utrikesministeriet kan förena sitt beslut om tillstånd med villkor för användningen av tillståndet. När villkor ställs ska således samma aspekter bedömas som också bedöms vid övervägandet av beviljande av tillstånd. Att förena tillståndet med villkor möjliggör att om någon aspekt talar för att ansökan om tillstånd ska avslås, kan det ändå vara möjligt att bevilja tillstånd genom att förena tillståndet med ett villkor som exempelvis förutsätter ett specifikt förfarande eller en specifik åtgärd. Exempelvis i en situation där risken för oönskad slutanvändning av en produkt med dubbla användningsområden är förhöjd, kan denna möjlighet begränsas genom att tillståndet förenas med ett villkor som gäller produktens transportrut, exempelvis genom att förbjuda transport via ett land som omfattas av sanktioner eller via ett konfliktområde eller genom att fastställa i vems besittning produkten ska vara under transport eller export för uppvisning. Villkoret kan också förutsätta en viss typ av tillstånd, exempelvis globalt exporttillstånd, om det är fråga om en civil slutanvändare, i annat fall ska exportören ansöka om individuellt exporttillstånd. Också tillstånd i anslutning till immateriell export kan begränsas av samma orsaker, exempelvis i fråga om krav på dataskydd.

11 §. Förhandsbesked om produkter med dubbla användningsområden. I paragrafen föreslås det bestämmelser om förhandsbesked som utrikesministeriet meddelar sökanden på ansökan redan före den egentliga tillståndsansökan. Bestämmelser om förhandsbesked finns också i 4 b § i den gällande lagen. Förhandsbeskedet innehåller utrikesministeriets beslut om huruvida exporten, tillhandahållandet av förmedlingstjänster eller tekniskt bistånd, transiteringen eller överföringen inom unionen uppfyller de i förordningen om exportkontroll och denna lag avsedda villkoren för beviljande av tillstånd. Syftet med förhandsbeskedet är att exempelvis exportören redan under handelsförhandlingarna kan få besked om huruvida den planerade exporten kommer att uppfylla villkoren för beviljande av tillstånd.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. gäller ett positivt förhandsbesked för viss tid och högst ett år. Det föreslås också att ett positivt förhandsbesked inte ska vara bindande för utrikesministeriet, om det sker en väsentlig förändring i omständigheterna efter det att förhandsbeskedet har getts eller om sökanden har gett utrikesministeriet osann, väsentligen bristfällig eller vilseledande information. En sådan väsentlig förändring i omständigheterna som påverkar den utrikes- och säkerhetspolitiska bedömningen kan exempelvis vara en väsentlig förändring i människorättssituationen i destinationslandet för exporten, interna oroligheter, en regional konflikt eller någon annan sådan väsentlig förändring i omständigheterna som ger anledning till att bedöma beviljandet av tillstånd avvikande från förhandsbeskedet. I momentet föreslås dessutom bestämmelser om att ett förhandsbesked inte är bindande för utrikesministeriet, om det getts på basis av osann, väsentligen bristfällig eller vilseledande information som sökanden lämnat.

Paragrafens innehåll motsvarar i huvudsak de gällande bestämmelserna om förhandsbesked. Avvikande från de gällande bestämmelserna konstateras det uttryckligen i paragrafen att förhandsbeskedet är ett beslut som meddelas av utrikesministeriet. Eftersom beslutet är bindande och inverkar på sökandens rättigheter och skyldigheter, får ändring i beslutet också sökas i enlighet med lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Införandet av begäran om omprövning som första instans för ändringssökande har bedömts vid beredningen. I bedömningen har man tagit hänsyn till att de förvaltningsbeslut som fattas i samband med exportkontroll, såsom förhandsbesked om produkter med dubbla användningsområden, till sin natur är sådana där ärendet utreds synnerligen ingående redan när beslutet fattas. Också det faktum att verksamhetsutövaren alltid kan göra en ny ansökan, om verksamhetsutövaren

exempelvis anser att alla omständigheter som inverkar på ärendet inte har beaktats, har inverkat på bedömningen. Detta innebär för verksamhetsutövaren en lättare administrativ börda än begäran om omprövning. Nytt i paragrafen är också den maximala giltighetstiden för ett förhandsbesked. I praktiken har förhandsbesked redan i nuläget meddelats för viss tid på högst ett år. I den gällande paragrafen konstateras det att förhandsbesked kan ges på skriftlig ansökan. Enligt 19 § i förvaltningslagen inleds ett ärende skriftligen genom att yrkandena jämte grunderna för dem anges, och därtill får med myndighetens samtycke ett ärende också inledas muntligen. Syftet är att förhandsbesked också i fortsättningen ges på skriftlig ansökan, men det är inte behövligt att ta in en specialbestämmelse om detta i lagen, eftersom bestämmelserna i förvaltningslagen också är tillämpliga på inledande av ett ärende som gäller förhandsbesked. I den gällande lagen har det inte heller uttryckligen konstaterats att felaktig information som sökanden gett inverkar på förhandsbeskedets bindande karaktär.

12 §. Förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll. I paragrafen föreslås det bestämmelser om förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll. Utrikesministeriet meddelar på ansökan sökanden beslut om huruvida produkten är en produkt med dubbla användningsområden enligt unionens kontrollförteckning eller den nationella kontrollförteckningen. Den gällande lagen innehåller inte bestämmelser om förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll, men utrikesministeriet ger redan med stöd av nuvarande praxis svar på förfrågningar om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll. Förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll är till nytta framför allt när produktens klassificering inte är entydig, utan kräver en bedömning av produktens egenskaper i förhållande till definitionerna i kontrollförteckningen. Exportören har genom en förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll möjlighet att utreda om det i princip är möjligt att exportera produkten utan exporttillstånd enligt artikel 3 i förordningen om exportkontroll eller den föreslagna 7 § i denna lag, om övriga bestämmelser som begränsar export av produkten inte utgör ett hinder för export. Liksom i fråga om förhandsbesked är svaret på en förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll också ett beslut som meddelas av utrikesministeriet, i vilket ändring får sökas i enlighet med lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det är också alltid möjligt att göra en ny förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll, om verksamhetsutövaren exempelvis anser att alla omständigheter som inverkar på ärendet inte har beaktats.

3 kap. Befogenheter vid tillståndsprovning och kontroll

13 §. Utlämnande av information mellan myndigheter. I paragrafen föreslås det bestämmelser om informationsutbyte mellan myndigheter. Rätten att få uppgifter är av central betydelse i exportkontrollmyndigheternas verksamhet. Exportkontrollmyndigheternas tillgång till information ska tryggas också när det gäller sekretessbelagd information. I 29 § 1 mom. i offentlighetslagen föreskrivs det om de situationer när en myndighet kan lämna ut uppgifter ur sekretessbelagda handlingar till en annan myndighet. Enligt 1 mom. 1 punkten kan uppgifter lämnas ut, om i lag särskilt tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller få uppgifter. De övriga kriterier som anges i momentet eller de övriga förutsättningar för utlämnande av information som föreskrivs i offentlighetslagen är i huvudsak inte förenliga med exportkontroll, varför det i lagen behöver tas in uttryckliga bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagd information mellan myndigheter. De föreslagna bestämmelserna om informationsutbyte motsvarar delvis de gällande bestämmelserna, men utvidgar och preciserar till vissa delar den information som kan lämnas ut och de myndigheter som kan lämna ut sekretessbelagd information. Samtidigt höjs tröskeln för utlämnande av sekretessbelagd information på så sätt att utlämnande är möjligt, om det är nödvändigt för ett syfte som avses i paragrafen. Med stöd av gällande bestämmelser har det varit möjligt att lämna ut sådan information som myndigheterna behöver i sin övervakningsuppgift. När det gäller tröskeln för

utlämnande av sekretessbelagd information beaktas i förslaget grundlagsutskottets praxis, enligt vilken tröskeln för utlämnande ska kopplas till att informationen är nödvändig för ett visst syfte, om innehållet inte kan anges uttömmande i form av en förteckning (se exempelvis GrUU 10/2014 rd, s. 6).

Enligt 1 mom. har utrikesministeriet och Tullen trots sekretessbestämmelserna rätt att till varandra lämna ut för skötseln av en uppgift enligt denna lag eller förordningen om exportkontroll nödvändig information om de ärenden som anges i momentet. Den information som lämnas ut kan enligt 1 mom. 1 punkten för det första gälla verksamhetsutövare. Enligt 1 mom. 2 punkten kan informationen gälla exporttransaktioner och andra transaktioner som omfattas av exportkontroll. Med detta avses transaktioner som omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelserna om exportkontroll och som därmed är föremål för kontroll. Enligt 1 mom. 3 punkten kan informationen gälla ansökningar och beslut som gäller exportkontroll. Sådan information är exempelvis information om ansökningar om exporttillstånd och andra ansökningar samt information om beslut som fattats med anledning av dessa ansökningar samt om övriga beslut som hänför sig till exportkontroll. Enligt 1 mom. 4 punkten kan informationen gälla produkter. Behovet att utbyta information gäller i huvudsak uttryckligen produkter med dubbla användningsområden, men informationsutbyte behöver också möjliggöras i fråga om sådana produkter som misstänks vara produkter med dubbla användningsområden, även om det ännu inte har klarlagts huruvida det är fråga om en produkt med dubbla användningsområden. Enligt 1 mom. 5 punkten kan informationen gälla mottagare, slutanvändning och slutanvändare av produkter med dubbla användningsområden. Informationen om slutanvändare och mottagare är väsentlig i samband med exportkontroll. Utöver ovannämnda information kan den information som utbyts enligt 1 mom. 6 punkten också gälla andra än i 1–5 punkten avsedda omständigheter som gäller kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. På grund av mångfalden i situationerna i anslutning till exportkontroll och utmaningarna med att förutse dem är det inte möjligt att i lagen uttömmande räkna upp den information som kan lämnas ut, varför det enligt förslaget också ska kunna lämnas ut information om andra omständigheter när informationen är nödvändig för skötseln av exportkontrollmyndigheternas uppgifter.

Det föreslås att det i 4 § i denna lag införs bestämmelser om utrikesministeriets och Tullens uppgifter, och därtill baserar sig utrikesministeriets uppgifter på bestämmelserna i förordningen om exportkontroll och Tullens uppgifter på tullagstiftningen. Utrikesministeriet är den behöriga myndighet som avses i förordningen om exportkontroll och ansvarar således för tillståndsmyndighetens uppgifter, tar emot olika anmälningar och rapporter av verksamhetsutövare och beslutar exempelvis om eventuell återkallelse av tillstånd. Tullen är tillsynsmyndighet och ansvarar därmed för verkställigheten av bestämmelserna för egen del. För att utrikesministeriet och Tullen ska kunna sköta sina uppgifter effektivt är det motiverat att de utan hinder av sekretessbestämmelserna kan utbyta sådan information som är nödvändig för skötseln av uppgifterna.

Enligt 2 mom. har försvarsministeriet, Försvarsmakten, Polisstyrelsen, skyddspolisen, centralkriminalpolisen, Migrationsverket, Gränsbevakningsväsendet, arbets- och näringsministeriet samt Strålsäkerhetscentralen trots sekretessbestämmelserna rätt att till utrikesministeriet och Tullen lämna ut sådan i 1 mom. avsedd information som är nödvändig för skötseln av utrikesministeriets eller Tullens uppgifter enligt denna lag eller förordningen om exportkontroll. De myndigheter som förtecknas i 2 mom. innehar ofta sådan information som exportkontrollmyndigheterna behöver för att sköta sina uppgifter. Utrikesministeriet behöver informationen exempelvis för tillståndsprövning, för överväganden om införande av tillståndskrav (så kallade catch all-situationer) eller för överväganden om återkallelse av tillstånd. Tullen behöver informationen för genomförandet av kontroller. Det föreslagna 2 mom.

har formulerats på så sätt att de myndigheter som anges i momentet inte har ovillkorlig skyldighet att lämna ut information, utan det överläts till den myndighet som lämnar ut informationen att besluta om utlämnandet av information.

Skatteförvaltningen innehar information om företags affärsverksamhet. Informationsutbyte med försvarsministeriet behövs framför allt eftersom försvarsministeriet är exporttillståndsmyndighet när det gäller militära produkter och försvarsministeriets uppgift därigenom har många kontaktytor med utrikesministeriets och Tullens lagstadgade exportkontrolluppgifter. Försvarsmakten kan i sin tur inneha information om militär användning av olika produkter som behövs i samband med exportkontroll. Polisstyrelsen är exporttillståndsmyndighet när det är fråga om skjutvapen för civil användning. I denna uppgift förekommer det många kontaktytor med uppgifterna i samband med kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Produkter med dubbla användningsområden och exempelvis förhindrandet av spridningen av massförstörelsevapen hänför sig till skyddspolisens uppgift att skydda den nationella säkerheten. Också centralkriminalpolisen kan ha sådan information som exportkontrollmyndigheterna behöver i sitt arbete. Den information som Migrationsverket och Gränsbevakningsväsendet innehar och som behövs vid kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden hänför sig huvudsakligen till exportkontroll i anslutning till tillhandahållande av tekniskt bistånd. Enligt förordningen om exportkontroll avses med tillhandahållare av tekniskt bistånd också under vissa förutsättningar en sådan part som tillhandahåller tekniskt bistånd till en person bosatt i ett tredjeland och som tillfälligt befinner sig i unionens tullområde. Därför kan det framför allt i fråga om tillhandahållande av tekniskt bistånd vid exportkontroll vara nödvändigt att få information exempelvis om personer som reser till EU-området. Arbets- och näringsministeriet kan inneha information som behövs vid exportkontrollen exempelvis på grund av att arbets- och näringsministeriet behandlar ärenden som gäller tillsyn över och bekräftelse av utlänningars företagsköp samt för att arbets- och näringsministeriet är behörig myndighet i vissa ärenden som det föreskrivs om i kärnenergilagen (990/1987). I såväl tillsynen över utlänningars företagsköp och uppgifterna enligt kärnenergilagen förekommer det kontaktytor med kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden. De uppgifter som Strålsäkerhetscentralen innehar kan på motsvarande sätt vara väsentliga för kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden, framför allt i fråga om Strålsäkerhetscentralens uppgifter i anslutning till kärnenergilagen.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken utrikesministeriet och Tullen trots sekretessbestämmelserna har rätt att till de myndigheter som avses i 2 mom. lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av en uppgift som gäller kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Utlämnande av information kan för det första vara nödvändigt för skötseln av utrikesministeriets och Tullens exportkontrolluppgifter, framför allt på grund av att utrikesministeriet och Tullen måste kunna lämna ut också sekretessbelagd information till de myndigheter som avses i 2 mom. när utrikesministeriet och Tullen begär att dessa myndigheter lämnar ut information som de innehar. Ett sådant behov kan hänföra sig till en situation, där utrikesministeriet eller Tullen för att sköta sin uppgift måste begära exempelvis ett utlåtande av en annan myndighet och i detta sammanhang lämna ut exempelvis sådana sekretessbelagda affärshemligheter om vilka utlåtandet begärs. Utrikesministeriet och Tullen måste således kunna uppge om vilka ärenden information behövs från andra myndigheter. Den allmänna bestämmelsen i 26 § 2 mom. i offentlighetslagen är inte tillämplig i denna situation, eftersom den andra myndigheten enligt lag inte har skyldighet att lämna ut information. Därför bör en specialbestämmelse om detta tas in i lagen. Dessutom kan en sådan situation som avses i det föreslagna 3 mom. vara aktuell också när en myndighet som avses i 2 mom. sköter en uppgift som det föreskrivs om annanstans i lag och som hänför sig till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Utrikesministeriet och Tullen kan inneha sådan

information i anslutning till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden som exempelvis skyddspolisen behöver i sina uppgifter som anknyter till skyddet av den nationella säkerheten. Sådan information kan exempelvis gälla information om avtalspartner till exportörer av produkter med dubbla användningsområden som exempelvis har kopplingar till tillverkning av massförstörelsevapen. På motsvarande sätt kan exempelvis arbets- och näringsministeriet behöva information i anslutning till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden i sina uppgifter som anknyter till tillsynen över utlänningars företagsköp. Enligt lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp (172/2012) ska arbets- och näringsministeriets bekräftelse av ett företagsköp anhållas om på förhand, om företagsköpet berör ett försvarsindustrieföretag. Med försvarsindustrieföretag avses i lagen också ett sådant företag som i Finland producerar produkter med dubbla användningsområden. Därför kan det för skötseln av arbets- och näringsministeriets uppgifter vara nödvändigt att få information av utrikesministeriet eller Tullen exempelvis om verksamhetsutövare eller produkter med dubbla användningsområden. Det finns inte tillräckliga bestämmelser någon annanstans i lag på basis av vilka utrikesministeriet eller Tullen på eget initiativ kan lämna ut denna information till andra myndigheter. I 3 mom. föreslås därför en bestämmelse med stöd av vilken utrikesministeriet och Tullen trots sekretessbestämmelserna på eget initiativ kan lämna ut information, förutsatt att den uppgift för vilken informationen lämnas ut hänför sig till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden och informationen är nödvändig för skötseln av denna uppgift.

Den information som lämnas ut i enlighet med paragrafen kan till vissa delar bedömas omfatta personuppgifter. Det är nödvändigt att lämna ut personuppgifter exempelvis när verksamhetsutövaren, mottagaren eller slutanvändaren är en fysisk person. I sådana situationer kan utlämnande av exempelvis den fysiska personens namn- och adressuppgifter behövas för att utföra kontrollen. Vid kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden finns det inget behov att lämna ut sådan information som hör till särskilda kategorier av personuppgifter enligt artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen (EU) 2016/679.

Den rättsliga grunden för behandling och utlämnande av personuppgifter och det nationella handlingsutrymme som ges i den allmänna dataskyddsförordningen beskrivs i 12.3.

14 §. *Utlämnande av sekretessbelagd information till utländska myndigheter och internationella organ.* I paragrafen föreslås det en bestämmelse enligt vilken utrikesministeriet trots sekretessbestämmelserna får lämna ut i 13 § 1 mom. 1–5 punkten avsedd information till utländska myndigheter eller internationella organ, om det är nödvändigt för att genomföra internationellt exportkontrollsamarbete, och utlämnandet av informationen inte strider mot nationella intressen. Utlämnande av information ska å andra sidan alltid tillgodose ett nationellt intresse, dvs. information får inte utbytas i strid med Finlands nationella intressen. Exempel på sådan information är bland annat uppgifter om Finlands politiska eller ekonomiska förbindelser med en annan stat, uppgifter om militär underrättelseinhämtning eller militärt försvar eller uppgifter som tryggar det internationella underrättelsesamarbetet. Hur godtagbart överlämnandet av informationen är bör således bedömas med tanke på tryggheten av nationella intressen. I denna samlade bedömning är det viktigt att beakta också egenskaperna hos den information som överlämnas och den instans som är mottagare av informationen (RP 202/2017 rd, s. 240). En motsvarande allmän bestämmelse ingår i 30 § i offentlighetslagen. Enligt bestämmelsen i offentlighetslagen är villkoret för utlämnandet av information emellertid att samarbetet mellan den utländska och den finska myndigheten regleras i en för Finland bindande internationell överenskommelse eller föreskrivs i en rättsakt som är bindande för Finland och att uppgifter ur handlingen enligt denna lag kan lämnas ut till den finska myndighet som bedriver samarbetet. Villkoren uppfylls inte till alla delar i de situationer där information behöver lämnas ut inom internationellt samarbete vid kontroll av export av produkter med

dubbla användningsområden. Informationsutbyte med EU-organ och myndigheter i andra EU-länder är emellertid möjligt med stöd av bestämmelsen i offentlighetslagen samt de direkt tillämpliga bestämmelserna om informationsutbyte i förordningen om exportkontroll. Syftet med den föreslagna paragrafen är inte att begränsa tillämpningen av dessa bestämmelser. Villkoret för att information ska kunna lämnas ut till den finska myndighet som bedriver samarbetet uppfylls, eftersom det är fråga om motsvarande informationsutbyte som med stöd av 13 § föreslås mellan nationella myndigheter. Däremot uppfylls inte till alla delar villkoret att samarbetet ska regleras i en för Finland bindande internationell överenskommelse eller föreskrivas i en rättsakt som är bindande för Finland.

Kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden baserar sig på internationellt samarbete. Exempelvis avtalas om produkter med dubbla användningsområden som omfattas av kontroll i flera internationella exportkontrollregimer, vars medlemmar består av ett varierande antal stater från olika delar av världen. De internationella exportkontrollregimerna bedriver också samarbete i anslutning till genomförande av exportkontroll. Dessa internationella exportkontrollregimer är emellertid inte bindande internationella överenskommelser, varför informationsutbyte som görs inom ramen för dem inte omfattas av tillämpningsområdet för 30 § i offentlighetslagen. Finland har emellertid som part i dessa exportkontrollregimer förbundit sig att inom ramen för dem bedriva samarbete med exportkontrollmyndigheter i andra stater och exempelvis rapportera om vissa beslut som gäller ansökningar om exporttillstånd. Samarbete med andra stater behövs till vissa delar också utanför exportkontrollregimerna för att genomföra en effektiv kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden och förhindra att sanktioner kringgås i sådana situationer där produkter med dubbla användningsområden som är föremål för kontroll utgör en del av sanktionerna. Av denna anledning behöver det i lagen tas in en bestämmelse om utlämnande av information till utländska myndigheter trots sekretessbestämmelserna. I vissa situationer är det också behövt att lämna ut information till internationella organ, såsom exportkontrollregimernas sekretariat eller aktörer som lyder under FN. Enligt paragrafen kan i 13 § 1 mom. 1–5 punkten avsedd annan information än personuppgifter lämnas ut. Det innehåll som kan lämnas ut anges därigenom uttömmande i lagen och utlämnandet av personuppgifter omfattas inte av bestämmelsen.

15 §. Rätt att få information av verksamhetsutövare. I paragrafen föreskrivs det om utrikesministeriets och Tullens rätt att för skötseln av sina uppgifter få nödvändig information av verksamhetsutövaren och andra fysiska eller juridiska personer som har samband med den verksamhet som är föremål för kontroll. Rätten att få information är bunden till den information som är nödvändig för skötseln av en uppgift enligt denna lag eller förordningen om exportkontroll. Utrikesministeriet behöver exempelvis när det överväger att bevilja tillstånd, införa tillståndskrav eller eventuellt återkalla tillstånd få nödvändig information av verksamhetsutövaren för att kunna fatta ett beslut. Tullen behöver å sin sida vid utförandet av övervakning sådan information av verksamhetsutövaren som är nödvändig för övervakningen. Rätten att få information gäller också sådan information som exempelvis gäller privat affärs- eller yrkesverksamhet och som är sekretessbelagd när den innehas av en myndighet. I 2 mom. ingår en skyldighet för verksamhetsutövare att lämna sådan information som avses i 1 mom.

Utöver av verksamhetsutövaren har utrikesministeriet och Tullen rätt att få information också av andra fysiska eller juridiska personer som är föremål för kontroll. All information kan inte nödvändigtvis fås av verksamhetsutövaren eller så kan det i övrigt vara motiverat att begära informationen från någon annan än verksamhetsutövaren själv. I praktiken kan en sådan situation komma i fråga exempelvis när det är nödvändigt att få information av produktens tillverkare för att utreda produktens egenskaper eller om det för att utföra kontroll i anslutning

till exporten av en produkt är nödvändigt att få information av det transportföretag som sköter transporten av produkten.

Den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter och det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen medger beskrivs i 12.3.

16 §. Tullens befogenheter. I den föreslagna paragrafen ingår för det första en informativ hänvisning till tullagen som innehåller bestämmelser om Tullens befogenheter. Enligt 1 § 2 mom. tillämpas tullagen vid skötseln av Tullens lagbestämda uppgifter. Lagen tillämpas således också när Tullen sköter sin övervakningsuppgift vid kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Vid genomförandet av övervakningen har det emellertid noterats brister i bestämmelserna om Tullens befogenheter, när det är fråga om övervakning av immateriella produkter med dubbla användningsområden eller annan övervakning i anslutning till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden, då det inte är fråga om åtgärder som hänför sig till en konkret vara. För föremålet för utövandet av befogenheter används i flera paragrafer i tullagen benämningen vara, för vars del det varit oklart om termen vara i paragraferna avser endast fysiska produkter. Därför har det varit oklart, huruvida tullagens befogenheter får utövas för övervakning av export av immateriella produkter med dubbla användningsområden, såsom programvara. Också när det gäller exempelvis tillhandahållande av tekniskt bistånd, förmedling av produkter och överföring av immateriella produkter inom unionen har befogenheterna på motsvarande sätt lämnat rum för tolkning. För att Tullen ska kunna sköta sin lagbestämda övervakningsuppgift, bör Tullen ha tillräckliga befogenheter även när föremålet för kontrollen inte är en fysisk vara. Därför föreslås det att det i lagen införs en bestämmelse enligt vilken också en produkt med dubbla användningsområden enligt förordningen om exportkontroll och denna lag ska betraktas som en vara enligt tullagen vid övervakning enligt 4 § 2 mom. i denna lag. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att också övervakning av export av immateriella produkter med dubbla användningsområden och annan verksamhet som hänför sig till dem och som är underställd kontroll ska kunna utföras på ett effektivt sätt.

4 kap. **Transitering**

17 §. Omhändertagande av varor som transiteras och beslutsfattande om transitering. I paragrafen föreslås det bestämmelser om de förfaranden som iakttas, när det är fråga om kontroll av transitering enligt artikel 7 i förordningen om exportkontroll och beslutsfattande om transitering. En motsvarande paragraf ingår i 7 a § i den gällande lagen, men i detta sammanhang föreslås vissa förtydliganden och ändringar i paragrafen för att bestämmelserna ska vara bättre förenliga med förordningen om exportkontroll.

I 1 mom. föreslås på samma sätt som i nuläget en bestämmelse om att Tullen ska omhänderta produkter med dubbla användningsområden som transiteras, om Tullen har grundad anledning att misstänka att de produkter med dubbla användningsområden som transiteras helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för en specifik slutanvändning. Avvikande från den gällande lagen föreslås som sådan slutanvändning den användning som avses i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll. Detta är motiverat för att kriterierna för omhändertagande av en produkt ska motsvara de kriterier enligt vilka transitering kan förbjudas med stöd av förordningen om exportkontroll.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken Tullen ska meddela omhändertagandet till den som transiterar och överföra ärendet som gäller transitering till utrikesministeriet för behandling. Utrikesministeriet beslutar huruvida transiteringen ska förbjudas eller om det för transiteringen ska införas tillståndskrav. Bestämmelser om förbud mot transitering finns i artikel

7.1 i förordningen om exportkontroll och bestämmelser om införande av tillståndskrav i artikel 7.2. Dessutom har tillämpningen av bestämmelsen om förbud mot transitering i förordningen om exportkontroll genom bestämmelserna i 6 § 2 mom. i denna lag nationellt utvidgats till att också gälla produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning. I 2 mom. föreskrivs det dessutom att utrikesministeriet ska meddela den som transiterar om att tillståndskrav införts. Efter det har den som transiterar 90 dagar på sig att ansöka om tillstånd hos utrikesministeriet. Också enligt gällande bestämmelser har den som transiterar 90 dagar på sig att ansöka om tillstånd.

I 3 mom. föreslås för tydlighetens skull en bestämmelse enligt vilken transitering anses vara förbjuden, om utrikesministeriet inte beviljar tillstånd för transitering.

18 §. Returnering eller förstöring av varor som transiteras. I paragrafen föreslås det en bestämmelse om returnering av varor som transiteras till den som transiterar eller till ursprungslandet samt en bestämmelse om förstöring av varor. Bestämmelserna i paragrafen motsvarar i sak nuläget med undantag av små preciseringar. I 1 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken omhändertagna varor ska returneras till den som transiterar, om transitering inte förbjuds eller tillstånd beviljas för transitering. Enligt det föreslagna 2 mom. ska utrikesministeriet bestämma att varorna ska returneras till ursprungslandet, om utrikesministeriet förbjuder transitering eller inte beviljar tillstånd för transitering efter att ha infört tillståndskrav. Om det dock finns grundad anledning att misstänka att varorna i ursprungslandet används för ändamål enligt artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll, ska utrikesministeriet bestämma att varorna ska förstöras.

19 §. Ersättningsskyldighet. I paragrafen föreslås en bestämmelse som motsvarar nuläget om att den som transiterar svarar för förvaringskostnaderna för varorna. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 7 d § i den gällande lagen. Enligt paragrafen svarar den som transiterar under tillstånds- och ändringssökandeförfarandet för förvaringskostnaderna för varorna som transiteras och för de kostnader som orsakas av returneringen av varorna till ursprungslandet eller av deras förstöring. Bestämmelserna motsvarar i sak både nuläget och övriga tullförfaranden, där i huvudsak varornas innehavare eller dennes företrädare svarar för förvaringskostnaderna för varorna under tullförfarandet.

Avvikande från bestämmelserna om ersättningsskyldigheten för den som transiterar föreslås av skälighets- och proportionalitetsskäl en begränsning. Enligt begränsningen svarar den som transiterar dock inte för de kostnader för förstöring som nämns i paragrafen, om varorna har förstörts innan beslutet om förstöring har vunnit laga kraft och en domstol med anledning av ändringssökande har fattat ett lagakraftvunnet beslut om att det inte fanns förutsättningar för förstöringen.

5 kap. Särskilda bestämmelser

20 §. Exportkontrolldelegationen. I paragrafen föreslås det bestämmelser om exportkontrolldelegationen. Till exportkontrolldelegationens uppgifter hör inte utövande av offentlig makt. Enligt det föreslagna 1 mom. finns i anslutning till utrikesministeriet en exportkontrolldelegation som tillsätts av statsrådet. Exportkontrolldelegationen har till uppgift att främja myndighetssamarbetet vad gäller exportkontroll samt kontakterna med näringslivet. Bestämmelser om exportkontrolldelegationen finns också i 6 § i den gällande lagen. Enligt den gällande lagen har exportkontrolldelegationen till uppgift att bereda principiellt viktiga exportkontrollärenden. Uppgiften motsvarar inte exportkontrolldelegationens nuvarande roll, eftersom beredningen av exportkontrollärenden enligt lagen hör till de behöriga myndigheternas uppgifter. Därför föreslås delegationen ha till uppgift att främja samarbetet vad gäller

exportkontroll. Paragrafens 2 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om exportkontrolldelegationens sammansättning, uppgifter och tillsättande utfärdas genom förordning av statsrådet.

21 §. Vite. I paragrafen föreslås det bestämmelser om utrikesministeriets och Tullens möjlighet att förena vissa skyldigheter med vite. För det första kan den i 15 § 2 mom. avsedda informationsskyldigheten för verksamhetsutövare eller andra fysiska eller juridiska personer som har samband med den verksamhet som är föremål för kontroll förenas med vite. Vite kan föreläggas av utrikesministeriet eller Tullen. Dessutom kan utrikesministeriet förena exportörens rapporteringsskyldighet enligt 9 § 1 mom. med vite. Möjligheten att förelägga vite behövs för att kunna effektivisera iakttagandet av i lag föreskrivna skyldigheter i sådana situationer när de som berörs av skyldigheterna annars inte iakttar sina skyldigheter. Både informationsskyldigheten enligt 15 § 2 mom. och rapporteringsskyldigheten enligt 9 § 1 mom. är väsentliga med tanke på genomförandet av exportkontroller.

22 §. Ändringssökande. I 1 mom. hänvisas det till lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), vars bestämmelser tillämpas på ändringssökande. I 2 mom. föreslås det bestämmelser om att ett beslut som avses i artikel 16.1 i förordningen om exportkontroll och ett beslut som meddelats en verksamhetsutövare och som gäller tillståndsplikt för export, transitering, tillhandahållande av förmedlingstjänster eller tekniskt bistånd och överföring inom unionen ska iakttas trots ändringssökande, om inte den myndighet där ändring söktes bestämmer något annat. Enligt artikel 16.1 i förordningen om exportkontroll får utrikesministeriet vägra att bevilja exporttillstånd samt ogiltigförklara, tillfällig upphäva, ändra eller återkalla ett exporttillstånd som det en gång beviljat. Ett sådant beslut enligt artikel 16 eller beslut om tillståndsplikt förlorar sin betydelse, om beslutet inte behöver iakttas förrän det vunnit laga kraft. Då kan exempelvis exportören genomföra exporten innan beslutet vunnit laga kraft, även om det enda syftet med beslutet varit att förhindra export utan exporttillstånd. Den föreslagna bestämmelsen om att ett beslut ska iakttas trots ändringssökande är därför behövlig på grund av ärendets natur.

I 3 mom. föreskrivs det att om varor som utrikesministeriet med stöd av 18 § 2 mom. har bestämt att ska förstöras till sina egenskaper är farliga, får utrikesministeriet samtidigt bestämma att beslutet om förstöring ska verkställas genast trots ändringssökande. Bestämmelsen är avsedd för sådana situationer där förvaringen av varorna under ändringssökandeförfarandet medför fara.

Om varorna har förstörts innan beslutet om förstöring har vunnit laga kraft och en domstol med anledning av ändringssökande beslutar att det inte fanns förutsättningar för förstöringen, kan varornas ägare eller någon annan part som har rätt till varorna ansöka om ersättning från staten. Denna rätt grundar sig på bestämmelserna i skadeståndslagen (412/1074) och vid behandlingen av ärendet tillämpas lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014), varför det inte finns något behov av att ta in särskilda bestämmelser om ersättningsskyldighet i lagen.

23 §. Hänvisning till strafflagen. I paragrafen ingår enligt förslaget en informativ hänvisning till 46 kap. 1–3 § i strafflagen i fråga om straff för regleringsbrott och till 46 kap. 12 § i strafflagen i fråga om straff för försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbla användningsområden.

24 §. Ikraftträdande. I paragrafen ingår enligt förslaget ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser. Paragrafens 1 mom. gäller lagens ikraftträdande. I 2 mom. föreslås det att den gällande lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning upphävs. Enligt 3 mom. avser en hänvisning till den upphävda lagen någon annanstans i lag i fortsättningen en hänvisning till denna lag. Enligt 4 mom. ska de ärenden som har blivit

anhängiga före ikraftträdandet av denna lag handläggas i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Ärenden som gäller exportkontrolldelegationen och som är anhängiga när lagen träder i kraft handläggs dock med iakttagande av bestämmelserna i den nya lagen från och med att den trätt i kraft. I 5 mom. föreslås det bestämmelser om att de tillstånd som redan beviljats förblir i kraft och på dem tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag. Enligt bestämmelserna i 6 mom. fortsätter exportkontrolldelegationen till utgången av sin mandatperiod som en delegation enligt denna lag.

Bilaga

Bilagan till lagen innehåller den nationella kontrollförteckning till vilken det hänvisas i 7 § i lagen. Export från Finland till en destination utanför Europeiska unionens tullområde av produkter som ingår i bilagan kräver exporttillstånd.

Bilagan föreslås omfatta produkter som hänför sig till kvantteknik, produkter som hänför sig till teknik för tillverkning av avancerade halvledare samt materialteknisk utrustning och teknik. Avsnitten 3A901.a, 3A901.b, 3A903, 3B903, 3C901–3C903, 3D903, 4A901, 4D901 och 4E901 avser delar till kvantdatorer och programvara till kvantdatorer samt därtill hörande teknik. Avsnitten 3A901.c, 3B901, 3B902, 3E902, 4A902 och 4E902 avser utrustning och komponenter som används vid tillverkning av halvledare och därtill hörande teknik. Avsnitt 3E901 innehåller teknik tillhörande båda delområdena. Avsnitten 2B901, 2E901, 2E902 och 2E903 avser materialteknisk utrustning och teknik. Efter remissbehandlingen har kontrollobjektet 3A902 som avser moduler som innehåller vissa integrerade kretsar som specificeras i bilaga I till förordningen om exportkontroll slopats i bilagan, eftersom det har bedömts att kontrollobjektet inte under de närmaste åren kommer att införas i andra länder.

På bilagan tillämpas enligt förslaget de allmänna anmärkningar, akronymer och förkortningar samt definitioner som finns i del I i bilaga I till förordningen om exportkontroll. Därför kan samma grundprinciper tillämpas på den nationella kontrollförteckningen som på unionens kontrollförteckning. Av denna anledning är exempelvis de principer enligt vilka termer inom enkla citattecken definieras i den tekniska anmärkningen för respektive produkt och termer inom dubbla citattecken definieras i del I i bilaga I till förordningen om exportkontroll också tillämpliga på den nationella kontrollförteckningen. Exempelvis kan också den allmänna anmärkningen rörande teknik (General Technology Note – GTN) i del I i bilaga I till förordningen om exportkontroll tillämpas på den nationella exportförteckningen.

Den nationella kontrollförteckningen ska även gälla immateriell information och immateriella tjänster inom ramen för den allmänna anmärkningen rörande teknik. Eftersom teknik som term är ett begrepp som definieras i del I i bilaga I, begränsar definitionen av teknik i sig till vilka delar immateriell information och immateriella tjänster omfattas av kontroll. Endast sådan specifik teknisk information som behövs för utveckling, produktion eller användning av en vara och som särskilt svarar för att uppnå eller överskrida de kontrollerade prestandanivåerna, egenskaperna eller funktionerna, är underställd kontroll. Med anledning av den allmänna anmärkningen rörande teknik omfattas inte heller i del I i bilaga I till förordningen om exportkontroll definierad grundforskning och allmänt tillgänglig information av kontroll enligt den nationella kontrollförteckningen. Definitionen av undantagen gällande grundforskning och allmänt tillgänglig information och metoderna för bedömning av undantagens tillämplighet beskrivs mer ingående i kommissionens rekommendation (EU) 2021/1700. Som ett tolkningsverktyg för definitionen av undantaget gällande grundforskning har framför allt använts begreppet teknisk mognadsgrad dvs. Technology Readiness Level (TRL). I enlighet med kommissionens rekommendation kan också forskning som i allmänspråket kan förstås som

tillämpad forskning undantas kontroll, om den tekniska mognadsgraden är låg. Det är ändamålsenligt att öka utbildningen och dialogen mellan myndigheterna och den akademiska sektorn om de produkter och tekniker som omfattas av den nationella kontrollförteckningen.

Definitionerna av de produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen baserar sig på definitioner som diskuterats inom ramen för det internationella exportkontrollsamarbetet. I flera andra länder som medverkar i internationella exportkontrollregimer har det den senaste tiden förts liknande diskussioner om behovet att ta upp produkter med dubbla användningsområden i den nationella kontrollförteckningen. Finland strävar efter att också andra länder ska införa motsvarande exportrestriktioner genom egna nationella åtgärder och målet är en internationellt så väl harmoniserad reglering som möjligt. När definitionerna av produkterna baserar sig på vad som diskuterats inom det internationella samarbetet, kan andra länder genomföra nationella åtgärder motsvarande dem som föreslagits. De föreslagna definitionerna anses i sin nuvarande form säkerställa detta så bra som möjligt. Ett exempel på detta är Spanien, som i maj 2023 har tagit upp motsvarande produkter i sin nationella förteckning.

Finland har en internationellt sett betydande ställning vad gäller tillverkning av produkter som har samband med kvantteknik. De produkter som enligt förslaget ska tas upp i den nationella kontrollförteckningen främjar i synnerhet utvecklingen av allt effektivare kvantdatorer. Produkter som enbart används för forskning har uteslutits från kontrollen. Kvantdatorer är förenade med säkerhetspolitiska hotbilder i synnerhet eftersom det i framtiden sannolikt är möjligt att med mycket effektiva kvantdatorer avkoda meddelanden som krypterats med flera av de nuvarande allmänt använda krypteringsmetoderna (t.ex. RSA) och likaså försämrat tillförlitligheten beträffande nuvarande autentiseringsmetoder. Samtidigt har sådana kvantdatorer, såsom de nuvarande superdatorerna, som är i bilaga I till förordningen om exportkontroll avsedda produkter med dubbla användningsområden som omfattas av kontroll, tack vare deras beräkningskapacitet olika tillämpningsobjekt inom såväl civil som militär användning. Nya krypteringstekniker utvecklas för närvarande, men det uppskattas ta cirka tio år innan de kan tas i bred användning i samhället. Kvantdatorer och därmed sammanhörande produkter som enligt förslaget ska förtecknas i den nationella kontrollförteckningen kan avsevärt bidra till utvecklingen av praktiska tillämpningar som är till skada för Finlands intressen. Det beror på att de tekniker som enligt förslaget ska tas upp i kontrollförteckningen är sådan teknik som inte är tillgänglig i stor utsträckning och som är till särskild nytta vid utvecklingen av allt effektivare kvantdatorer.

Avancerade halvledare och materialteknisk utrustning och teknik kan användas för tillverkning av högkvalitativ militär teknik och massförstörelsevapen. Med längre utvecklad halvledarteknik kan fler transistorer få plats på integrerade kretsar, och kretsarnas energieffektivitet ökar. Integrerade kretsar tillverkade med avancerad halvledarteknik är tack vare sin effektivitet till särskild nytta för såväl civil som militär användning, bland annat i tillämpningar för artificiell intelligens. Materialteknisk utrustning som enligt förslaget ska tas upp i den nationella kontrollförteckningen är 3D-skrivare, med vilka det är möjligt att tillverka synnerligen högklassiga metalldelar. Sådana delar har särskild användning exempelvis inom avionik för såväl civil som militär användning. Dessutom föreslås det att det i den nationella kontrollförteckningen tas upp keramisk plätningsteknik, som har särskild användning vid tillverkning av gasturbinmotorer för flygändamål. Produkter inom halvledarteknik som enligt förslaget ska tas upp i den nationella kontrollförteckningen i ovan beskrivna utvecklingsprocesser är relevanta, eftersom de inte finns tillgängliga i stor utsträckning och de är till särskild nytta vid tillverkning av avancerade halvledare eller komponenter för luftfartsindustrin. I Finland tillverkas för närvarande inte produkter och teknik som hänför sig till halvledare eller materialteknisk utrustning och teknik som ingår i förslaget. Förtecknandet

av produkterna i Finlands nationella kontrollförteckning förhindrar emellertid användningen av Finland som transiteringsrutt och kringgående av kontroll som genomförs av andra länder.

Produkterna i den nationella kontrollförteckningen är till stor del produkter som omfattas av sanktionerna mot Ryssland, och införandet av en nationell kontrollförteckning möjliggör effektivt ingripande i att sanktionerna mot Ryssland kringgås i fråga om dessa produkter. För närvarande är en stor del av de produkter i anslutning till tillverkning av halvledare som enligt förslaget ska tas upp i den nationella kontrollförteckningen underställda kontroll också i Spanien och det förväntas att de underställs kontroll också i flera andra EU-länder under 2024.

7.2 Strafflagen

46 kap. **Brott som har samband med införsel och utförsel**

1 §. Regleringsbrott. Enligt förslaget ska 1 mom. 8 punkten ändras så att i stället för den gällande lagen ska punkten gälla den nya lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden, och därtill fogas till paragrafen en punkt 8 a om förordningen om exportkontroll. För regleringsbrott ska således i fortsättningen dömas också den som bryter mot eller försöker bryta mot en i 6–7 § och 10 § 2 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden eller i artikel 3.1, artikel 4.1, artikel 5.1, artikel 6.1, artikel 8.1, artikel 7.1, artikel 7.2, artikel 10.1, artikel 11.1 eller artikel 12.7 i förordningen om exportkontroll föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift. Den föreslagna ändringen är behövlig för det första eftersom den gällande lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning enligt förslaget ska ersättas med den nya lagen, som innehåller motsvarande bestämmelser som i den gällande lagen. I samband med revideringen ska dessutom skyldigheter och andra bestämmelser som överlappar förordningen om exportkontroll slopas i lagen. Förordningen om exportkontroll är direkt tillämplig lagstiftning, varför det i fortsättningen inte längre föreskrivs på nationell nivå om flera av de skyldigheter som det för närvarande finns bestämmelser om i den gällande lagen. Trots det är det behövligt att bevara dessa bestämmelser i nästan samma utsträckning som i nuläget i tillämpningsområdet för regleringsbrott.

I den föreslagna bestämmelsen specificeras de bestämmelser i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden i fråga om vilka brott mot i dessa bestämmelser föreskrivna eller med stöd av dem meddelade regleringsföreskrifter är straffbart. I den föreslagna lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden gäller 6 § nationella tillståndskrav, 7 § nationell kontrollförteckning och 10 § 2 mom. villkor som utrikesministeriet förenar tillståndet med för att förhindra att en produkt som omfattas av tillstånd används för något annat ändamål än det som avses i tillståndet. I förslagen till ändring av paragrafen anges alla de bestämmelser i den föreslagna lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden och förordningen om exportkontroll vars överträdelse är straffbar som regleringsbrott. I följande två stycken finns dessa bestämmelser i förordningen om exportkontroll samlade.

Enligt artikel 3.1 i förordningen om exportkontroll ska tillstånd krävas för export av produkter som förtecknas i bilaga I till förordningen. Enligt artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll ska tillstånd krävas för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I till förordningen, om exportören har informerats av den behöriga myndigheten om att produkterna i fråga är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1. Enligt artikel 4.1 är produkterna tänkta för förbjuden användning, om de är avsedda för användning i samband med kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller andra kärnladdningar, eller för militär slutanvändning i ett land som är föremål för ett

vapenembargo, eller för användning som delar eller komponenter till sådana militära produkter som förtecknas i den nationella militära förteckningen och som har exporterats från en medlemsstats territorium utan tillstånd eller i strid med ett tillstånd enligt den medlemsstatens nationella lagstiftning. Enligt artikel 5.1 i förordningen ska tillstånd krävas för export av cyberövervakningsprodukter som inte förtecknas i bilaga I, om exportören har informerats av den behöriga myndigheten om att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för användning i samband med internt förtryck och/eller för att begå allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. Enligt artikel 6.1 i förordningen ska tillstånd krävas för tillhandahållande av förmedlingstjänster för produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I till förordningen, om förmedlaren har informerats av den behöriga myndigheten om att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1.

Enligt artikel 7.1 i förordningen får den behöriga myndigheten förbjuda transitering av icke-unionsprodukter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I till förordningen, om produkterna helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1 och produkterna med dubbla användningsområden befinner sig i medlemsstaten i fråga. Enligt artikel 7.2 får den behöriga myndigheten införa tillståndsplikt för transitering av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I till förordningen, om produkterna helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1. Enligt artikel 8.1 i förordningen om exportkontroll ska tillstånd krävas för tillhandahållande av tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I till förordningen, om tillhandahållaren av tekniskt bistånd har informerats av den behöriga myndigheten om att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1. I artikel 8.3 begränsas tillämpningsområdet för artiklarna 8.1 och 8.2. Enligt artikel 10.1 i förordningen ska i vissa situationer tillstånd krävas för export av produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i bilaga I. Bestämmelsen hänför sig till situationer, där den behöriga myndigheten i en medlemsstat informerar exportören om tillståndsplikt för en sådan produkt som omfattas av den nationella kontrollförteckningen i en annan medlemsstat. Enligt artikel 11.1 i förordningen ska tillstånd krävas för överföring inom unionen av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga IV. Enligt artikel 12.7 får den behöriga myndigheten förbjuda exportören att använda unionens generella exporttillstånd om det föreligger skäligen grundad misstanke i fråga om exportörens förmåga att följa villkoren för tillståndet eller bestämmelserna i lagstiftningen om exportkontroll.

De föreslagna bestämmelserna motsvarar i sak till största delen nuläget. Genom den 2021 uppdaterade förordningen om exportkontroll omfattar straffbestämmelserna också vissa sådana överträdelser som inte tidigare omfattats av tillämpningsområdet för bestämmelser om påföljd. Sådana är brott mot skyldighet gällande cyberövervakningsprodukter enligt artikel 5.1 i förordningen om exportkontroll och brott mot skyldighet i anslutning till tekniskt bistånd enligt artikel 8.1 i förordningen. Dessa skyldigheter är nya på EU-nivå och bör anges i paragrafen om regleringsbrott. Dessutom har strävan varit att vid kriminaliseringen av överträdelser av bestämmelserna endast beakta sådana till sin natur allvarliga brott i fråga om vilka det anses vara ändamålsenligt att föreskriva att de är straffbara. Exempelvis föreslås det inte att överträdelse av rapporteringsskyldigheten enligt 9 § 1 mom. eller informationsskyldigheten enligt 15 § 2 mom. i den föreslagna lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden ska vara straffbar enligt strafflagen. I fråga om dem föreslås emellertid bestämmelser om föreläggande av vite i 21 §. Enligt begränsningsbestämmelsen i 46 kap. 15 § i strafflagen uppfyller smärre försummelser av deklARATIONSSKYLDIGHETEN eller uppgiftsskyldigheten eller andra mindre överträdelser av förfarandebestämmelser emellertid

inte rekvisitet för regleringsbrott. Med beaktande av helheten bedöms de föreslagna bestämmelserna vara proportionerliga.

12 §. Försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbla användningsområden. Enligt förslaget ändras paragrafen så att straffbestämmelsen också framöver huvudsakligen omfattar motsvarande försummelser av underrättelseskyldigheten som i nuläget. Enligt den gällande paragrafen gör den som av oaktsamhet underlåter att fullgöra anmälningsskyldigheten enligt 4 § 4 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning sig skyldig till en straffbar handling. Försummelse av anmälningsskyldigheten enligt 4 § 4 mom. i lagen är straffbar som uppsåtlig med stöd av den gällande paragrafen om regleringsbrott. Paragrafen ändras så att försummelse av exportkontrollanmälan är straffbar utöver av oaktsamhet också av uppsåtlighet. Detta är en väsentlig ändring, eftersom underlåtenhet att fullgöra motsvarande underrättelseskyldighet som i 4 § 4 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning enligt den nya lagen inte är straffbar som regleringsbrott. Straffbart enligt gällande bestämmelser är om exportören försummar sin skyldighet att underrätta utrikesministeriet och exportören känner till eller har anledning att misstänka att en produkt är avsedd för en viss slutanvändning. Straffbart enligt gällande bestämmelser är dessutom om en förmedlare försummar sin underrättelseskyldighet och förmedlaren känner till att produkterna är avsedda för en viss slutanvändning. När det gäller exportörer ingår motsvarande skyldigheter i fortsättningen i artikel 4.2 i förordningen om exportkontroll och i 5 § 1 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. I fråga om förmedlare ingår motsvarande skyldighet i fortsättningen i artikel 6.2 i förordningen om exportkontroll. Dessutom ändras paragrafen så att underlåtenhet att fullgöra skyldigheten enligt 5 § 2 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden som gäller förmedlarens skyldighet att underrätta utrikesministeriet är straffbar, om förmedlaren har haft anledning att misstänka att en produkt är avsedd för en viss slutanvändning. När det gäller förmedlare finns motsvarande skyldighet i 3 § 2 mom. i den gällande lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning. Underlåtenhet att fullgöra denna underrättelseskyldighet har enligt den gällande paragrafen om regleringsbrott varit straffbar som regleringsbrott. I den föreslagna paragrafen har emellertid avsikten varit att mer omfattande än i nuläget beakta proportionaliteten när det gäller straffbara gärningar, varför gärningen således är straffbar på basis av försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbla användningsområden.

För att säkerställa ett effektivt genomförande av förordningen ändras enligt förslaget paragrafen dessutom så att också försummelse av exportörens underrättelseskyldighet enligt artikel 5.2 i förordningen som baserar sig på exportörens due diligence-resultat och som gäller cyberövervakningsprodukter och försummelse av underrättelseskyldigheten för en tillhandahållare av tekniskt bistånd enligt artikel 8.2 ska vara straffbar. Dessa är på EU-nivå nya, och de hade därför ännu inte tagits in i den nationella lagen. Även dessa skyldigheter är viktiga för att syftena med exportkontrollen ska nås och det är motiverat att också de i fortsättningen är straffbara enligt den föreslagna 12 §. Det föreslås därför att paragrafen ändras så att hänvisningen till 4 § 4 mom. i den gällande lagen ersätts med hänvisningar till 5 § 1 mom. i den nya lagen samt artikel 4.2 och artikel 6.2 i förordningen om exportkontroll, vilka innehåller skyldigheter motsvarande dem i gällande 4 § 4 mom. Dessutom föreslås det att paragrafen ändras så att en hänvisning till 5 § 2 mom., artikel 5.2 och artikel 8.2 fogas till paragrafen.

De föreslagna ändringarna är tekniska och kriminaliseringen är något mer omfattande än i nuläget. Ändringarna grundar sig på ändringarna i bestämmelserna i förordningen om exportkontroll. Dessutom grundar sig ändringen på att skyldigheterna som berör underrättelseskyldigheten är viktiga med tanke på förordningen om exportkontroll och lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden. Gärningarna i fråga bör emellertid

kriminaliseras lindrigare än gärningar enligt den föreslagna paragrafen om regleringsbrott. I den föreslagna paragrafen har hänsyn tagits till att bestämmelser om dessa gärningar inte bör ingå i den föreslagna paragrafen om regleringsbrott, så att proportionaliteten när det gäller de gärningar som kriminaliseras ska kunna säkerställas. Enligt paragrafen gäller den kriminaliserade försummelsen av förmedlarens underrättelseskyldighet med stöd av de gällande bestämmelserna endast de situationer som definieras i artikel 4.1 a i förordningen om exportkontroll, men i fortsättningen är försummelse av förmedlarens underrättelseskyldighet kriminaliserad enligt 46 kap. 12 § också i de situationer där förmedlaren underlåter att underrätta i enlighet med artiklarna 4.1 b och 4.1 c i förordningen om exportkontroll. Den föreslagna utvidgningen beror på utvidgningen av föremålet för den underrättelseskyldighet som föreskrivs i förordningen om exportkontroll och innebär ingen betydande utvidgning av det kriminaliserade området.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Genom propositionen föreslås det att den gällande lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning upphävs. Samtidigt upphävs statsrådets förordning om exportkontrolldelegationen (297/2011) som utfärdats med stöd av denna lag. För närvarande finns inga andra gällande förordningar som utfärdats med stöd av lagen i fråga. Avsikten är att också framöver föreskriva om exportkontrolldelegationens sammansättning, uppgifter och tillsättande genom förordning av statsrådet. Med stöd av 20 § i den föreslagna lagen utfärdas en ny förordning av statsrådet som till sitt innehåll i stor utsträckning motsvarar den gällande förordningen. Det behöver dock göras ändringar sett till den gällande förordningen för att bestämmelserna om delegationens uppgifter ska motsvara bestämmelserna om delegationens uppgifter i den föreslagna lagen. Dessutom föreslås ändringar i vissa bestämmelser i anslutning till delegationens verksamhet. Som bilaga till regeringens proposition finns ett utkast till statsrådets förordning om exportkontrolldelegationen.

I 9 § i den föreslagna lagen ingår ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om innehållet i en rapport som avses i 1 mom., innehållet i ett internt efterlevnadsprogram som avses i artikel 12.4 i förordningen om exportkontroll, innehållet i ett register eller en förteckning som avses i artikel 27 i förordningen om exportkontroll samt innehållet i underrättelser och rapporter som gäller användningen av generella exporttillstånd som avses i bilaga II till förordningen om exportkontroll får utfärdas genom förordning av utrikesministeriet. Det är fråga om bestämmelser av teknisk natur, som innehåller anvisningar och exempelvis förlagor till formulär som används vid upprättandet av de dokument som krävs enligt bestämmelserna om exportkontroll och som anges i bestämmelsen. Verksamhetsutövarnas skyldighet att upprätta dokumenten ingår redan i den föreslagna lagen och förordningen om exportkontroll, och genom förordningen åläggs inga nya skyldigheter utan den preciserar omständigheter i anslutning till dokumentens innehåll. Avsikten är att senare utfärda närmare bestämmelser om innehållet i dokumenten genom utrikesministeriets förordning och att också beakta anvisningar på EU-nivå om dokumentens innehåll.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft hösten 2024.

10 Verkställighet och uppföljning

Vid verkställigheten av lagen är syftet att utrikesministeriet beviljar ett i 8 § avsett generellt exporttillstånd, som omfattar de produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen som avses i 7 § och som till sitt innehåll i övrigt motsvarar EU:s generella

exporttillstånd EU001 som ingår i bilaga II till förordningen om exportkontroll och mer exakt i del A i bilagan.

Artikel 26 i förordningen om exportkontroll innehåller bestämmelser om övervakning och utvärdering av förordningen. Enligt artikeln ska kommissionen och rådet vid behov tillhandahålla riktlinjer och/eller rekommendationer om bästa praxis för de frågor som avses i förordningen för att säkerställa att unionsordningen för exportkontroll är effektiv och genomförs på ett konsekvent sätt. Dessutom ska kommissionen i samråd med samordningsgruppen för produkter med dubbla användningsområden lägga fram en årlig rapport inför Europaparlamentet och rådet om genomförandet av förordningen och om de verksamheter, undersökningar och samråd som företagits av samordningsgruppen för produkter med dubbla användningsområden. Medlemsstaterna ska rapportera den information som behövs för att utarbeta rapporten till kommissionen. Dessutom ska kommissionen mellan 2026 och 2028 göra en utvärdering av förordningen och sammanställa en rapport om resultaten. En utvärdering av artikel 5 görs redan efter september 2024.

11 Förhållande till andra propositioner

Riksdagen har inga andra propositioner under behandling som bör beaktas vid behandlingen av denna proposition. Propositionen hänför sig inte till budgetpropositionen.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Tillståndsplikt

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Kravet på myndighetstillstånd för att utöva ett arbete, ett yrke eller en näring innebär en inskränkning i den i 18 § 1 mom. i grundlagen garanterade näringsfriheten. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis ansett att grundlagen utgår från att näringsfrihet ska råda, men att tillstånd i undantagsfall kan krävas för näringsverksamhet (se exempelvis GrUU 13/2014 rd, s. 2). En reglering där näringsverksamhet blir beroende av tillstånd måste ske genom lag, och lagen måste också uppfylla övriga allmänna krav på en lag som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna. Inskränkningar i näringsfriheten ska vara exakta och noggrant avgränsade, och dessutom ska omfattningen av och förutsättningarna för dem framgå av lagen. Dessutom ska myndighetens befogenhet att förena tillstånd med villkor grunda sig på exakta bestämmelser i lag (se exempelvis GrUU 13/2014 rd, s. 2–3 och GrUU 69/2014 rd, s. 2).

Kontrollen av export av produkter med dubbla användningsområden bygger på att export av vissa produkter med dubbla användningsområden från EU-området eller annan verksamhet relaterad till produkter med dubbla användningsområden, såsom förmedling eller transitering, är tillståndspliktig. Bestämmelser om tillståndsplikt finns huvudsakligen i förordningen om exportkontroll och till denna del behövs inga nationella bestämmelser om tillståndsplikt. I förordningen om exportkontroll lämnas emellertid medlemsstaterna till vissa delar handlingsutrymme att utvidga tillståndskraven nationellt. Det föreslås att detta handlingsutrymme till vissa delar ska utnyttjas i bestämmelserna i 6 § i den föreslagna lagen. Det är fråga om så kallade catch all-tillståndskrav, dvs. den behöriga myndighetens möjlighet att införa tillståndskrav för en specifik enskild export eller annan åtgärd, om villkoren i förordningen om exportkontroll eller den nationella lagstiftningen uppfylls. Det är således inte fråga om ett allmänt tillståndskrav för att utöva en bestämd näring, utan ett tillstånd som krävs i enskilda fall när vissa kriterier som föreskrivs i lagen uppfylls.

Villkoren för att införa tillståndskrav hänför sig i de föreslagna bestämmelserna för det första till de användningsändamål som föreskrivs i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll, såsom användning i samband med kemiska eller biologiska vapen eller kärnvapen eller andra kärnladdningar, eller för militär slutanvändning i ett land som är föremål för ett vapenembargo, eller för användning som delar eller komponenter till sådana militära produkter som förtecknas i den nationella militära förteckningen och som har exporterats från en medlemsstats territorium utan tillstånd eller i strid med ett tillstånd enligt den medlemsstatens nationella lagstiftning. Samtidigt kan tillståndskrav införas med stöd av de föreslagna bestämmelserna, om produkten är, eller kan vara, avsedd för användning som äventyrar den allmänna säkerheten, Finlands nationella säkerhet eller de mänskliga rättigheterna.

Begreppet allmän säkerhet har förklarats exempelvis i regeringens proposition om revidering av utlänningslagen (RP 28/2003 rd, s. 41), enligt vilken till allmän ordning och säkerhet hänförs all sådan verksamhet som strävar efter att garantera samhällsmedborgarna en trygg och trivsam livs- och närmiljö, bekämpa och utreda brott och rättskränkningar samt förebygga och eliminera störningar. I regeringens proposition om ändring av 10 § i Finlands grundlag (RP 198/2017, s. 36) förstås med nationell säkerhet ett yttre hot om våld som omedelbart eller indirekt riktas mot den kollektiva säkerheten hos människorna. Enligt grundlagsutskottet avses med hot mot den nationella säkerheten verksamhet som hotar den demokratiska stats- och samhällsordningen, grundläggande samhällsfunktioner, ett stort antal människors liv eller hälsa eller internationell fred och säkerhet (GrUB 4/2018 rd). Tillståndskrav i anslutning till överföring inom unionen kan i sin tur införas när övriga villkor uppfylls endast om det i Finland krävs tillstånd för exporten av produkten till slutdestinationen, vilket i praktiken innebär tillämpning av samma villkor. För införande av tillståndskrav föreligger således i varje enskilt fall ovan beskrivna orsak och därmed också ett godtagbart skäl med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna. Det föreslås att lagen ska innehålla så noggrant avgränsade bestämmelser om villkoren för införande av tillståndskrav som möjligt, så att uppnåendet av målen i förordningen om exportkontroll samtidigt tryggas nationellt.

När myndigheterna inför tillståndskrav för en viss export eller annan åtgärd, är det fråga om ett förvaltningsbeslut som meddelas verksamhetsutövaren. Det är möjligt att söka ändring i beslutet i enlighet med lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Rätten att söka ändring i ett beslut som gäller tillståndsplikt ökar verksamhetsutövarens rättsskydd.

Dessutom föreslås det att det handlingsutrymme som medlemsstaterna har enligt artikel 9 i förordningen om exportkontroll utnyttjas i den nationella lagstiftningen genom att förutsätta exporttillstånd för export av produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen. I lagen föreslås bestämmelser om de produkter som förtecknas i den nationella kontrollförteckningen. Således är de inskränkningar i näringsfriheten som föreskrivs i lagen exakta och noggrant avgränsade, och dessutom framgår omfattningen av och förutsättningarna för inskränkning av lagen. Enligt förslaget ska produkter som hänför sig till kvantteknologi, teknik för tillverkning av avancerade halvledare samt materialteknisk utrustning och teknik tas upp i den nationella kontrollförteckningen. Önskad användning av dessa produkter skulle ha betydande konsekvenser för den allmänna säkerheten i både Finland, Europeiska unionen och allierade länder. Genom att införa tillståndsplikt för export strävar man efter att förebygga dessa konsekvenser. Det finns således en godtagbar grund för inskränkning också med avseende på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna.

I de föreslagna bestämmelserna om tillståndsplikt har uppmärksamhet fästs vid att kravet på exakthet och noggrann avgränsning i fråga om paragraferna som begränsar näringsfriheten uppfylls och paragraferna har preciserats också med beaktande av målen och innehållet i förordningen om exportkontroll. De föreslagna bestämmelserna om tillståndsplikt kan anses

vara proportionerliga och godtagbara, och dessutom uppfyller lagstiftningen på ovan beskrivet sätt de allmänna kraven på en lag som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna.

12.2 Förstöring av varor

Den bestämmelse som ingår i 18 § i den föreslagna lagen enligt vilken utrikesministeriet kan bestämma att varor som transiteras ska förstöras, om det finns grundad anledning att misstänka att varorna i ursprungslandet används för ändamål enligt artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll, är relevant med tanke på tryggheten av egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen. I en situation där transitering förbjuds ska varorna i första hand returneras till ursprungslandet och ministeriet kan bestämma att de ska förstöras endast, om det finns grundad anledning att misstänka att varorna används för användningsändamål enligt artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak nuläget, men det användningsändamål som anges i bestämmelsen utvidgas att vid sidan av enbart användning i samband med massförstörelsevapen också omfatta militär slutanvändning i ett land som är föremål för ett vapenembargo samt användning som delar av militära produkter som har exporterats utan tillstånd. Motsvarande utvidgning har i och med förordningen om exportkontroll också tillämpats på flera andra bestämmelser i förordningen om exportkontroll.

Grundlagsutskottet har bedömt föreläggandet om förstöring i förhållande till egendomsskyddet enligt grundlagen exempelvis i sitt utlåtande GrUU 37/2005 rd. I det aktuella ärendet som gällde livsmedelslagen ansågs bestämmelsen om förstöring vara ändamålsenlig för det första eftersom bestämmelsen grundade sig på orsaker som var godtagbara och tungt vägande med avseende på skyddet för befolkningens hälsa. Det spelade också in att det är fråga om egendom som har förlorat sitt förmögenhetsvärde på grund av att den inte kan användas för sitt ursprungliga ändamål. Med avseende på proportionalitetsprincipen var det väsentligt att omhändertagande av ett livsmedel var en sista utväg för att motverka en omedelbar hälsofara. När egendom omhändertas är det dessutom viktigt att det görs utan att kvaliteten påverkas. I samband med ett beslut om att ett livsmedel inte får användas och måste förstöras är det viktigt att myndigheten försöker minimera den ekonomiska förlusten för ägaren. Med beaktande av dessa omständigheter ansågs de föreslagna bestämmelserna inte vara problematiska med tanke på grundlagen.

Liksom det bedömdes i fråga om 7 b § i den gällande lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning när den stiftades, grundar sig den föreslagna bestämmelsen om förstöring på ett starkt och tvingande allmänt intresse. Det är viktigt att man kan förhindra verksamhet i samband med utveckling eller användning av massförstörelsevapen samt i bestämmelserna noggrant avgränsad oönskad militär slutanvändning som sker via Finland eller genom förmedling av finska medborgare. I fråga om de föreslagna bestämmelsernas proportionalitet är det också av betydelse att varorna i situationer som gäller förbud mot transitering i första hand ska returneras till ursprungslandet och först i sista hand förstöras, om det finns grundad anledning att misstänka ovan beskrivna användning. De föreslagna bestämmelserna medför således inte problem med tanke på grundlagen.

12.3 Rätten att få information och utlämnande av sekretessbelagd information

De föreslagna bestämmelserna om utlämnande av sekretessbelagd information i 13 § samt de föreslagna bestämmelserna om myndigheternas rätt att få information i 15 § är relevanta med avseende på skyddet för privatlivet som tryggas genom grundlagen och skyddet för personuppgifter. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen som berör skyddet för privatlivet utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Det föreskrivs också om skydd för personuppgifter i artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

I artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna tryggas skyddet för privatlivet och i artikel 8 tryggas skyddet för personuppgifter. Enligt artikel 52.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan om de grundläggande rättigheterna vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. I artikel 52.3 i stadgan anges att i den mån som stadgan omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. I dessa avseenden definierar EU-domstolens domar det centrala innehållet i skyddet för privatlivet och personuppgifter. Likaså har artikel 8 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i Europadomstolens rättspraxis ansetts omfatta även skyddet för personuppgifter.

Inskränkningar i skyddet för privatlivet ska i det aktuella lagstiftningssammanhanget bedömas utifrån de allmänna villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (t.ex. GrUU 42/2016 rd, s. 2–3). Det har varit relevantt enligt utskottets etablerade praxis begränsas lagstiftarens handlingsutrymme vid utfärdandet av bestämmelser om behandling av personuppgifter särskilt av att skyddet för personuppgifter delvis omfattas av skyddet för privatlivet som tryggas i samma moment i grundlagens 10 §. Lagstiftaren bör tillgodose denna rätt på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till de samlade grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet har därför ansett att särskilt tillåtande av behandling av känsliga uppgifter berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter (GrUU 37/2013 rd, s. 2), vilket inneburit att exempelvis inrättandet av register med sådana uppgifter måste bedömas mot villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt lagstiftningens acceptabilitet och proportionalitet (GrUU 29/2016 rd, 4–5).

När personuppgifter som berör en identifierad eller identifierbar fysisk person behandlas i samband med en befogenhet som berör rätt att få information, ska behandlingen överensstämja med principerna om behandling av personuppgifter, och det bör ses till att de registrerades rättigheter fullgörs i enlighet med den allmänna dataskyddsförordningen (EU) 2016/679 och dataskyddslagen (1050/2018). Även om det vid exportkontroll i regel inte finns behov att behandla personuppgifter, kan det i vissa situationer vara behövt att behandla exempelvis en fysisk persons eller någon annan verksamhetsutövers namn- och adressuppgifter när de verkar som exportörer.

EU:s allmänna dataskyddsförordning är en rättsakt, som till alla delar är bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. I EU-domstolens etablerade rättspraxis har unionslagstiftningen företräde framför nationell rätt i överensstämmelse med de villkor som fastställts i denna rättspraxis (se t.ex. GrUU 1/2018 rd). Grundlagsutskottet har också konstaterat att det inte ingår i grundlagsutskottets konstitutionella uppdrag att bedöma regleringen av den nationella verkställigheten med avseende på den materiella EU-rätten (se t.ex. GrUU 31/2017 rd, s. 4). Grundlagsutskottet har dock kommenterat förhållandet mellan unionens lagstiftning och den nationella lagstiftningen. Utskottet har i sin tolkningspraxis ansett det vara viktigt att det, i den mån som Europeiska unionens lagstiftning kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan, tas hänsyn till de krav som följer av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (se GrUU 25/2005 rd). Utskottet har därför framhållit att det i regeringens propositioner finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 26/2017 rd, s. 42, GrUU 2/2017 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s. 4).

Grundlagsutskottet har i ett utlåtande om lagstiftning som kompletterar dataskyddsförordningen sett det som motiverat att justera sin tidigare ståndpunkt till lagstiftningen om skyddet för personuppgifter på vissa punkter. Utskottet anser att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, överlag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Korrekt tolkade och tillämpade motsvarar bestämmelserna i dataskyddsförordningen enligt utskottets uppfattning också den nivå på skyddet för personuppgifter som bestäms utifrån den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Således är det inte längre av konstitutionella skäl nödvändigt att speciallagstiftningen inom dataskyddsförordningens tillämpningsområde heltäckande och detaljerat föreskriver om behandling av personuppgifter. Enligt grundlagsutskottet bör skyddet för personuppgifter härefter i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nya nationella allmänna lagstiftningen. (GrUU 14/2018 rd, s. 4) Grundlagsutskottet anser också att vi med tanke på tydligheten bör förhålla oss restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger. Grundlagsutskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter. (GrUU 14/2018 rd, s. 5)

I 13 och 15 § i lagförslaget utfärdas nationella specialbestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen. Specialbestämmelserna grundar sig på det nationella handlingsutrymme som ingår artikel 6 i dataskyddsförordningen. Inom ramen för det handlingsutrymme som artikel 6 i dataskyddsförordningen möjliggör kan man i den nationella lagstiftningen utfärda närmare bestämmelser om exempelvis de enheter till vilka personuppgifter får lämnas ut och de ändamål för vilka personuppgifter får lämnas ut. Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen ska en medlemsstats lagstiftning uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell i förhållande till det legitima mål som eftersträvas. Behandling och utlämnande av personuppgifter enligt 13 och 15 § i lagförslaget grundar sig på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, dvs. den personuppgiftsansvariges rättsliga förpliktelse. Myndigheternas rätt att få information av verksamhetsutövaren eller andra myndigheter är av central betydelse i exportkontrollmyndighetens verksamhet och en effektiv exportkontroll förutsätter att myndigheterna har i lag tryggad rätt till information som är nödvändig för skötseln av sina uppgifter. Inom exportkontroll finns det inte behov av att behandla information som hör till särskilda kategorier av personuppgifter eller konstitutionellt känsliga uppgifter, och de föreslagna bestämmelserna ger inte rätt till behandling av särskilda kategorier av personuppgifter. I fråga om övriga föreslagna bestämmelser tillämpas på behandlingen av personuppgifter den allmänna dataskyddsförordningen och den kompletterande nationella dataskyddslagen samt förordningen om exportkontroll.

Grundlagsutskottet har dessutom bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och lämna ut uppgifter trots sekretess utifrån skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter har enligt utskottet kunnat gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 5, och de utlåtanden som nämns

där). De föreslagna bestämmelserna om utlämnande av sekretessbelagd information och rätten att få information i 13–15 § i lagen har formulerats på så sätt att utlämnandet av information och rätten att få information är kopplad till att informationen är nödvändig för ett visst syfte. Enligt 13 § 1 och 2 mom. ska informationen vara nödvändig för skötseln av en uppgift enligt denna lag eller förordningen om exportkontroll. Kriteriet i 3 mom. är något mer omfattande, eftersom det omfattar information som är nödvändig för skötseln av en uppgift som gäller kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Bestämmelser om en sådan uppgift kan finnas också annanstans i lag, men den uppgiften ska hänföra sig till kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Enligt den föreslagna 14 § har utlämnandet av information kopplats till att det är nödvändigt för genomförandet av internationellt exportkontrollsamarbete. I fråga om den föreslagna paragrafen har innehållet avgränsats och förtecknas uttömmande i lagen, eftersom den information som kan lämnas ut endast kan vara i 13 § 1–5 punkten avsedda andra uppgifter än personuppgifter. Enligt den föreslagna 15 § är rätten att få information kopplad till att informationen är nödvändig för skötseln av en uppgift enligt denna lag eller förordningen om exportkontroll. I de föreslagna bestämmelserna har sålunda i enlighet med grundlagsutskottets etablerade praxis kravet på att informationen ska vara nödvändig för ett visst syfte beaktats. Den föreslagna regleringen bedöms således vara en nödvändig och proportionell åtgärd för att målen för propositionen ska kunna uppnås.

12.4 Exportkontrolldelegationen

I 119 § i grundlagen föreskrivs det om statsförvaltningen och utövning av offentlig makt. Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. I 20 § i den föreslagna lagen föreskrivs det om exportkontrolldelegationens verksamhet. Exportkontrolldelegationen har till uppgift att främja myndighetssamarbetet vad gäller exportkontroll samt kontakterna med näringslivet, varför exportkontrolldelegationens uppgifter inte omfattar utövning av offentlig makt. Således finns det inte skäl att precisera de allmänna grunderna för exportkontrolldelegationen genom lag.

12.5 Straffbestämmelser

I 8 § i grundlagen föreskrivs det om den straffrättsliga legalitetsprincipen. Enligt paragrafen får ingen betraktas som skyldig till ett brott eller dömas till straff på grund av en handling som inte enligt lag var straffbar när den utfördes. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks. Den straffrättsliga legalitetsprincipen inbegriper ett särskilt krav på exakthet i lag. Enligt den ska brottsrekvisitet för varje brott anges tillräckligt exakt i lagen för att det utifrån lagens lydelse ska gå att sluta sig till om en gärning eller försummelse är straffbar (se GrUU 20/2018 rd, GrUU 37/2016 rd, GrUU 3/2015 rd, GrUU 56/2014 rd).

Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis bör straffbestämmelserna uppfylla de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Kravet på proportionalitet förutsätter en avvägning av om en kriminalisering är nödvändig för att skydda det bakomliggande rättsobjektet och huruvida straffpåföljdens stränghet står i rätt proportion till gärningens klanderbarhet (GrUU 56/2014, s. 3). Eftersom straffrätten till sin karaktär ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna bör den tillämpas som det sista möjliga alternativet (ultima ratio-principen). Det bör göras en avvägning av om samma syfte kan nås på något annat sätt som innebär ett mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna än kriminalisering (se GrUU 48/2017 rd, s. 7, GrUU 23/1997 rd, s. 2) och om det finns ett vägande samhälleligt

behov av en kriminalisering och en grund som är godtagbar inom systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 9/2016 rd, s. 2, GrUU 23/1997 rd, s. 2).

Bestämmelserna om sanktioner i artikel 25 i förordningen om exportkontroll förutsätter att medlemsländerna fastställer effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner vid överträdelse av bestämmelserna i förordningen och av de bestämmelser som antas för dess tillämpning. I den gällande lagstiftningen har bestämmelserna om påföljder tillämpats genom bestämmelserna i 46 kap. 1–3 § i strafflagen om regleringsbrott samt dess lindriga och grova gärningsform samt genom bestämmelsen i 12 § om försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbel användning. Rekviritet för regleringsbrott innehåller ingen närmare beskrivning av sättet att begå brottet. I de föreslagna ändringarna i straffbestämmelserna har syftet varit att beakta framför allt kraven på proportionalitet i fråga om straffrättsliga straff och bestämmelsernas nödvändighet med avseende på proportionalitetsprincipen. Det innebär att det i ändringsförslagen inte föreslagits att överträdelse av förpliktelser som betjänar främst administrativa intressen såsom rapporteringsskyldighet och vissa förpliktelser som gäller uppgiftsskyldighet ska vara straffrättsligt straffbara. Enligt ändringsförslaget som gäller 46 kap. 1 § 8 punkten i strafflagen om regleringsbrott innehåller rekviritet allmänna beskrivningar av sätten att begå brott. I ändringsförslagen som gäller paragrafen om regleringsbrott har den straffrättsliga legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen och grundlagsutskottets villkor för straffbestämmelser beaktats på så sätt att det i paragrafen om regleringsbrott anges alla de paragrafer i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden och förordningen om exportkontroll i fråga om vilka det finns skäl att föreskriva att brott mot dem är straffbart. I paragrafen om regleringsbrott i den gällande lagstiftningen ingår inte exakta beskrivningar av sättet att begå regleringsbrott. Syftet med de ändringar som föreslås i detta sammanhang är att mer omfattande uppfylla kravet på exakthet och noggrann avgränsning som krävs i fråga om straffrättslig reglering.

Avsikten med bestämmelserna om exportkontroll är bland annat att säkerställa att internationella åtaganden och ansvar som gäller icke-spridning, regional fred, säkerhet och stabilitet samt respekt för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt iaktas. Syftet med exportkontrollen är att förhindra användning av produkter med dubbla användningsområden i samband med massförstörelsevapen, oönskad militär användning eller i övrigt användning i strid med Finlands och mer omfattande EU:s intressen och mål, vilket också inbegriper beaktandet av människorättsaspekter. Det centrala elementet i lagstiftningen om exportkontroll är att det krävs tillstånd för export av vissa produkter. Tillståndskraven gäller under vissa förutsättningar också exempelvis förmedling och transitering av produkter. Om tillståndskraven inte följs, undergrävs hela ordningen för exportkontroll. Efterlevnaden av tillståndskraven övervakas, men enbart kontroll utan påföljder vid försummelse av tillståndskrav är inte tillräckligt för att effektivt förebygga otillåten export av tillståndspliktiga produkter. Kontrollen är riskbaserad och inte heltäckande och det är inte möjligt att genomföra kontroll av varje exporttransaktion eller annan affärstransaktion. Därför är det nödvändigt att försummelse av centrala skyldigheter enligt lagstiftningen om exportkontroll medför ett straffrättsligt straff. I de ändringar som föreslås i detta sammanhang har i straffbestämmelserna särskilt beaktats sådana gärningar som medför betydande skada eller fara i samband med massförstörelsevapen eller militär användning. Utöver skyldigheterna som gäller tillståndsplikt har exportkontrolllagstiftningens effektivitet säkerställts i den föreslagna 12 § exempelvis genom vissa underrättelseskyldigheter. Dessa skyldigheter är viktiga för att säkerställa en effektiv exportkontroll och därför är det nödvändigt att också de omfattas av straffbestämmelserna.

De i detta sammanhang föreslagna ändringarna i straffbestämmelserna är i huvudsak tekniska, men innehåller i praktiken vissa utvidgningar av det kriminaliserade området. Liksom det

beskrivs mer ingående i avsnitt 7.2 i specialmotiveringen behövs ändringen av paragrafen om regleringsbrott, eftersom den lag som det hänvisas till i punkt 8 i den gällande paragrafen i detta sammanhang är avsedd att upphävas och bestämmelserna i den lagen i fortsättningen ingår både i den nya lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden och i förordningen om exportkontroll. Eftersom det är behövt att i huvudsak bevara nuläget i fråga om straffbestämmelsen, behöver regleringsbrott i fortsättningen gälla brott mot både i ovannämnda lag och i förordningen om exportkontroll föreskrivna eller med stöd av dem meddelade regleringsföreskrifter. Samtidigt har straffbara gärningar i ändringsförslagen bättre än i nuläget avgränsats till att gälla brott mot sådana skyldigheter som det föreskrivs om i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden eller förordningen om exportkontroll och med stöd av dem meddelade regleringsföreskrifter som till sin natur är allvarliga och centrala med tanke på tillämpningen av exportkontroll. I praktiken innebär det också vissa utvidgningar av tillämpningsområdet för regleringsbrott. Dessa utvidgningar beskrivs mer ingående i specialmotiveringen. Också de skyldigheter som regleringsbrott utvidgas till att omfatta, är centrala för att målen för exportkontroll ska nås och det är motiverat att i fortsättningen också de omfattas av tillämpningsområdet för regleringsbrott. Enligt begränsningsbestämmelsen i 46 kap. 15 § i strafflagen uppfyller smärre försummelser av deklareringskyldigheten eller uppgiftsskyldigheten eller andra mindre överträdelse av förfarandebestämmelser emellertid inte rekvisitet för regleringsbrott.

Ändringarna i 46 kap. 12 § i strafflagen är i huvudsak tekniska och omfattningen av kriminaliseringen motsvarar i det närmaste nuläget, men är trots det något mer omfattande. Ändringen beskrivs mer ingående i specialmotiveringen. Syftet med ändringsförslagen är att lindra straffbarheten vid sådana försummelser som gäller underrättelseskyldighet och om vilka bestämmelser också kan ingå i paragrafen om regleringsbrott. Genom ändringarna säkerställs kravet på proportionalitet och ultima ratio-principen som förutsätts i fråga om straffbestämmelser. Ändringen innebär emellertid ingen betydande utvidgning av det kriminaliserade området. Paragrafen innehåller på samma sätt som i nuläget också en beskrivning av den gärning som är straffbar. Det är fråga om underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldigheten för exportörer, tillhandahållare av tekniskt bistånd eller förmedlare.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom förordningen om exportkontroll innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om skyldigheter, befogenheter och förfaranden som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, nedan *förordningen om exportkontroll*.

2 §

Definitioner

Definitionerna i artikel 2 i förordningen om exportkontroll tillämpas vid tillämpningen av denna lag.

I denna lag avses dessutom med

- 1) *unionens kontrollförteckning* den förteckning som finns i bilaga I till förordningen om exportkontroll,
- 2) *den som transiterar* en fysisk eller juridisk person för vilken det kan beslutas om ett i artikel 7.2 i förordningen om exportkontroll avsett tillståndskrav som gäller transitering,
- 3) *verksamhetsutövare* exportörer, förmedlare, tillhandahållare av tekniskt bistånd, de som transiterar samt sådana fysiska eller juridiska personer som överför produkter med dubbla användningsområden inom Europeiska unionen.

3 §

Förhållande till annan lagstiftning

Om det i någon annan lag finns bestämmelser om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden som avviker från denna lag ska de tillämpas i stället för denna lag.

Bestämmelser om kontroll av och kontrollförfarandet för export, överföring, förmedling och transitering av försvarsmateriel finns i lagen om export av försvarsmateriel (282/2012).

Bestämmelser om kontroll av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler finns i skjutvapenlagen (1/1998).

Bestämmelser om kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av kärnteknikprodukter och om kontrollförfarandet finns i kärnenergilagen (990/1987).

4 §

Myndigheter

Utrikesministeriet är den behöriga myndighet som avses i förordningen om exportkontroll och behörig myndighet enligt denna lag.

Tullen övervakar export, transitering och överföring av produkter med dubbla användningsområden samt tillhandahållandet av förmedlingstjänster och tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden.

2 kap.

Tillstånd och verksamhetsutövares skyldigheter

5 §

Nationella underrättelseskyldigheter

Utöver vad som föreskrivs i artikel 4.2 i förordningen om exportkontroll ska exportören underrätta utrikesministeriet, om den har anledning att misstänka att produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning och som är föremål för export helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1 i den förordningen.

Utöver vad som föreskrivs i artikel 6.2 i förordningen om exportkontroll ska förmedlaren underrätta utrikesministeriet, om den har anledning att misstänka att produkter med dubbla användningsområden som är föremål för förmedlingstjänster är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1 i den förordningen.

6 §

Nationella tillståndskrav och förbud mot transitering

Utöver vad som föreskrivs i artikel 6.1 i förordningen om exportkontroll krävs det tillstånd för tillhandahållande av förmedlingstjänster för de produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning, om förmedlaren har informerats av utrikesministeriet om att produkterna i fråga helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som anges i artikel 4.1 i den förordningen.

Utöver vad som föreskrivs i artikel 7.1 och 7.2 i förordningen om exportkontroll förbjuder utrikesministeriet transitering av de produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning, om produkterna befinner sig i Finland och de helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för någon av de användningar som avses i artikel 4.1 i den förordningen. Bestämmelser om förfaranden som gäller tillståndsplikt och förbud mot transitering finns i 4 kap. i denna lag.

Utöver vad som föreskrivs i artikel 11.1 i förordningen om exportkontroll beslutar utrikesministeriet att överföring av produkter med dubbla användningsområden från Finland till en annan medlemsstat i Europeiska unionen är tillståndspliktig, om villkoren i artikel 11.2 i den förordningen uppfylls.

Utrikesministeriet beslutar att export av de produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning är tillståndspliktig, om produkterna helt eller

delvis är, eller kan vara, avsedda för användning som avsevärt äventyrar den allmänna säkerheten eller Finlands nationella säkerhet.

7 §

Nationell kontrollförteckning

Utöver vad som föreskrivs i artikel 3 i förordningen om exportkontroll krävs det exporttillstånd för export från Finland till en destination utanför Europeiska unionens tullområde av de produkter med dubbla användningsområden som avses i bilagan till denna lag. Med avvikelse från vad som föreskrivs i artikel 12.2 i förordningen om exportkontroll är utrikesministeriet tillståndsmyndighet. På beviljandet av tillstånd tillämpas denna lag och förordningen om exportkontroll, med undantag för artikel 12.2 första och andra stycket, artikel 14 och artikel 21.4.

8 §

Nationellt generellt exporttillstånd

Utrikesministeriet beviljar nationella generella exporttillstånd som avses i artikel 12 i förordningen om exportkontroll.

Ett nationellt generellt exporttillstånd delges genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen (434/2003).

9 §

Rapportering, register och förteckningar samt internt efterlevnadsprogram

Exportörer som beviljats globalt exporttillstånd ska årligen till utrikesministeriet rapportera om användningen av det globala exporttillståndet.

Närmare bestämmelser om innehållet i en rapport som avses i 1 mom., innehållet i ett internt efterlevnadsprogram som avses i artikel 2.21 i förordningen om exportkontroll, innehållet i ett register eller en förteckning som avses i artikel 27 i den förordningen samt innehållet i underrättelser och rapporter som gäller användningen av unionens generella exporttillstånd som avses i bilaga II till den förordningen får utfärdas genom förordning av utrikesministeriet.

10 §

Tillståndsprövning

Utöver vad som föreskrivs i artikel 15 i förordningen om exportkontroll ska utrikesministeriet vid tillståndsprövningen beakta följande:

1) säkerställande av en obehindrad tillgång till sådana utländska produkter som omfattas av strategisk exportkontroll eller iakttagande av de villkor som gäller tillgången till dessa produkter,

2) begränsningar av eller förbud mot återexport av en vara eller tjänst.

Utrikesministeriet kan när det beviljar tillstånd förena tillståndet med villkor för att förhindra att en tillståndspliktig produkt används för något annat ändamål än det som avses i tillståndet.

11 §

Förhandsbesked om produkter med dubbla användningsområden

Utrikesministeriet meddelar på ansökan verksamhetsutövare genom sitt beslut förhandsbesked om huruvida exporten, tillhandahållandet av förmedlingstjänster eller tekniskt bistånd, transiteringen eller överföringen inom unionen uppfyller de i förordningen om exportkontroll och denna lag avsedda villkoren för beviljande av tillstånd.

Ett positivt förhandsbesked är bindande för utrikesministeriet och gäller för viss tid på högst ett år. Ett positivt förhandsbesked är inte bindande för utrikesministeriet, om det sker en väsentlig förändring i omständigheterna som påverkar den utrikes- och säkerhetspolitiska bedömningen efter det att beskedet har getts eller om sökanden har gett utrikesministeriet osann, väsentligen bristfällig eller vilseledande information.

12 §

Förfrågan om huruvida en produkt omfattas av exportkontroll

Utrikesministeriet meddelar på ansökan verksamhetsutövaren beslut om huruvida den produkt som specificeras i ansökan är en produkt med dubbla användningsområden enligt unionens kontrollförteckning eller den nationella kontrollförteckningen.

3 kap.

Befogenheter vid tillståndsprovning och kontroll

13 §

Utlämnande av information mellan myndigheter

Utrikesministeriet och Tullen har trots sekretessbestämmelserna rätt att till varandra lämna ut för skötseln av en uppgift enligt denna lag eller förordningen om exportkontroll nödvändig information om

- 1) verksamhetsutövare,
- 2) exporttransaktioner och andra transaktioner som omfattas av exportkontroll,
- 3) ansökningar och beslut som gäller exportkontroll,
- 4) produkter,
- 5) mottagare, slutanvändning och slutanvändare av produkter med dubbla användningsområden,
- 6) andra än i 1–5 punkten avsedda omständigheter som gäller kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden.

Skatteförvaltningen, försvarsministeriet, Försvarsmakten, Polisstyrelsen, skyddspolisen, centralkriminalpolisen, Migrationsverket, Gränsbevakningsväsendet, arbets- och näringsministeriet samt Strålsäkerhetscentralen har trots sekretessbestämmelserna rätt att till utrikesministeriet och Tullen lämna ut sådan i 1 mom. avsedd information som är nödvändig för skötseln av en uppgift enligt denna lag eller förordningen om exportkontroll.

Utrikesministeriet och Tullen har trots sekretessbestämmelserna rätt att till de myndigheter som avses i 2 mom. lämna ut sådan information som är nödvändig för skötseln av en uppgift som gäller kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden.

14 §

Utlämnande av sekretessbelagd information till utländska myndigheter och internationella organ

Utöver vad som föreskrivs i förordningen om exportkontroll och i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) får utrikesministeriet trots sekretessbestämmelserna till utländska myndigheter eller internationella organ lämna ut i 13 § 1 mom. 1–5 punkten i denna lag avsedd annan information än personuppgifter, om det är nödvändigt för att genomföra internationellt exportkontrollsamarbete, och utlämnandet av informationen inte strider mot nationella intressen.

15 §

Rätt att få information av verksamhetsutövare

Utrikesministeriet och Tullen har rätt att av verksamhetsutövare och andra fysiska eller juridiska personer som har samband med den verksamhet som är föremål för kontroll få sådan information som är nödvändig för skötseln av en uppgift enligt denna lag eller förordningen om exportkontroll.

Verksamhetsutövare och andra fysiska eller juridiska personer som har samband med den verksamhet som är föremål för kontroll är skyldiga att lämna sådan information som avses i 1 mom.

16 §

Tullens befogenheter

Bestämmelser om Tullens befogenheter finns i tullagen (304/2016). Vid övervakning enligt 4 § 2 mom. i denna lag betraktas som en vara som avses i tullagen också en produkt med dubbla användningsområden enligt förordningen om exportkontroll och denna lag.

4 kap.

Transitering

17 §

Omhändertagande av varor som transiteras och beslutsfattande om transitering

Tullen ska omhänderta produkter med dubbla användningsområden som transiteras, om den har grundad anledning att misstänka att de produkter med dubbla användningsområden som transiteras helt eller delvis är, eller kan vara, avsedda för användning som avses i artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll.

Tullen ska meddela omhändertagandet till den som transiterar och överföra ärendet som gäller transitering till utrikesministeriet för behandling och avgörande. Utrikesministeriet beslutar huruvida transiteringen ska förbjudas med stöd av artikel 7.1 i förordningen om exportkontroll eller 6 § 2 mom. i denna lag eller om det för transiteringen ska införas tillståndskrav i enlighet med artikel 7.2 i förordningen om exportkontroll. Om det införs tillståndskrav för transiteringen,

ska utrikesministeriet meddela den som transiterar om detta och den som transiterar har 90 dagar på sig att ansöka om tillstånd hos utrikesministeriet.

Om utrikesministeriet beslutar att tillstånd för transitering inte beviljas, anses transiteringen vara förbjuden i enlighet med artikel 7.1 i förordningen om exportkontroll.

18 §

Returnering eller förstöring av varor som transiteras

Om utrikesministeriet beslutar att transitering inte förbjuds eller beviljar tillstånd för transitering, ska Tullen returnera de omhändertagna varorna till den som transiterar.

Om utrikesministeriet förbjuder transitering eller beslutar att tillstånd inte beviljas för transitering, ska ministeriet bestämma att varorna ska returneras till ursprungslandet. Om det dock finns grundad anledning att misstänka att varorna i ursprungslandet används för ändamål enligt artikel 4.1 i förordningen om exportkontroll, ska utrikesministeriet bestämma att varorna ska förstöras av Tullen.

19 §

Ersättningskyldighet

Den som transiterar svarar under tillstånds- och ändringssökandeförfarandet för förvaringskostnaderna för varorna som transiteras och för de kostnader som orsakas av returneringen av varorna till ursprungslandet eller av deras förstöring. Den som transiterar svarar dock inte för de nämnda kostnaderna för förstöring, om varorna har förstörts innan beslutet om förstöring har vunnit laga kraft och en domstol med anledning av ändringssökande har fattat ett lagakraftvunnet beslut om att det inte fanns förutsättningar för förstöringen.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

20 §

Exportkontrolldelegationen

I anslutning till utrikesministeriet finns en exportkontrolldelegation som tillsätts av statsrådet. Exportkontrolldelegationen har till uppgift att främja myndighetssamarbetet vad gäller exportkontroll samt kontakterna med näringslivet.

Närmare bestämmelser om exportkontrolldelegationens uppgifter, sammansättning och tillsättande utfärdas genom förordning av statsrådet.

21 §

Vite

Utrikesministeriet eller Tullen kan förena ett föreläggande som gäller den i 15 § 2 mom. avsedda informationsskyldigheten med vite.

Utrikesministeriet kan förena ett föreläggande som gäller den i 9 § 1 mom. avsedda rapporteringsskyldigheten med vite.

Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

22 §

Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Ett beslut som avses i artikel 16.1 i förordningen om exportkontroll samt ett beslut som avses i artikel 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 7.2, 8.1 eller 10.1 i förordningen om exportkontroll eller i 6 § i denna lag och som gäller verksamhetsutövaren ska iakttas trots ändringssökande, om inte den myndighet där ändring söktes bestämmer något annat.

Om i 18 § 2 mom. avsedda varor som transiteras till sina egenskaper är farliga, får utrikesministeriet samtidigt bestämma att beslutet om förstöring ska verkställas genast trots ändringssökande.

23 §

Hänvisning till strafflagen

Bestämmelser om straff för regleringsbrott finns i 46 kap. 1–3 § i strafflagen (39/1889) och bestämmelser om straff för försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbla användningsområden i 46 kap. 12 § i den lagen.

24 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996).

En hänvisning till den upphävda lagen någon annanstans i lag avser efter ikraftträdandet av denna lag en hänvisning till denna lag.

De ärenden som har blivit anhängiga före ikraftträdandet av denna lag handläggs i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. På ärenden som gäller exportkontrolldelegationen och som har blivit anhängiga före ikraftträdandet av denna lag tillämpas dock denna lag.

De tillstånd som beviljats med stöd av den lag som gällde vid ikraftträdandet av denna lag förblir i kraft och på dem tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Den exportkontrolldelegation som är verksam vid ikraftträdandet av denna lag fortsätter till utgången av sin mandatperiod som en delegation enligt denna lag

2.

Lag

om ändring av 46 kap. 1 och 12 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 46 kap. 1 § 1 mom. 8 punkten och 12 §, sådana de lyder, 1 § 1 mom. 8 punkten i lag 506/2015 och 12 § i lag 425/2009, och
fogas till 46 kap. 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 506/2015, en ny 8 a-punkt som följer:

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §

Regleringsbrott

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

-
- 8) lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (/), i dess
- a) 6 § 1 mom. om tillhandahållande av förmedlingstjänster,
 - b) 6 § 2 mom. om förbud mot transitering,
 - c) 6 § 3 mom. om överföring av produkter med dubbla användningsområden från Finland till en annan medlemsstat i Europeiska unionen,
 - d) 6 § 4 mom. om export av sådana produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning,
 - e) 7 § om sådana produkter med dubbla användningsområden som avses i bilagan till den lagen, eller
 - f) 10 § 2 mom. om villkor för tillstånd,
- 8 a) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, nedan *förordningen om exportkontroll*, i dess
- a) artikel 3.1 eller 4.1 om export av sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas eller inte förtecknas i bilaga I till den förordningen,
 - b) artikel 5.1 om export av cyberövervakningsprodukter som inte förtecknas i bilaga I till den förordningen,
 - c) artikel 6.1 eller 8.1 om tillhandahållande av förmedlingstjänster eller tekniskt bistånd för sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I till den förordningen,
 - d) artikel 7.1 eller 7.2 om förbud mot transitering av eller specifik transitering av sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I till den förordningen,
 - e) artikel 10.1 om sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i en annan medlemsstats nationella kontrollförteckning,
 - f) artikel 11.1 om överföring inom unionen av sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga IV till den förordningen, eller
 - g) artikel 12.7 om förbud mot användning av unionens generella exporttillstånd, eller

föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift, ska för *regleringsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

12 §

Försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbla användningsområden

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra uppgiftsskyldigheten för exportörer, tillhandahållare av tekniskt bistånd eller förmedlare enligt 5 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden eller artikel 4.2, 5.2, 6.2 eller 8.2 i förordningen om exportkontroll ska för *försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbla användningsområden* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 16 maj 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Utrikeshandels- och utvecklingsminister Ville Tavio

Bilaga

Nationell kontrollförteckning

På denna bilaga tillämpas de allmänna anmärkningar, akronymer och förkortningar samt definitioner som finns i del I i bilaga I till förordningen om exportkontroll (EU) 2021/821.

Grupperingen i bilagan och numreringen av kontrollobjekt följer uppställningen i bilaga I till förordningen om exportkontroll (EU) 2021/821.

Punkt 1

Kategori 0: Kärnmaterial, anläggningar och utrustning

Finns inte.

Punkt 2

Kategori 1: Särskilda material och därtill hörande utrustning

Finns inte.

Punkt 3

Kategori 2: Materialbearbetning

2A System, utrustning och komponenter

Finns inte.

2B Test-, inspektions- och produktionsutrustning

2B901 Följande utrustning för additiv tillverkning som är konstruerad för framställning av metaller eller legeringskomponenter och som har alla följande egenskaper, samt särskilt konstruerade komponenter till dessa:

a. Som har minst en av följande konsolideringskällor:

1. "Laser",
2. Elektronstråle, eller
3. Ljusbåge, och

b. Som har någon av följande kontrollerade processatmosfärer:

1. Inert gas, eller
2. Vakuum (tryck 100 Pa eller mindre), och

c. Som har någon av följande utrustning för 'övervakning under processens gång' i 'koaxiell konfiguration' eller 'paraxiell konfiguration':

1. Bildkamera som har sin maximala känslighet inom ett våglängdsområde som överstiger 380 nm men inte 14 000 nm,
2. Pyrometer som är konstruerad för att mäta temperaturer på över 1 273,15 K (1 000 °C), eller

3. Radiometer eller spektrometer som har sin maximala känslighet inom ett våglängdsområde som överstiger 380 nm men inte 3 000 nm, och

d. Ett sådant styrsystem för ett slutet system som är konstruerat för att ändra konsolideringskällans parametrar, byggsteg eller inställningar under byggperioden på grundval av återkoppling från den utrustning för 'övervakning under processens gång' som specificeras i avsnitt 2B901.c.

Teknisk anmärkning: Vid tillämpning av avsnitt 2B901

1. 'Övervakning under processens gång', som även kallas in situ-processövervakning, avser observation och mätning av processen för additiv tillverkning, inklusive elektromagnetisk strålning eller värmestrålning från smältbassängen.

2. 'Koaxiell konfiguration' som även kallas axel- eller diagonalkonfiguration, avser en eller flera sensorer som är installerade på en optisk väg som delas med "laser"-konsolideringskällan.

3. 'Paraxiell konfiguration' avser en eller flera sensorer som är fysiskt installerade på eller integrerade i en komponent i "laser"-, elektronstråls- eller ljusbågs-konsolideringskällan.

4. Både i 'koaxiell konfiguration' och 'paraxiell konfiguration' är sensorerna eller sensorernas synfält fäst vid konsolideringskällans rörliga referensram och synfältet rör sig längs samma avsökningslinjer som konsolideringskällan under hela byggprocessen.

2C Material

Finns inte.

2D Programvara

Finns inte.

2E Teknik

2E901 "Teknik" i enlighet med den allmänna anmärkningen rörande teknik för "utveckling" av den utrustning som specificeras i avsnitt 2B.

2E902 "Teknik" i enlighet med den allmänna anmärkningen rörande teknik för "produktion" av den utrustning som specificeras i avsnitt 2B.

2E903 "Teknik" som inte specificeras särskilt någon annanstans och som "utvecklar" eller "producerar" system för plätering som har alla följande egenskaper:

- a. Konstruerad för att skydda i avsnitt 1C007 i bilaga I till förordning (EU) 2021/821 specificerade keramiska "matris"- "komposit"-material mot korrosion, och
- b. Konstruerad för drift i temperaturer på över 1 373,15 K (1 100 °C).

Teknisk anmärkning: Vid tillämpning av avsnitt 2E903 ska 'systemen för plätering' bestå av ett eller flera materialskikt (till exempel bindlager, mellanskikt, skyddsbeläggning) som belägger substratet.

Punkt 4

Kategori 3: Elektronik

3A System, utrustning och komponenter

3A901 Elektroniska produkter enligt följande:

Anmärkning: Integrerade kretsar omfattar följande typer:

- "Monolitiska integrerade kretsar",
- "Integrerade hybridkretsar",
- "Integrerade multikretsar",
- "Integrerade kretsar av filmtyp", inklusive integrerade kretsar av typ kisel på safir,
- "Optiska integrerade kretsar",
- "Tredimensionella integrerade kretsar",
- "Monolitiska integrerade mikrovågskretsar" ("MMIC").

a. Integrerade komplementära metalloxidhalvledarkretsar (CMOS-kretsar) som inte specificeras i avsnitt 3A001.a.2 i bilaga I till förordning (EU) 2021/821 och som är konstruerade för drift i en temperatur på högst 4,5 K.

Teknisk anmärkning: Vid tillämpning av avsnitt 3A901.a används också termerna kryogen CMOS eller kryo-CMOS för integrerade CMOS-kretsar.

b. Parametriska signalförstärkare som har alla följande egenskaper:

1. Konstruerade för drift i en temperatur på mindre än 1 K (-272,15 °C),
2. Konstruerade för att fungera på alla frekvenser som är minst 2 GHz och högst 15 GHz, och
3. Brustalet är lägre (bättre) än 0,015 dB på alla frekvenser som är minst 2 GHz och högst 15 GHz i en temperatur på 1 K (-272,15 °C).

Anmärkning: Parametriska förstärkare omfattar parametriska förstärkare för vandringsvågor (traveling wave parametric amplifier, TWPA).

Teknisk anmärkning: Parametriska förstärkare kallas också kvantbegränsade förstärkare (quantum-limited amplifier, QLA).

c. Integrerade kretsar vars totala överföringshastighet i båda riktningar är minst 600 gigabyte per sekund (GB/s) vid alla ingångar och utgångar samt mellan integrerade kretsar, med undantag för flyktiga minnen, och som har eller kan programmeras med något av följande:

1. En eller flera digitala processorer som utför maskininstruktioner och vars 'totala prestanda' är minst 6 000,
2. En eller flera digitala 'primitiva beräkningsenheter', med undantag för de enheter som deltar i utförandet av

maskininstruktioner och som specificeras i avsnitt 3A901.c.1 och vars 'totala prestanda' är minst 6 000,
3. En eller flera analoga 'primitiva beräkningsenheter' vars 'totala prestanda' är minst 6 000, eller
4. Vilken som helst kombination av digitala processorer för integrerade kretsar och 'primitiva beräkningsenheter' där kombinationens sammanräknade 'totala prestanda' i avsnitt 3A901.c.1, 3A901.c.2 och 3A901.c.3 är minst 6 000.

Anmärkning: De integrerade kretsar som specificeras i avsnitt 3A901.c omfattar grafikprocessorer (GPU), tensorprocessorer (TPU), neuroprocessorer, minnesprocessorer, bildprocessorer, textprocessorer, hjälpprocessorer/acceleratorer, adaptiva processorer, fältprogrammerbara logiska kretsar (FPLD) och applikationsspecifika integrerade kretsar (ASIC).

Anmärkning: I fråga om 'digitala datorer' och 'elektroniska sammansättningar' som innehåller de integrerade kretsar som specificeras i avsnitt 3A901.c, se avsnitt 4A902 i denna bilaga.

Teknisk anmärkning: Vid tillämpning av avsnitt 3A901.c

1. 'Total prestanda' ('TPP') avser bitlängd per räkneoperation multiplicerad med den prestanda som uppmäts i tera-operationer (10^{12}) per sekund (TOPS) i alla processorer i den integrerade kretsen. Till exempel när den integrerade kretsen har två digitala processorer där båda processorernas effekt är 200 tera-operationer per sekund per 16 bit, är dess 'TPP' 6 400 (2 processorer \times 200 TOPS \times 16 bit = 6 400). I avsnitt 3A901.c.3 är 'TPP' för varje analog 'primitiv beräkningsenhet' prestandan uttryckt i tera-operationer per sekund multiplicerat med 8.

2. 'Primitiv beräkningsenhet' avser en enhet som innehåller noll eller flera modifierbara viktcoefficients där det finns en eller flera ingångar och en eller flera utgångar. Beräkningsenheten anses utföra $2N-1$ räkneoperationer alltid när en utgång uppdateras utifrån N ingångar, och varje sådan vikt i processorelementet som ska modifieras räknas som en utgång. Varje ingång, vikt och utgång kan vara en analog signalnivå eller ett skalärt digitalt värde som beskrivs med hjälp av en eller flera bitar. Sådana enheter är

- Artificiella neuron
- Multiplicera/ackumuleraenheter (MAC-enheter)
- Flyttalsenheter (FPU)
- Analoga multiplikatorenheter
- Processorer som använder memristorer, spinntronik eller magnonik
- Processorer som använder fotonik eller icke-linjär optik
- Processorer som använder analoga eller icke-flyktiga viktcoefficients i flera nivåer
- Processorer som använder flernivåminnen eller analoga minnen
- Pluralistiska enheter eller flernivåenheter
- Spikande (artificiella) neuron

3. Räkneoperationer som är väsentliga för beräkningen av TOPS är både beräkningar av skalära tal och skalära delar av kompositberäkningar, såsom

vektorberäkningar, matrisberäkningar och tensorberäkningar. Skalära beräkningar är heltalsoperationer, flyttalsoperationer (som ofta mäts som flyttalsoperationer per sekund, FLOPS), beräkningar av fixpunkter och bitoperationer.

4. TOPS-hastigheten är det högsta teoretiskt sett möjliga värdet när alla processorer körs samtidigt. TOPS-hastigheten och den sammanräknade överföringshastigheten i båda riktningar antas vara det högsta värde som tillverkaren anger för chipet i en manual eller broschyr.

5. Bitlängden för beräkningen är lika stor som den största bitlängden för någon av ingångarna eller utgångarna i samma beräkning. Om processorn är konstruerad för beräkningar som ger olika bitar \times TOPS-värden ska dessutom det högsta värdet för bitar \times TOPS användas.

6. TOPS-värdena för processorer som processar glesa och täta matriser är processvärdena för täta matriser (till exempel utan gleshet).

3A903 Kryogena kylsystem och komponenter till dem, enligt följande:

- a. System som är dimensionerade för att producera en kyleffekt på minst 600 μ W i en temperatur på högst 0,1 K (-273,05 °C) i mer än 48 timmar,
- b. Tvåfasiga pulse tube-kryokylare som är dimensionerade för att hålla en temperatur på under 4 K (-269,15 °C) och producera en kyleffekt på minst 1,5 W i en temperatur på högst 4,2 K (-268,95 °C).

3B Test-, inspektions- och produktionsutrustning

3B901 Utrustning konstruerad för tillverkning av halvledarenheter eller material, enligt följande, och för dessa utrustningar speciellt konstruerade komponenter och tillbehör:

a. Utrustning som är konstruerad för torrettsning och som har någon av följande egenskaper:

1. Utrustning som är konstruerad eller modifierad för isotropisk torrettsning och vars största kisel-germanium-kisel (SiGe:Si) etsningsselektivitet är minst 100:1, eller
2. Utrustning som är konstruerad eller modifierad för anisotropisk torrettsning och som har alla följande egenskaper:

- a. En eller flera radiofrekventa kraftkällor vars radiofrekventa pulsade uteffekts pulssantal är minst ett,
- b. En eller flera snabba gasväxlingsventiler med en växlingshastighet på mindre än 300 millisekunder, och
- c. Elektrostatisk chuck som har tjugo eller flera separat kontrollerbara flextemperaturdelar.

Anmärkning 1: Avsnitt 3B901.a omfattar etsning som utförs med 'radikaler', joner, sekventiella reaktioner eller icke-sekventiella reaktioner.

Anmärkning 2: Den torretsning som avses i avsnitt 3B901.a.2 kan vara etsning där det vid utförandet har använts plasma som exciterats med en radiofrekvenspuls, plasma som exciterats med hjälp av en pulskvot, plasma som modifierats med pulsspänning på elektroder, plasma förenat med periodisk injektering och avgasning, eller etsning av atomskikt med hjälp av plasma eller etsning av kvasi-atomskikt med hjälp av plasma.

Teknisk anmärkning 1: Vid tillämpning av avsnitt 3B901.a ska en germaniumhalt på minst 30 procent (Si0.70Ge0.30) användas när kisel-germanium-kisel (SiGe:Si) etsningsselektiviteten mäts.

Teknisk anmärkning 2: Vid tillämpning av avsnitt 3B901.a har 'radikal' definierats som atomer, molekyler eller joner som har en udda elektron i en öppen elektronkonfiguration.

b. 'EUV'-masker och 'EUV'-mastermasker som är konstruerade för integrerade kretsar och som inte specificeras i avsnitt 3B001.g i bilaga I till förordning (EU) 2021/821 och som har mask"skivor" som specificeras i avsnitt 3B001.j i bilaga I till förordning (EU) 2021/821.

Teknisk anmärkning 1: 'EUV' ('Extremt ultraviolett') avser att det elektromagnetiska spektrumet har våglängder som är större än 5 nm och mindre än 124 nm.

Teknisk anmärkning 2: Vid tillämpning av avsnitt 3B901.b ska masker och mastermasker som försetts med skyddsöverdrag betraktas som masker och mastermasker.

3B902 Svepelektronmikroskoputrustning (SEM-utrustning) som är konstruerad för att generera bilder av halvledarutrustning eller integrerade kretsar och som har alla följande egenskaper:

- a. Noggrannheten vad gäller sampelplattformens placering är mindre (bättre) än 30 nm,
- b. Laserinterferometri används för att mäta sampelplattformens positionering,
- c. Kalibreringen av positioneringen i synfältet baserar sig på ett laserinterferometer längdmått,
- d. Samlar in och sparar bilder som har mer än 2×10^8 pixlar,
- e. Synfältsöverlappningen är mindre än 5 procent vertikalt och horisontellt,
- f. Överlappningen vad gäller synfältets övergångsområde är mindre än 50 nm, och
- g. Accelerationsspänningen är mer än 21 kV.

Anmärkning 1: Avsnitt 3B902 omfattar SEM-utrustning som är konstruerad för att återställa kretsmönster från mikroskopfoton.

Anmärkning 2: Avsnitt 3B902 omfattar inte SEM-utrustning som är konstruerad för att ta emot en standardenlig Semiconductor Equipment and Materials International (SEMI) inkaplad wafer, såsom en 200 mm eller större Front Opening Unified Pod (FOUP)-kapsel.

3B903 Sådan kryogen utrustning för testning av wafers som har alla följande egenskaper:

1. Konstruerad för testning av utrustning i temperaturer på högst 4,5 K (-268,65 °C), och
2. Konstruerad för wafers vars diameter är minst eller lika med 100 mm.

3C Material

3C901. Epitaxiella material som består av ett ”substrat” som har minst ett epitaxiellt tillväxet lager av något av följande:

- a. Kisel som innehåller mindre än 0,08 procent andra kiselisotoper än kisel-28 eller kisel-30 som isotopiska föreningar, eller
- b. Germanium som innehåller mindre än 0,08 procent andra germaniumisotoper än germanium-70, germanium-72, germanium-74 eller germanium-76 som isotopiska föreningar.

3C902. Sådana fluorider, hydrider eller klorider av kisel och germanium som består av något av följande:

- a. Kisel som innehåller mindre än 0,08 procent andra kiselisotoper än kisel-28 eller kisel-30 som isotopiska föreningar, eller
- b. Germanium som innehåller mindre än 0,08 procent andra germaniumisotoper än germanium-70, germanium-72, germanium-74 eller germanium-76 som isotopiska föreningar.

3C903. Kisel, kiseloxider, germanium eller germaniumoxider som består av något av följande:

- a. Kisel som innehåller mindre än 0,08 procent andra kiselisotoper än kisel-28 eller kisel-30 som isotopiska föreningar, eller
- b. Germanium som innehåller mindre än 0,08 procent andra germaniumisotoper än germanium-70, germanium-72, germanium-74 eller germanium-76 som isotopiska föreningar.

Anmärkning: Avsnitt 3C903 omfattar ”substrat”, stycken, tackor, stavar och skivor.

3D Programvara

3D901 ”Programvara” som är konstruerad för att från SEM-bilder extrahera layoutdata enligt ”GDSII”- standarden eller en motsvarande standard och för att utifrån SEM-bilder utföra nivåjustering och producera flernivådata enligt ”GDSII”- standarden eller en lista över kretsnät.

Anmärkning: ”GDSII”-standarden (”Graphic Design System II”) är ett databasfilformat för datautbyte avseende ritningar över integrerade kretsar eller integrerade kretskort.

3D902 ”Programvara” som är särskilt konstruerad för ”användning” av den utrustning som specificeras i avsnitt 3B901.a.

3D903 ”Programvara” som är särskilt konstruerad för ”utveckling” eller ”produktion” av den utrustning som specificeras i avsnitt 3A901.b eller 3B.

3E Teknik

Teknisk anmärkning: En ’processdesignsats’ (’PDK’) är en programvara som tillhandahålls av en halvledartillverkare för att säkerställa att gällande praxis och regler för design beaktas så att det framgångsrikt kan produceras en särskild integrerad kretskonstruktion i en särskild halvledarprocess, i enlighet med tekniska och tillverkningsmässiga krav (alla tillverkningsprocesser för halvledare har sin egen ’processdesignsats’).

3E901 ”Teknik” i enlighet med den allmänna anmärkningen rörande teknik för ”utveckling” eller ”produktion” av den utrustning och de material som specificeras i avsnitt 3A, 3B eller 3C.

Anmärkning: Avsnitt 3E901 omfattar inte ’processdesignsats’ (’PDK’) om de inte omfattar bibliotek som genomför funktioner eller tekniker för föremål som specificeras i avsnitt 3A901.

3E902 ”Teknik” enligt den allmänna anmärkningen rörande teknik för ”utveckling” eller ”produktion” av integrerade kretsar eller integrerad utrustning med användning av gate-all-around-fälteffekttransistorstrukturer (GAAFET).

Anmärkning 1: 3E902 omfattar ’processanvisningar’.

Anmärkning 2: 3E902 omfattar inte besiktning eller underhåll av verktyg.

Anmärkning 3: 3E902 omfattar inte ’processdesignsats’, om de inte omfattar bibliotek som genomför funktioner eller tekniker för föremål som specificeras i avsnitt 3A001 i bilaga I till förordning (EU) 2021/821 eller avsnitt 3A901 i denna bilaga.

Teknisk anmärkning: ’Processanvisning’ avser en uppsättning villkor och parametrar för en viss del av en process.

Punkt 5

Kategori 4: Datorer

4A System, utrustning och komponenter

4A901 Följande kvantdatorer och därmed sammanhörande ”elektroniska sammansättningar”, och särskilt konstruerade komponenter till dessa:

a. Kvantdatorer enligt följande:

1. Kvantdatorer som stöder minst 34, men mindre än 100, ’fullständigt kontrollerade’, ’anslutna’ och ’fungerande’ ’fysiska kvantbitar’ och vars ’C-NOT-fel’ är högst 10^{-4} ,
2. Kvantdatorer som stöder minst 100, men mindre än 200, ’fullständigt kontrollerade’, ’anslutna’ och ’fungerande’ ’fysiska kvantbitar’ och vars ’C-NOT-fel’ är högst 10^{-3} ,

3. Kvantdatorer som stöder minst 200, men mindre än 350, 'fullständigt kontrollerade', 'anslutna' och 'fungerande' 'fysiska kvantbitar' och vars 'C-NOT-fel' är högst 2×10^{-3} ,
4. Kvantdatorer som stöder minst 350, men mindre än 500, 'fullständigt kontrollerade', 'anslutna' och 'fungerande' 'fysiska kvantbitar' och vars 'C-NOT-fel' är högst 3×10^{-3} ,
5. Kvantdatorer som stöder minst 500, men mindre än 700, 'fullständigt kontrollerade', 'anslutna' och 'fungerande' 'fysiska kvantbitar' och vars 'C-NOT-fel' är högst 4×10^{-3} ,
6. Kvantdatorer som stöder minst 700, men mindre än 1 100, 'fullständigt kontrollerade', 'anslutna' och 'fungerande' 'fysiska kvantbitar' och vars 'C-NOT-fel' är högst 5×10^{-3} ,
7. Kvantdatorer som stöder minst 1 100, men mindre än 2 000, 'fullständigt kontrollerade', 'anslutna' och 'fungerande' 'fysiska kvantbitar' och vars 'C-NOT-fel' är högst 6×10^{-3} ,
8. Kvantdatorer som stöder minst 2 000 'fullständigt kontrollerade', 'anslutna' och 'fungerande' 'fysiska kvantbitar',

- b. Kvantbitutrustning och kvantbitkretsar som innehåller eller stöder uppsättningar av 'fysiska kvantbitar' och som är särskilt konstruerade för de produkter som specificeras i avsnitt 4A901.a,
- c. Kvantkontrollkomponenter och kvantmätutrustning som är särskilt konstruerade för de produkter som specificeras i avsnitt 4A901.a.

Anmärkning 1: Avsnitt 4A901 omfattar kretsmönster (eller portbaserade) och enkelriktade (eller beräkningsbaserade) kvantdatorer. Detta avsnitt omfattar inte adiabatiska kvantdatorer (så kallade kvantglödningsdatorer).

Anmärkning 2: De produkter som specificeras i avsnitt 4A901 innehåller inte nödvändigtvis fysiskt kvantbitar. Till exempel kvantdatorer som baserar sig på fotonik innehåller inte permanent någon fysiskt enhet som kan identifieras som en kvantbit. Fotoniska kvantbitar uppstår i stället när datorn är i drift varefter de förstörs.

Anmärkning 3: De produkter som specificeras i avsnitt 4A901.b är halvledande, supraledande och fotoniska kvantbitchip och uppsättningar av kvantbitchip, uppsättningar av ytjonfällor, annan teknik som isolerar kvantbitar och koherenta gränssnitt för sådana produkter.

Anmärkning 4: Avsnitt 4A901.c omfattar produkter som är konstruerade för kalibrering, initiering, manipulation eller mätning av stationära kvantbitar i en kvantdator.

Teknisk anmärkning: Vid tillämpning av avsnitt 4A901

1. 'Fysisk kvantbit' är ett kvantsystem i två nivåer som används för att representera kvantlogikens grundläggande enhet genom manipulationer och mätningar som inte är felkorrigerade.

'Fysiska kvantbitar' skiljer sig från logiska kvantbitar på så sätt att logiska kvantbitar är felkorrigerade kvantbitar som består av flera 'fysiska kvantbitar'.

2. 'Fullständigt kontrollerade' innebär att en 'fysisk kvantbit' kan kalibreras, initieras, förses med portar och avläsas vid behov.

3. 'Anslutna' innebär att ett kvantbitpars portoperationer kan utföras med ett slumpmässigt bildat par av vilka som helst av de tillgängliga 'fungerande' 'fysiska kvantbitarna'. Detta innebär inte nödvändigtvis alla de kombinationer som är möjliga.

4. 'Fungerande' innebär att en 'fysisk kvantbit' utför beräkningar med universell kvantdatorteknik i enlighet med den kvantbitoperationsnoggrannhet som fastställts för systemet.

5. Att minst 34 'fullständigt kontrollerade', 'anslutna', 'fungerande' 'fysiska kvantbitar' stöds innebär kvantdatorns förmåga att isolera, hantera, mäta och processa kvantinformation som ingår i minst 34 'fysiska kvantbitar'.

6. 'C-NOT-fel' är det genomsnittliga fysiska portfelet för de kontrollerade NOT-portar (controlled NOT, C-NOT) som bildas av de två närmaste 'fysiska kvantbitarna'.

4A902 Datorer, "elektroniska sammansättningar" och komponenter med en eller flera integrerade kretsar som beskrivs i avsnitt 3A901.c.

Teknisk anmärkning: Vid tillämpning av avsnitt 4A902 är datorer "digitala datorer", hybriddatorer och analoga datorer.

4B Test-, inspektions- och produktionsutrustning

Finns inte.

4C Material

Finns inte.

4D Programvara

4D901. "Programvara" som är särskilt konstruerad eller modifierad för "utveckling" eller "produktion" av produkter som specificeras i avsnitt 4A901.b eller 4A901.c.

4E Teknik

4E901. "Teknik" enligt den allmänna anmärkningen rörande teknik för "utveckling" eller "produktion" av de produkter som specificeras i avsnitt 4A901.b, 4A901.c eller 4D901.

4E902 "Teknik" i enlighet med den allmänna anmärkningen rörande teknik för "utveckling", "produktion" eller "användning" av den utrustning eller de "programvaror" som specificeras i avsnitt 4A902.

Punkt 6

Kategori 5: Telekommunikation och "informationssäkerhet"

Finns inte.

Punkt 7

Kategori 6: Sensorer och lasrar

Finns inte.

Punkt 8

Kategori 7: Navigation och avionik
Finns inte.

Punkt 9

Kategori 8: Marint
Finns inte.

Punkt 10

Kategori 9: Rymd och framdrivning
Finns inte.

2.

Lag

om ändring av 46 kap. 1 och 12 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut:
ändras i strafflagen (39/1889) 46 kap. 1 § 1 mom. 8 punkten och 12 §, sådana de lyder, 1 § 1 mom. 8 punkten i lag 506/2015 och 12 § i lag 425/2009, och
fogas till 46 kap. 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 506/2015, en ny 8 a-punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

46 kap.

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

Brott som har samband med införsel och utförsel

1 §

1 §

Regleringsbrott

Regleringsbrott

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

Den som bryter mot eller försöker bryta mot en i

8) lagen om kontroll av export av produkter med dubbel *användning* (562/1996), *eller*

8) lagen om kontroll av export av produkter med dubbla *användningsområden* (/), i dess

föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift, ska för regleringsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För regleringsbrott ska även den dömas som bryter mot ett i 6 § i lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013) avsett förbud mot överföring eller förändring av tillgångar eller ett i 7 § i den lagen avsett förbud mot överlåtelse av tillgångar.

a) 6 § 1 mom. om tillhandahållande av förmedlingstjänster,

b) 6 § 2 mom. om förbud mot transitering,

c) 6 § 3 mom. om överföring av produkter med dubbla användningsområden från Finland till en annan medlemsstat i Europeiska unionen,

d) 6 § 4 mom. om export av sådana produkter med dubbla användningsområden som inte förtecknas i unionens kontrollförteckning,

e) 7 § om sådana produkter med dubbla användningsområden som avses i bilagan till den lagen, eller

Gällande lydelse

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

Föreslagen lydelse

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

- f) 10 § 2 mom. om villkor för tillstånd,
8 a) Europaparlamentets och rådets förordning (EÜ) 2021/821 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, nedan förordningen om exportkontroll, i dess
- a) artikel 3.1 eller 4.1 om export av sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas eller inte förtecknas i bilaga I till den förordningen,
 - b) artikel 5.1 om export av cyberövervakningsprodukter som inte förtecknas i bilaga I till den förordningen,
 - c) artikel 6.1 eller 8.1 om tillhandahållande av förmedlingstjänster eller tekniskt bistånd för sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I till den förordningen,
 - d) artikel 7.1 eller 7.2 om förbud mot transitering av eller specifik transitering av sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I till den förordningen,
 - e) artikel 10.1 om sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i en annan medlemsstats nationella kontrollförteckning,
 - f) artikel 11.1 om överföring inom unionen av sådana produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga IV till den förordningen, eller
 - g) artikel 12.7 om förbud mot användning av unionens generella exporttillstånd, eller

föreskriven eller med stöd av nämnda författningar eller rättsakter meddelad regleringsföreskrift, ska för regleringsbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

För regleringsbrott ska även den dömas som bryter mot ett i 6 § i lagen om frysning av

Gällande lydelse

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

12 §

Försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbel användning

Den som av oaktsamhet underlåter att fullgöra *anmälningsskyldigheten* enligt 4 § 4 mom. i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel *användning* ska för försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbel *användning* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Föreslagen lydelse

46 kap.

Brott som har samband med införsel och utförsel

tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013) avsett förbud mot överföring eller förändring av tillgångar eller ett i 7 § i den lagen avsett förbud mot överlåtelse av tillgångar.

12 §

*Försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbla **användningsområden***

Den som *uppsåtligen eller* av oaktsamhet underlåter att fullgöra *underrättelseskyldigheten för exportörer, tillhandahållare av tekniskt bistånd eller förmedlare* enligt 5 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla *användningsområden eller artikel 4.2, 5.2, 6.2 eller 8.2 i förordningen om exportkontroll* ska för försummelse av exportkontrollanmälan om produkter med dubbla *användningsområden* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Denna lag träder i kraft den 20 .

UTKOST TILL Statsrådets förordning

om exportkontrolldelegationen

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 20 § i lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden (/):

1 §

Exportkontrolldelegationens uppgifter

Exportkontrolldelegationen har till uppgift att främja myndighetssamarbetet vad gäller exportkontroll samt kontakterna med näringslivet. Exportkontrolldelegationen deltar i utvecklandet av exportkontrollen.

2 §

Exportkontrolldelegationens sammansättning och hur delegationen tillsätts

Statsrådet utser exportkontrolldelegationens ordförande, vice ordförande och övriga medlemmar samt dessas personliga suppleanter för fem år åt gången.

I exportkontrolldelegationen ska utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, försvarsministeriet, kommunikationsministeriet, Försvarsmakten, skyddspolisen, Polisstyrelsen, Tullen och näringslivet vara företrädare.

Om en medlem eller suppleant i exportkontrolldelegationen avgår under mandatperioden, utser utrikesministeriet en ny medlem eller suppleant i dennes ställe för den återstående perioden.

Exportkontrolldelegationen kan vid behov anlita sakkunniga samt anställa sekreterare. För beredningen av ärenden kan exportkontrolldelegationen tillsätta arbetsgrupper till vilka sakkunniga kan kallas.

3 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .